अथ लाटायनसूत्रमारभ्यते
काश्मीरे लिखितमिदम् ॥

LIBRARY

लाट्यायन सूत्रम्

१

ओं श्रीगणेशायनमः ॥ सामवेदायनमः ओं अथविधव्यपदेशेसर्वकर्माधिकारोमंत्रविधिश्चादिग्रहणो
नोन्नयादिः पूर्वोनलक्षणमेकश्रुतिविधानान्मंत्रान्कर्मणिवोद्धानेवक्रियादनादेशेयावद्यज्ञस्यादिष्टा
तान्मंत्रान्त्रचश्चादिग्रहणेनलिंगमेवयोनत्वानःसाधचरणेवांग्म्यन्यांगोनतिरिक्तांगोदेसनश्चानलिंग
लोनलिंगेनोयाज्यश्च पथमेस्मिभिर्गुणैर्व्याख्यानः सोमपवाकमकरिष्यन्नमः सोमायराजन्यश्चाप्र
त्याचक्षीत महन्मेवोवरुनिकरिष्यन्निमंत्रयेतनत्रनत्वादशेक्रुपिकरिष्यामीतिविद्वावसय ६ सो
मपवाकायलवणमवेदभाहारयेत्यदिणयात्यस्लोत्सवत्वणेपरस्तात्कर्मभ्यः पाणदक्षपवणेदेवय
जनंनोमषामवत्त ६ समंपरस्तात्पात्यापः स्फुलदभावेमहाहदउरणोमहापथावानवास्यस्यतनरमहू
रेस्यादेवयजनमात्रंवपरस्तादितिपर्य स्यामिचरणेयेपस्यात्यदेवयजनमाग्रवसयंवनेक्रयउपवसथ्ये
वोदर्शः वनुगुहेभ्यः पथमदेवोदेवमेत्तिहरंवनिनाविदायदोछन्यमिनिवज्ञानामासीनिपंथानमापद्यो
न्नरंवेद्यंनमाक्रम्य दक्षिणमीक्षमाणः पितरोभूमिनि यज्ञवनरयेनादारंधानंनय्यउपेक्षणः ६ शांतिल्यः २।
पयकस्मादिगीयादेः मधपर्कस्यपिवेन्नैतदादरंनि विहरंणादपत्नानमर्घ्यमाचमनीयं मधपर्कमितिन
स्यपिवेदिदमनमय ६ रसदमागवः सहश्रेयंतिनपरस्तादेकेकस्यवाग्वदवदमेभ्यादिति पथमस्याप

१

दिष्टान्नाणेवैवादोभूयान्वदमेभ्योभूयादितिदितीयस्यमनोवावसर्वं ६ सर्वमेभ्यादितितृतीयस्यसर्वेस्वा
हाकारोनारसोसिवानस्यान्नरसमयेधहीति मधमंयस्यपिवेदितिगोनसोवानस्यन्नितिप्रववनेनयादधि
मंथोरमंथयोः पयस्यापस्यन्नितरसादेशपनेवैवप्रववनेकालिंदः स्वारसनन्नितिवाशेसंब्राह्मणायदद्यात्।
तरभावेद्विः संशेत्यावाह्मणायकरुतेतिगविशेक्षायंद्वयाउन्नरजनगंतरणानिगोरन्नितिनिवासर्वेयंयज्ञोय
दीनोरकावमनेनित्यकर्मणियनामव्यवायोयाहन्नित्यतोगोः पाश्युपकरणंवानादेशकीनेयनसिसवत्स
एवउन्नरेणसोमवरुनंगन्वानरेणेपशमीशाखापत्यपाणावा सपत्नाशणाणेकृत्वावनिष्टनाधपुसंवैः
षः ६ सर्वशकोदेन्सवत्सएणया ६ रथमीपारयंक्षत्रियायेपेक्षावैदक्षिणपूर्व ६ सवत्सएणेमिनिवाक्षये
त्याचिवर्तमाने षट्कृत्वः प्रतीचि पूर्वेणपत्नीशालोविमक्रेक्षदिशारामवरुत्तमेवेषामन्नक्रम्ययथायेः
स्याद्दक्षिणमनड्वाह ६ सवत्सएणयदद्याद्भाविनिश्चाद्यायनकंवित्तायनेकर्मसंयोगात ॥ २॥ श्रुतिष्याणा
६ मह स्थितायोदक्षिणस्यद्वारवाहोः पुरस्तान्निष्टनंनवैदिदेशेन्वारब्धेयज्ञमानेपत्न्यावसवत्सएणेमिनिवि
रुक्षानिगदेद्वयात इन्द्रागच्छहरिवश्चागच्छमघानिथेमेसवत्सएणश्चसमेनेगोरवस्कंदिन्नदत्त्यायनास्कोयिक
ब्राह्मणगोनमश्ववोणः नावदेहस्यामिनियावदेस्यादद्यनिसमानाहनिदेवाब्राह्मणाआगच्छतागच्छतागच्छ

Digitized with financial assistance from the Government of Maharashtra on 11 June, 2017

नेतिगौतमः आगच्छेतिपूर्वेदेवाह्वानानेनयः आगच्छमघवन्नित्येकेपूर्वयोः प्रणवयोः विरमेन्मेने ध्रुवा।
णयोः यणोन्नारेवाग्नेय्यांसयज्यजनेशब्देषुचैवंविरूपयजनीयजनमानुषदृवमिच्छमानो सब्रह्मणोयद्ध
यस्वेसुपद्धनरस्पदृवउपद्धयथाथो ६ स्वादेवः सर्वेभूयमदेतेषयाद्योर्द्वमयसद्याऽन्करेतनत्वि।
ष्णुन्नाक सुत्यादेशान्नामग्नादोग्नीषोमीयवपायाः ६ द्वनायोपरिष्टान्नासवसतीवरेषुप्रानरन्वाकोपक्र
मवेलायामसौयजनरनिपत्येकंगरहणीयान् यमसाननामेयेयान्यमप्यपत्रः पौर्णमासेतिपूर्वेषामथाव
रेषां यथान्येषः स्त्रीषुः सायेनीवेयुर्जनिष्यमाणांनांरत्नक्रासत्यादेशान्नभरतिसमापयेद्याग्नीषोमीय
वपायोलङ्गासासाध्यः क्रेषु ॥ २ ॥ अग्निष्टत्साग्नेयोनिगदस्तत्रगौतमीयमसमागच्छरोहिताभ्यां हृद
ङ्गानो ५मकेतोज्ञानवेदोविचर्षणः अंगिरसब्राह्मणाः ३ गिरसब्रवाणेतिप्राक सत्यादेशाद्देवानाः ध्या।
नेम्नयोयथानेनय्योम्न आगच्छरोहितव आगच्छभरदानस्थानसहसः सूनोवाराव स्कंदिवृषसोजारेत्यं।
गिरसब्रभरतिसमानमिन्द ६ शक्रेतिशुचा हिष्वरतिदेवानतिरुक्रेषु तिरुक्रप्रानः सवनयोश्चाभिषेच
नीयदशपेयावंतरेणसदानामग्नाहोहर्गणेषदशघनयोराद्धयेऽन्नराशीरंतिकाग्नीषोमीयप्रभृत्यदी।
नेषुसर्वाः सनामग्नादीक्षान्तपूर्वेणदीक्षितानाः ६ सत्रेषुनामग्नादक्रर्धमतिराशदग्रहणंतस्यांतेश्वः स २

न्यागौतमस्यनामेधांतपकोः यसत्यागंदित्यस्यनाह्वानेधानेनयस्मिन्सप्तपोन्नासनामग्नाह उतमयोतिगौ
तमस्यासत्यग्नीषोमीयवपायामग्रहणंधानेनयोनाह्वानेवासर्वत्रसत्रेषग्रहणं ६ यांदित्याः ऊर्ध्वमतिरा।
शाग्नेयेकादितीयेयंवदशरात्रेदेवासर्वाः प्राक्रिकडकेभ्यस्तीयेकोरणायिनानापश्चिनयो र्दीक्षादेसत्ये
तिविदिताप्रिमाणाह्वानेधानेनयः सत्यामागच्छेतीनराछर्दुर्वानिराशान्यथमस्यसारस्वतस्यशुक्रस्यः सत्यायाः
कौरपायिनसारस्वतयोरिष्टयनेषुसत्यावंदित्यस्त्यग्निहोत्रमासेनयाग्निहोत्रमासे ध सर्वत्रानादेशेय
रिसामानिषत्लोनागयेत्साध्यायवत्सासत्रवायनीनित्रवेषुविरिनराणंतरेणवामतोत्कीसवरः सर्वत्रानां
देशेनदाक्षानंतीयंमगोवीयमानेपश्चिमेनपक्षंगत्वा दक्षिणेपिकवेतिषेद्यत्रवोयदध्यः पश्चिमेनपक्षाव
पिकस्तोपूर्वेणोपत्नयोपुष्करपलाशउपधीयमानेदक्षिणमंसेपुरुषेसयमान्त्सासवत्सासवशाकंरा सव्याद्ध
तिसामानिगायेद्यनमान ६ सत्यंपुरुषोभूर्भुवःस्वरितीनासहस्यकवेषाः स्यानेसयंविवानत्रतनिधनमा
स्पदेवं पुरुषवतमेकानगानं ६ रथंतरंवामदेव्यंबृहदिनिरधंतरं घभ्रतोनिविकल्पंतेलोकसामभिरक्षेः सं
वितमसिनेदक्षिणेनगत्वा ऽनग्नायूंषीतिप्रत्यृचंसंक्षिपंतिरसिगायत्रंगीयेनिरुक्रंप्रत्यावत्यरथंतरंद।
क्षिणेवदउदग्रवः पश्चाद्ग्रावाग्रावः पश्चिमेनपक्षंगत्वा बृहदत्रेरपत्यंदक्षिणमसः पश्चाद्ग्रावाग्रावः प्रत्या

ञ्चत्यायत्तायत्तीयंपञ्चकंसंवत्सरश्चैहैदाःसौत्यावर्तुग्रायत्तायत्तीयमप्यत्रवामदेव्यंदक्षिणेपिकदेवज्ञापतिरुदयसं।
ञ्चरयतानिगौतमउत्तरेणाग्निंगत्वैतान्येवपदक्षिणंपर्यंताद्यानंजप्यायत्तायत्तीयंपञ्चकंपञ्चापतिरुदयस्यानेचवाम
देव्यंदक्षिणेनाग्निंगत्वा गौतमीयेजप्यायंयेपदयोः शांडिल्यः शिरश्चिचर्गोत्रेरपदेयथागौतमितराण्यन्नरेवो
पञ्चमेस्वरुदयमात्मभ्यञ्चापतिरुदयमधर्युपयेषेवैतं ५ पवर्ग्यवत्यत्रेरणसम्राजसंदीगत्वापञ्चात्तिष्ठन्न
धर्युप्रेषितस्त्यग्नायिपितिगायेत्यदायपरायस्त्रोभैनिधनायेवस्तोभीवाचंविसृजेदयंवदपभृतीनिस्वर्यंतउपे
युर्यंत्रमेउपपक्षाःस्युः पत्नीवेवंमथेप्राप्यवादवनीयायतनंपरिषिच्यमानेपउपस्पृश्यवार्षदंमिष्टाहोतीयंप।
रिषिक्तेनस्रुवेनिधनमपेयुर्दीपंचेदमंपाणिहरेयुः नाकोदेत्यरिषेचन ६ पयेतेनस्रुवेनजन ६ स्रुचेवैकएण
वायज्ञमानोनिधनमनूपेयात्सर्वंपाहारापपद्योत्तरेणाग्नीनात्मापश्चाद्गार्हपत्यंनिषद्यस्रुवीरायतनंप्रेक्षमाणो
वामदेव्यंगायेदितियानंजप्यः पयेतेतानीतिषांडित्यंगणः सामाएतन्नराएणाभिरूपाल्कर्तव्यानीत्येकेनवाकुर्यो
न्नेवायत्रेकुर्यादित्येकेदीक्षणीयायातात्संसामनीगायेन्नमस्विनेनेप्रायणीयायांघ्रवद्वागंवमदयनीयायांम।
हदातिष्ठायोगायत्रीसामौषतंमंजंतिचर्मंतिन्नशार्गः स्तनजानत्रेपउपदधतिनकुक्कचन्दे अभीधतेतद्वर्मस्य
न्नौरुविनंपाकु
स्तद्वर्मस्यवारोचनमिंद्रस्यवाधन्नउपस्तंजंतिनडेनानस्यदेवतायेसोयायाः स्तोभमाहरेनंपादायेतिगौतमः उन्नमंपादयन

स्यस्येद्यायंचनिधनेवामदेव्योपयन्नाहरंतिनत्वयः ग्रासिंचेतिनस्तिंधुषामात्वाविशंतिनिषादाभ्योपरिग्र।
हणंतिनहसिष्यशकौद्रियमाणेवनपतेहनेस्विनोवंतेयहोयन्नपोर्वारोहिणाभ्योपरोडाशाभ्योचंतिनहो
जनरोहिणकेपरिधस्थ ७ समाज्ञंसंया ८ समारोपयंतिनहाहृदवहारिरसमितपतरंतिस्तिंधनस्रुग्।
योयज्ञमयःसामसयोचर्मीभवतीतिस्तुहाग्निंप्रणयंतिनत्रोनेर्वनसन्दोमोस्यनेभयोवंतेस्तुत्यायांयत्तस्मा
रथ्यहरदः सत्रेसत्रस्यर्षदाचेदनवेष्यउस्तोरंप्रेरुषभग्रायंभमननेवैकऋंभवष्टायांवाशमनग्राजिंमे।
षद्भिर्न्यायवंपयस्यायाः संरयतोनिधनमदवसानीयायामहः घीयमपक्रम्यसमापयेदाक्रोशरथवर्गा
न॥६॥उडंवरीमक्रयिष्यन्सर्वेणदेवयजनंगत्वाहदक्षिणतश्चरस्थवसथस्याउत्तरेणयूप्यनः स्रुवीसदस्सोहा
वीत्रभावंतरेणप्रयाजानेणीउडंबरींगत्वोदग्ग्रवलिप्तमधर्युणासहोक्षयेयुतानस्तेन्यापोदिनिसभेवरथ्यादव
थायज्ञपेनमः समदायनमः समदस्यचक्षसेमामासनवीदासीदग्नीस्रुग्जंमेदेस्रुजंमेयेस्रुवंमेदेस्रुवं।
मेयेदीतिनविस्रंसेदावक्षादग्वधर्युणाभिक्रमयेन्नक्रयान्नस्यवावेतानरेणविशावेहतेनघावाएथिवीया
प्रीणया ८ स्वादेतिपत्नीप्रजापतयेस्वादेस्वन्नरामयतरंवासादाकारदितियंयथाभूमिमात्मप्राप्तीत्यय।
स्मादिशावेसपरिग्रहजयेदिविदेवाह ६ स्वमग्नीप्रजामित्यतरिक्षवयाः सिंहः स्वमग्नियजूनिमध्येष।

यिष्यामश्चोषधीर्हः स्वमयसन्नातानितिसत्तऽर्ज्ञः होमाघानमानेधानेनजणः स्वयमितिगोतमशांडिल्यौक्षि व
छाद्यमानायांदिवंछद्यामिसंततनिनामविश्वतनसछायानमसलक्ष्मामादि६ शीतिदक्षिणेनऋभोगत्वा॰ ५
परोहायर्विनरेणप्रयुंक्तेतत्कर्यादितिशांडिल्यउन्नरेणनियानं नजणोगोतमीयमिनरथयेनंनिष्क्रामेत ॥१॥ ६
यमछीयमाणमनमंत्रयेरन्मणऽईभरसंतेत्येतान्येवादस्थानानियावंतः सुयुंक्तेतिहृतउछीयमाणंपषेप॰
सुरितिशांडिल्योनवैद्येवेतिधानेनजणोनवदिवैदियनुरुवकल्पनरतिविश्वरूपाणांगानेयजमानेनोक्तः प्रत्याव
र्तानगायेतिचेदवरुणं नमामनामंमयशानरनवाकमपाकुर्यात्यधर्युरुयाजोतारंप्रातरनवाकंयायविष्ट॰ ६
वैणगनायजमानश्चपूर्वयाहारायप्रयोनरेणहविर्द्धानेपूर्वणावकेउरुप्रथउरुविशत्रमीपुरस्तायजमान॰
षात्यघ्रातोयुनेवाचः षतपंशीगायेसहस्तवनंनिगायत्रैष्टुभंजगद्विश्वरूपाणिसंभृतादेवाउक्ता ७ क्षिव॰
क्रिरश्यनस्यायङ्गैविरूपंगायत्रंगायेदिनियानंनजणः स्वाध्यायस्तरेणमनसैवयजमानश्चयसरेविषविषपेदमुगाय ७
दितिगोतमः पूर्वेपूर्वमतिसन्नमुगाथकारंवागीनायथार्थः स्यादिस्वरूपाश्चछायेत्योतो८ ष्णिगायेत्यादि
नेमानंनवाकेपोनपीयंनामसूक्तंपरानस्माद्धोतारंमयिनाशयणस्यवानदिकारंयविश्वेधारयंतास्तावेवाशाप्य॰ ८
रास्तामयोगारुनज्योतिर्ज्योतिरग्निरिन्द्रोज्योतिर्ज्योतिर्मित्रः सूर्योज्योतिर्ज्योतिः सूर्यस्त्वेषप्रवेषविस्त्रिरेकेक॰

मभ्यासंमनसागायत्रंगायेज्ञानिनान्यविश्वरूपाण्यभ्योनवास्यविश्वरूपांज्योतिर्होमान ॥९॥ युगयकर्मसप्तवै॰
पूदानवर्दक्षिणमनषाकुं प्रस्तोतासवेषप्तहोतोहोतापानरनवाकमरूपाः भूरुषाश्चनियदाश्वयादथवेदिमाक्रा
मेयुर्दक्षिणियेनिवर्दवेषतनपितामामादि६ शीतिस्तोतावनेवेदिधानंनजणः सवनमवेप्रवयजमाद्दरह
दितिगोतमः सक्तक्रतावितिशांडिल्योयावद्धोक्रामेयुरित्येकेहविर्द्धानंप्रवेषमानावसतीवरीरनप्रविशे ५
युस्तस्यराज्ञामात्मभविशोःपारस्तोसऽर्ज्ञइतिप्रविशतोनरणेषेवाहनवदत्यपाक्षीरनयछतोयुनन्मी
तिराजानंमभिस्रयसुर्यः प्रातःसवनायादिभन्नत्वन्तर्वनवेत्यामुपैषोनैवप्रस्तोतापयमोतिसंयंत्रतउ
द्गाता ततःपतिरतीदक्षिणस्यहविर्द्धानस्यपश्चात्प्राङाहनउपविशयुस्तस्यसदनरतिपुरस्तात्प्रोपरिष्टा
त्सर्वः सर्वत्रनयेयुर्यासकरियतस्यरथतरदिष्यवमानस्यामिप्लवेतराजन्यतपात्रमसीतिशोणकनशमान
भ्रवानस्यत्रतिप्रोक्षेयुर्दक्षिणपाणावद्धातादशपवित्रंकर्वीतांवेडपरुषः पुनःप्रोक्षेयुंतरेणात्तवि॰
क्रभोदशपवित्रंप्रोस्यदनपवित्रेस्थ हितोवेडभावुपरिसर्वेऽरथोपस्थमपर्यपर्युन्नेरणरथजवाः रथस्त्रे॰
ना॥१॥ प्रत्यावर्त्यप्राक्षणंयुन्यप्रदक्षिणमएमदेशपुरस्तायाः स्वभ्यंतराणिकृत्वा नानिमत्वानिदक्षिणाग्र॰
प्रवीर्ड्याप्रयमेनानभिस्रयेण जपयुमरुतस्त्वतसदनयतजपित्वा युक्तास्यवहतेत्यनावेवेधिधानंजप्यः

यज्ञाद्दक्षिणतोवाग्नेयकपालमध्वर्हवींषिमहमिममिति यजमानश्च ६ सर्वत्रयथार्थंकर्मंनजपेयुरन्यत्र
कृतेमंत्रोब्राह्मणविहितादन्यत्रैषकल्पः कामान्नोहेष्यकल्पादन्यत्रविपर्यस्यतनग्नि ६ स्त्रीवयोजनाद्
दृतेरदमहममुमिति दक्षिणापरमहमेदक्षिनिद्वेष्यप्रियकल्पयोर्मंत्रोरानन्यदेनेसचविशमादिशं
त्रावैवांनाघनेणः ६ सुसवनोनामग्रावापंचमस्तमुपरिष्टाद्दोणकलशस्यकर्मंशाष्ट्रजिवा ६ सः पत्नीवेशाव
लवतीविशमादिशंनेनेषामेकंकृत्वापथ्यंकर्मादितिगोनमस्तमेवेनिधानंनप्यः षण्णामंनेपूर्वयाद्वारानि
ष्क्रम्यकाम्य ६ षोडित्यःपवित्रेणद्रोणकलश ६ संमृज्याद्भुसवस्त्वेनिबुभ ६ कृष्णस्तेनिमध्यमादित्यास्त्वे
तिविलमेनेषामेकैकेनत्रिस्त्रिस्त्रसवन ६ संमृज्यादितियानंनप्यःसर्वैःसर्वैश्चितिषोडित्योवध्वर्यवपवित्रम
दरदामवाङ्गाभिविनयुः पवित्रेनस्तिसंनतायोधारायासङ्गातानपेत्यसुकेत्यमध्वराज्यायेतिप्रिय ६ रा
ज्ञानमादित्यंराजाराज्यायेतिवायुंयजमानस्यराजाराज्यायेतिवासोमस्यराजाराज्यायेतिवब्रूयात्सो
मराजा नोहिब्राह्मणश्चमयणंरक्षन्नयर्युदिंकरोतिनराघहणीरक्षन्निघ्नन्नाहमानघ्नोहरस्तिरुक्षा
नाहमानघोवायुः पवित्रंस्थोहमाघहरंनिनघ्नहणीरक्षन्निधानंनप्यः घ्नहणीरक्षन्नेवेतिषोडित्योऽन्यवाचयेत्पुरु
त्रसदनेवावेरिवाक्रामंतः स्वनेबहिष्पवमानेविसर्जनम् १० उन्नराज्ञविद्वांनाध्रुवस्थास्तीः ६ हरंतःपश्चिमेनो

ज्ञान्हरन्त्वानेनैवप्रतिहरेयुरध्वर्युनिक्रामंनेमस्तोनासंनतयाज्ञमज्ञातोज्ञानंरक्षतिहोतंब्रह्माब्रह्माणंयजमानो
नराज्ञानमात्मन्वानपस्पृशेयुरात्मन्यमात्मभर ६ स्वयान्य ६ राज्ञान ६ सर्वंगधर्युणाहनेघहनहोमोन्नड्युगति
नपूर्वेणवेऊरानामास्तिसर्थोमेनिस ६ सनसोमनधिकामज्ञानान्नड्यान्सवेशोपवेशायेतियथासवनंक्रस
स्यादिशान्त्वच ६ सामेतिस्वाहाकारंनयान्नीयाः ६ सर्वत्रसएवेतिषोडित्योमहागिरिमहानदीरथाद्वीयुयवा
यज्ञस ६ सवःएषयज्ञनपदेवाविद्धिषाणमाशदित्येकेदक्षानजेयुब्रह्मादंगायशोवावेशाणंब्रह्मापनिष्प्रयंयेषम
नमावेणंपरिहरन्त्यध्वर्युमन्वावेनेत्संयंनः सर्वेषाणिभिःएषमदक्षिणमणानिनिरस्येयुर्योयंसोम्यइतिचात्वा
लेशंशाप्याधर्षावुपविष्टनन्मात्मनएवविशेयुर्योमयात्मेतिप्रत्यृचःप्रत्योत्रंब्रह्मब्रह्माणंपश्चिमेनोद्गा
तारंगत्वादक्षिणपूर्वंमदमदेशमीक्षमाणः प्रतिहर्तासव्यापरानपस्थाकृतासवाहयिष्योःसंधिमीक्षमाणः स
मानंमत्वानिधारयंनपवं ६ सर्वस्मैवेषासीरन्यत्रेणब्रह्म ६ स्यवराग्निरगाच्चनरवराग्नीनेकेनपवेनास्तरे
णपवमायुर्दोहनिमंदसेणसंनत ६ सदत्वावेषामंतास्तस्मात्पवेरणंवा ॥ प्रस्तरंप्रतिहरत्यस्तोनाब्रह्मंस्तोष्या
मः प्रशस्तिमुद्गात्रेप्रयच्छत्रेनदक्षिणंनेत्यानपहत्यपुंस्त्यात्सोममग्नेस्तनसत्यंत्वंकविरिष्यामीतिनयेत्रस्तीवात्वा
लमदणाश्वावेतेरंत्यामासिप्रतिमाभरीम्यादित्यंनस्तोवासकृद्धिकृत्यवदिष्यमानेनस्तवीरन्दक्षिकृताप्रथमा

स्तुवः समेनवा
प्राणः सवनए
कोनरेणा

रेनस्पार्हिकृता॰ परार्थेनस्वर्णेन्निमाविस्रस्पार्हिकारानस्याऽऽर्द्धं प्रत्यवाच्चत्वार्यंत्वराणभिष्टोभेदेनमकरमितिस्तु
त्वा जयेत्यनोसीतिपत्नीरयजमानंवाचयतेन ९ सर्वत्रस्तुत्वोपहूयेरन्त्संववेसेनीस्तका न्मदक्रीणश्चप्रेत्त
मानोजयेन्त्रमोगंधर्वायेत्यादित्यंदेवोनेवांतर्हितश्चेरेनन्सर्वंकर्माऽऽन्नयोः पवमानयोः प्रवराल्लनिवर्त्तनेवा
वालावेक्षणश्चभ्रमिवश्चाग्निवंकारान्त्यवेनंसमाजनेवांतरेणाहवनीयसवनेऽभ्यन्नश्चसंस्पृशाऽऽन्नेरहविर्द्धानेयः पू
र्वैद्युणकलशाहवनांतेपूतभृदित्यावत्तनेतेपूतभृदित्यावत्तते १२ इतिनाध्ययनसूत्रेप्रथमःप्रपाठकः ॥ ८
लोमयोगेगिनर्युनक्तिनेतस्यस्थानेवायुर्युनक्तुस्तर्योयुनक्तिनानासवनयोः विहारंधानेजघ्योग्नेस्तिजस्ता
ग्रहस्पतिस्त्वेतिप्रातःसवनस्यंदियेणग्रहस्पतिस्त्वेतिमाध्यंदिनेसूर्यस्यतिस्तीयसवनेसर्वेरेकैकंयथा
म्नाय९ र्णोदित्यः सान्वस्तास्त्रिरुपु॰ वषकोमिस्तरोसीतियजमानवाचेनस्तुता वहिष्पवमानेनप्रस्तरऽ
भयतश्चतंरणंपरिक्षिणत्तणद्धातातेप्रविष्येणद्रिस्तंतयदिवाघस्तुष्टमवाकस्तुतंयदिवानिष्टंतपत्नयोरन्ये
नदिवमारुहेममम्त्येनजयेम्त्रोकमितितत्रैवोदणंतिनयेषुः सप्तहवः प्रहिणेमित्योनिमपिगक्ष्ना
दिष्टास्तन्वाभयास्मायरासविनोपनमितिवहिर्वेषुरंवोर्युनिषत्यन्क्रोमपुः प्रादशभ्यः आवत्याग्नीधीयंवहि
ष्पवमानंचौधीयंरन्नन्यादार्षेन्मामितियर्मतशंकेतनस्याः आग्नीधीयआहवनिवंत्रहरेद्यत्तंचतऽ ९

पवतेनमयुतेसन्योसिसत्यस ९ स्कतस्तस्तेयऽनंयोऽतंयोतिरिक्तमदर्यान्नस्यशाणेनाप्यायस्व स्वाहेतिनव्य।
द्भिश्चरेतेनिधानंनव्यः ।।। यद्दीनवहिष्पवमानेःसदमिस्तवीरस्यथमादद्भोन्यगायंतयाऽसत्रेषुशाग्निस्त्विद्र
ण्णंनिष्क्रम्य त्तणशासनमभ्रतिसमायंयेषुः वैरमिराजेसत्रेन्यायंगोनमोदीनेन्यायं॰ धानंनणोमंदधातःसवने
स्तवीरंनुत्रंगन्नर्युन्नरोमंघेनवोभयोरेतस्यावेत्यागोपाश्रीयुरनसवनंनसत्रेषुसवनमवीयाभस्तयित्वा संनेषुना
राश९ संप्रवणाया९ हनायोधिस्थानुपनिष्टेर९ स्थानात्तेनमानंनंपूर्व९ सत्रेस्थिरमाप्रः पवस्तावध्वंवमतंवप
यद्याग्निहोत्रान्तेयज्ञशेषेयभीरुणमाणोमानस्यारनसोऽतिनात्मानंविस्तेनिर्मामंवामिणपणंनिर्मावरुणाऽऽन
निर्मायंस्यहि९ शान्सर्वस्माद्देवकिल्तिषात्सम्त्रिपानश्चायशेषयः संत इमंनिधाल्सस्संतयोस्माद्दिप्यंचव।
युंदिप्म इतिसमाऽसीत्याहवनीयमपस्यायोरंवागत्यास्तावकालक्षणमितानरघ्नोत्सन्नोनमोसमस्तृतिविभ
र्मीत्याग्नीधीयमपनिष्टेर९ स्तमन्नेरणसंचरः सर्वत्रदक्षिणेनोत्तरयोः सवनयोः यस्तहविर्द्धानमाहवनीयंवस्त
होमायपूर्वस्या९ सदसोदाक्षिणत्यघ्नास्तिष्ठतोवह्निरितिहोनधिस्थ९ स्थावरितिमेशवरुणस्यनथर्शागंधारि
रवस्तुतिनाम्नाणछ९ सिप्रभृतीनांउदवस्तनेवनिष्टनः संधरितिमार्जालीयमनयामन्योऽवरो९ समन्वरतिव
त्तणः सदनमन्नेरणसदोगतानेवंदिन्नस्मरन्तास्तिष्ठतोदिमितिपत्नहिनमनरतिगार्हपत्य९ सगरान्तिनिहन्तिण

ग्नेरायतनेकक्ष्यइतिदक्षिणेवेश्मनत्रैवनिषेदुषः सर्वात्मनमन्वीक्षमाणः पानमेत्येकैकंउपस्थायैनद्वयुरितिषोडशिनोव
द्रष्टाहानेकवत्कार्वेनः २ रौरुकीणिवेत्कर्युरित्यपयमनपतिषेरन्नधनामित्याहवनीयसभ्यस्थायतनमेवापिजो सिजाषमानर्
त्यपिजोसिनवज्ञानरतिवायमभिमनन्त्रयेतेप्रहरंतिनमभिषेत्यपदावान्वानमयोत्करंतमलोस्याकंरकतेतियदाग्ना
मित्रमथयत्रोवर्ध्यतिखनेत्यवध्यगोहोमिणर्यिवरतियदाग्नीध्रीयमथयत्रोक्षावाकश्रासीनोहोतारंयुयुद्वमिक्षम
पहव्योसिनमस्यइत्यपहव्योसिनत्रणाइतिवायदाब्रह्मणः सदनमयसदस्यसमरसोसिमतिमत्त्वइतियदा
दित्यंवेद्यंतमथयत्रोपत्न्यमसीतिपत्नीशालामेद्मसीतिसदोवैसवमसीतिदक्षिणंमेद्मग्नमसीत्याग्नीध्री
यंवैस्वदेवमसीतिवायतथैवसमलेनसर्वेस्योम्पासः सर्वेसोमंपिवतसर्वेसोमस्यपीतिमानशयेषानमेति।
समानंपरस्तनस्यहारोस्यइत्यपरोहारवाहसंमस्यमामासंनाम्नमितिप्रविशेयुर्दक्षिणोडुंबरीगत्वानस्याउत्त
रतउपविशेयुर्नमः सखिभ्यइतिपूर्वेणपत्न्शालांप्रतिहरीशेक्षेदनस्योवेत्याए समपहव्येरन्सर्वेसत्रेसुमियो
न्यत्रसर्वेयजमानेदारवाहसंमानेनपभक्त्यन्तंवेकंपुंपदाधिस्थानपतिषेरन्यानमानब्रह्मनेवेडज्ञानाकर्यास्नी
ध्रीयमपस्थाय पूर्वेणपत्निकामेत्यारमानपस्थायतनयवेदमाणः पान्त्रीशालानिमथनेनराहनस्यहारोस्यइति न
पूर्वोहारवाहसंमस्यदक्षिणस्यपरस्ताडरशुलउपविशेदितिषोडनेजन्यः पश्चात्पत्नसंमस्यइतिषोडित्यउक्तंपवे ३

शनोपवेशनेऽग्निकपथेनगत्वासमस्तोपस्थानंप्रभतिसमानेदक्षिणाडेनसदसः पूर्वमपवेशिनंप्रस्तोतः पत्स्य
पवेशनं ब्रह्मोपवेशनेननिरस्तःपरावसपिनिदक्षिणत्रणंनिरस्तंपरावसोः सदनेसीदामीत्युपविशेद्भवांस्व
ईदस्यनिर्ब्रह्मत्वंमानहरन्त्वङ्कोडुंबरीगत्वोपविशेदस्युपविशतामितरावेतेमानपू सर्वंयथासनेविकीर्येरन्ता वैण
येऽग्नीडुंबर्यैवमदस्यमेवधिस्थानपतिषेन्ब्रह्मणमनप्रविशेद्ब्रह्मण्ण ए सिनेवानेनासमयदवःस्याङ्ग
त्तत्त्वमुमानोवीभत्सेयातांचेन्नानावमसोस्याग ए सर्पस्यनशून्य ए सरःकर्यात्रस्यदधिभदानंकर्मसनिवर्तन
सत्रेषुविस ए स्तिनेसवनेपूर्वेणाहवनीयस्तोदानधिस्थंमेसवहरणस्यवसवस्त्वयंतेनयंयंते ४ चमसंषति
ग्रस्यप्रस्तोतादक्षिणऊरावाधायदक्षिणेनपाणिनापिधायासीनोपहूयमानायाभिगायंमनसयाधायेदनयाऋच
न्यङ्कुर्नरनभक्त ए सर्वत्रभक्तयेयुःमियउपहूयोद्गातापथमोदक्षिणमनबाहुंदंडंकृत्वा शृणेमइत्यवेत्यंदि
तिहिरण्यंभक्तयेयुयासवनेछदा ए स्यादिशन्नूंहरिमस्यान्राणनभिस्पोनसोमरारंधीतिहरय ए सोमसी
भिरितिनाभिमवमिनयोकर्यानंधनिहनीपश्चात्न ए सशाप्यायेरभिस्पणाप्यायस्वेतिसर्वेवेनयागायज्ञानोन्न
नीयसवनेहिर्वुः सनेपया ए सीनिमाग्नेदिनेगायत्रेवानसवनमाप्यायनमितिषोडित्योहितीयाः सवनेष
नाशा ए साप्रवेयाश्वत्नीयोनेषामनवेलभक्षणमवमेरितिषानःसवनेवेरितिमाध्यंदिनमाध्वरितिन्न

नीयसवनेपित्रभिरितिसर्वत्रानस ६ इत्यत्यभि ... मूलेयाषाकामीयथमदितीयोपूर्वयोःसवनयोराप्यायेत्यथ
मंत्रतीयसवनेश्वावर्तिषत्तरणेघृतिरणघस्तोतापयछंयथापस्तरमनाक्रियमाणयोर्नमंत्रेजस्वान्नथैवत्रचाम
पहत्यघ्रंत्यात्सोमदीक्षायेनयजेतमनसावाचरतिनानाधानेनज्योयजानेनरायेणवनार्थेनःसर्वेषुप्राप्तिस्वि
त्युत्तरमन्नेलुप्तेनार्थेयः स्वप्नयमेनवानयेयुस्तान्त्रत्यभ्यौनिगमेनयानिरिक्तलोपेसर्वैरेकैकंयथा
म्नाय ६ शंदिल्पश्चावर्तिन्यायःसंधावुपवसथेदिनसमामनेरन ५ पस्त्येनातकृशाःकारयेयुरियस्यहस्त
खदिरस्थूरीचंसत्रेषेकेषुदेशमाजीः कृशदृष्टालक्षाः समामन्नतोंगुष्ठपर्वेष्टमात्रीःप्रशाताग्राः कारयित्वागं
धेःपतिप्यसर्पिषासत्रेषेकेवेष्टनेनवसनेनपरिवेष्य दौमशाणकार्पासानांकेनचिद्पर्यौडंवर्यावासयेत्ता ६
स्रोभ्नेकशौ ब्रह्मौदुंबरेवेष्टयित्वेवंजातीयेनैववसनेनप्रदक्षिणमूर्ध्वदशेनपरिवेष्यस्रोनश्चिनउज्जायेदृष्टम ५
पश्चयेनेत्येकेस्तोष्यमाणानामध्वेष्टनंवसनंपाकयज्ञसंस्थोदक्यासंस्थोपरिदशमास्तीर्यप्रस्तोताकृष्णविदथा
न्यस्तावांतेघाग्नेकपस्तावेष्टदगग्रंप्रत्यंविसावेशाका ६ स्यंप्रत्यंतंपश्चिमेनमध्यदेशेनोदक्का ६ स्यंप्रागग्रं
प्रत्यक्तांतंपश्चिमेनोदगग्रंप्रत्यक्का ६ स्यमेवंविधाःपर्यायाऽन्योन्याः पर्यायविशावान्सदध्यात्पर्यायादिष्टिको
रेणस्तुवीरन्नुन्नमाप्लुत्येतिनिश ६ सिनाक्षीत्तेनस्तुतस्तुतमसीतियजमानवाचन ६ सवनस ६ स्यासप्र

पणस्तोक्रायथेनमपरयाहाणनिष्क्रम्यपश्चिमेनाग्नीध्रीयंबर्हिर्देशमत्रेकर्पूः वींचंयछेपूर्यावदुदक्कासंस्थेनत्सग
तीर्थेनेतनभयःशम्यापरासाङ्छेपूर्योभयोर्निगमिषेदाप्रानेनसगछेत ६ यथादिल्पानपनिषेत्रन्नमस्तेनो
त्तरयोःसवनयोःस्तिगोतमशंदिल्पायनौसर्वेणतियानंत्रयोनयथान ६ शंदिल्पयवमेवनिष्क्रम्यपृथक्स्तो
त्रेभ्यःसमस्तेनोपनिषेत्रन्नान्यूंमस्तेभ्यःपर्यायेभ्यस्तरात्रेर्यथासनमयविषयप्रस्तोताहविर्धानंगछेत्यथं
दिनेदृतयश्चिन्यग्रहेपनिहन्तीर्भवउभयत्रसर्वसत्रेषुपवमानयोरुत्तरयोर्दिल्पविदथेमाजीतीय ६ दृतंतःपश्चि
मेनयजमान ६ स्तोतानेवपनिक्षेरयुर्मध्यंदिनेनस्तुतासत्रेसुदधियर्मस्यमक्षेयुः समयदृयदधिकाबाहति
नस्याउन्नमंयदंदशमेदन्यभ्यसेयुः पूर्वेणपत्नीशालामनेरणाग्नीध्रीय ६ सदस्यदक्षिणानयेयुस्तीर्थेनसर्वासां
देवस्यत्वेतिपरस्तात्तेपोवरुणस्यत्वेतियथादेवंवनस्पतिमरशीयाद्यथाग्निमरणानयाऽन्यंवनस्पतिमुपनाल्पन्या
ज्ञाभ्यस्तेनकदरमित्यपरिष्टात्पलाशोदापहीनिवादेविदत्तिपेदृतिचयन्नत्यात्रेनराजदृरमाविशेनन्नदृति
चमंनतीतिचभ्यर्षि ६ स्तोमेनिवाश्वयंवेदृशस्सर्वेणाग्नीध्रीयमवशाप्यपरस्तात्कपंजलिनाहरंमस्थिनाश्वम
स्वानिसंस्पृशन्तोहाभ्यांहाभ्यामश्वनामभ्यांपवकेकेस्थाशोभायतेत्यभ्यभिमृशन्त ६ स्थमितियानंत्रयोमुर्यौचयम
मित्यपरेदक्षिणेपूर्वेतयापूर्वोसर्वाण्येकैकस्मिन्नुदक्का ६ स्थमितिशंदिल्पःसर्वाण्येकस्मिन्ह स्तोमिनराणीत्य

परमेनान्येवास्मच्चनरेषच्चनरीपुचयथार्थमूहेनिभिन्नेदर्शनेकस्मिनर्शनिदयोर्द्वयोः ।। आदित्यानामिति
रथशिरस्यालभ्यतेद्यद्वय ॐ स्याद्वायोर्मितिवर्मणंघ्रतिगरीयान्वत्तगणमित्यस्मिमय ॐ सूर्यस्यत्योर्नोहे(
हिरण्यंच रक्तिणेनरथंगवा रथंनरमसीतिदक्षिणंचक्रमालभतवामदेव्यमसीत्यधिष्ठानंनहदर्शनेसत्रंचक्रम
कान्यंक्रुरितिवक्रेपवसंमन्यादेश्वानरंरक्तिदक्षिणनपादेनारोहदारुण्यनपेक्षिरेषनरक्तिक्रुरेत्रिसव्यानभीश्व
नायछरासेनिदक्षिणनवगरीयादवरुणसक्रदारुणमक्ष यणादेवतमादिषोपविष्टानंजनपेदितिगोत
मः संमार्जनंप्रभत्ये नत्सर्वंक्रुत्वाविमव्यनानाप्रस्तानपोपविष्टानयोवारुणमक्षेभ्योरथायवेति नंजनो
म्नायेश्वेद्यथासनंवेतनत्सर्वंनयेत्सएंचेद्यात्यावरुणमक्षेभ्योरथायवेतिधानंजपेन्नाम्नायेश्वेद्यथासनंवेतन
सर्वंनयेत्सएंचेद्यात्यावरुणदक्षनामानिजपेत्सप्रस्तानपादानयादानेसुर्यस्य ॐ स्यान्नेनत्सविरर्वणायादे
नसेतिप्राम्वारुणदवेःप्रस्तानपादान्वास्त्राकंनंनिनिवसनस्यतुदस्यदनानवेदिरण्यमलपीयोभोगारागस्य
दौडंबर्यामाज्ञेपयेदाग्नीधीयेवानद्वयात्समस्तान्वीदियवानेकक्रतौघ्रतिगरीयान्नयानिलमाषान्यानाप
त्यनानादिष्टदेवताःघ्रतिगरीयान्नलोमयतेदक्षिणंदतियानंजपेन्नाभ्यंभवःस्वितिगोतम ओमितिवोमितिवा
८॥ पूर्वंनाराश संभक्षदिनादवनीयेप्रस्तातपक्षदोमंत्रद्वयानयत्पक्ष ॐ स्यान्नदिदृश्यादःपिवतसोम्यम ४

धाप्रदेयघ्रतपनावविद्धनमिमंयज्ञमभिसंवसानाहोत्रास्त्वंनसमनसमानाःस्यहेतिपूर्वी ॐ स्याद्धाक्षरेणान
रोदेयंनद्वयादितिधानंजपेदःपिवतसोम्यंमधाप्रदेयघ्रतपनावविद्धन ॐ स्याहेतिपूर्वामिमंयज्ञमित्युत्तरा ॐ
होत्रकपक्षेभ्यइतिस्वेतीसवारवंतीयमितियक्षेपक्षादेशंगौतमोमदावनमितिवनेरेवत्यश्चवारवंतीयंचेति
धानंजपेदाग्नेयंनिरुः सर्वाणेवप्रसंवसीनपिवतस्यदितिव यथार्थमूहेद्धनारथंनरेणवाक्लोप्यमा
णाः धाकल्पमयोगाद्दधाद्यानोमनसाध्यायेदश्मितिरथंनरथवर्चयस्तेगोषितियुक्लोममनद्वयादितिशा
तित्यत्रवेपूर्वव्याख्यातिभद्रतीनस्द्वानंजपेय ॐ रथंनरेप्रस्तूयमानेसर्वत्रसमीक्षेदेकंकमनसावर ॐ स्योभवीवा
संपुत्यत्रयमस्तरेरकारेभकारादिभिरक्षोतेदितीयस्वरान्मेरेनद्यथाधीतमित्यावत्तनेधाकघ्रतिसाद्यनर
चार ॐ शिष्टानत्सर्वत्रघ्रतिवीक्षेतनस्तुतावरोदयेत्रस्याष्टक्षसप्तोनिवनेरधर्मा सदस्तोभेतिगोतमः स्तोभा
पवान्येषुतिधानंजपेद्गवीस्तोमसामसंधिषामगोरवाष्टक ॐ स्तोभेतिगोडित्यः सर्वत्रास्तोशीयंनस्तोभेदि
तित्यविशेषेणगोतमः ९ वामदेव्यंनस्तोष्यमाणःधाकस्तोमयोगाद्वावोश्चाश्नावयोश्रीहयोयद्वारमिमनसाध्या
येद्वस्तमास्त्रियः कामायनमानस्यस्यात्समिध्यतिनिध्यायंन्नुपासीनतयेतद्वायंत्रामर्वणस्तुता पुराग
णाद्वकंकपिंडवो ॐ स्तोत्रायरणाहारादविडंनेषयणाधस्तात्कस्यचमसस्यकर्षयंदासन्नः स्यादत्रपिनरामाद

स्पित्र्योनिः पक्षंतनउत्तर ८ सः पक्षंतनउत्तरं देवंदेवजासूर्यमगन्मन्योनिरुत्तममित्यत्तमिनत्रेदादवनीयंतस्मिं(
न्त्समिधआदधेयोस्येधिषीमहीतिप्रथमा८ समिदसिसमेधिषीमहीतिद्वितीयां यद्देनश्चकृमावयंयदान्य
कृतमारिमानयासमिधावय८ सर्वंतदग्नयस्मादहनित्तृतीयांयानमेवोपनिष्टरन्नपोग्रघान्वारिष ८ स्रु
नसमग८ स्मद्दियस्यानगन्त्रागमंतमामस८ स्तनवर्चसेतिप्राणदयतीयादतिराजाद्स्यैषामानमदः सेत्र
मुदधिभक्षांतमहीनेषपावत्पतिराजानंभक्षयेमुक्षावत्त्वाब्राह्मणेयोक्षिष्टेनस्फुरंद्विवाघोत्स्यद्युत्तरे
षड्शोकः सोममेतत्पिबतयत्किंचाग्नीतवाब्राह्मणमावब्रूणयोक्षिष्टंदानमापान्सोममसोमपइत्येनंपरिक्रे
म८ सर्वक्रतुष्वियान्सर्वक्रतुष्विद्यात ॥ इतिताण्डायनब्राह्मेद्वितीयः प्रपाठकः॥ घोडशिसाम्नास्तोष
माणेयथासन्नमपविष्ण हविर्द्धानंगावोघोडशग्रहमवेक्षेतोक्षाणंयस्मादन्यइत्येवमेवग्रातः सवनेयदि
वोन्नयोरपिगर्हीपुरुषाःक्रुरः स्युर्वस्था८ सदसोहारिब्रूयन्मनुष्यानिष्टेदितिधानंजघन्यापरस्पाग्नावहृति
शाडित्थाःक्रुलाभावेशणवल्लदभावेयःकश्चाश्वगोवीवोष्टाभावेगायः सामगाह्यात्सदिरणंधारयेत
उक्षाणंतिधनसपयन्तसर्वेवाभिमन्येयुरवसंपतिप्रथमपर्यायंगायेच्चत्रिविधेद्वितीयंमध्यनास्तमेनत्
तीयमाविर्यदोपाक्रुप्तःस्तवीरन्नेवाहनिक्षन ८ राजावाविरुक्षात्रेदाद्यात्सदिरणंदक्षिणावत्सत्रयवग्रह

सर्वक्रतुष्वियंपरि
भाषा। कुंडिकाच

॥

स्वभक्तयेयुरेच्छ८ सहस्रदक्षहरिवर्हीकमन्युवीरन्नपुरुक्षंदसावमसस्पृवेणवानयाऊवन्निंद्रश्चसम्राट
वरुणश्चराजानौतेभक्षयंवकुतस्त्र पतंतयोरहमनुभक्षंभक्षयामिवाग्नषोमस्योमस्यन्त्यमितिग्रहस्तेदमिंद्रेतिवा
वास्त्रीसोमस्यपिबतित्येतदृषिकर्मेद८ सहस्रंतिवमसस्यासत्रेविष्टपंक्षंदसावानयेयसाग्निभक्षयंदितिगौत
मोनष्टपंक्षंदसेतिपानंनयज्ञांडित्यावनष्टपंक्षंदसारायोष्टयकल्पवेभ्यःसंधीदिवुंपिष्टयज्ञयइतिभोगा
यपंक्षंदसातिरिक्तस्तोमेष्वितिगौतमः षष्टयकभक्तंक्षंदोभिरनुर्वमितिपानंनयज्ञांडित्यावनष्टपंक्षंदसावांक्ष
दसावासेधिवदा १ ग्नाहिताग्निरसोमयाजीपर८ सोमेनयानपित्वापरिभक्तंकुर्वतसोमयाज्यपीतिज्ञाडित्याद्ध
नांयोगतराद्धतावाज्यंगार्हपत्येधिश्रित्यारण्यहासयेत्क ८ सेवमसवाद्यानवधायदक्षिणाग्नावुपसादयेत्स्प
दर्भमुष्टीवपश्चिमेनगार्हपत्यंगत्वापश्चाद्गार्हवनीयस्योपविष्यस्त्रवेणस्त्रुवान्यंपरस्तीयावद्धरतीतिस्वान्न
ङ्गारिमामनशणंमीमरणानरममधानयमगामहमापिः पितापुत्रमतिःसोमानांभ्रमिरस्यृषिकृन्मृत्योना८
स्वाहेत्येवमेवग्रहीत्वाणोषणुस्तोषधीना८ रसोग्नेःपियनमानन्दिस्तिप्रियतम८ हविस्वाहेत्यान्यमपूरीत्या
दानग्रहीत्वादग्नउन्नमेविश्वेभ्यदेवेभ्यः स्वाहेतिदक्षिणोष८ स्त्रुवान्नीयाद्रक्षोहत्यशाश्वीयान्नवसोमवतेवयंमना
स्तन्नयपिपतःपत्नावंतामग्नीमहीतिपत्नान्त्स्त्रुवंयथेतपत्नान्यशावीनावीतांभक्षयंतिक्षादंतिगोःस्रोत

ॐ समस्थादिः संशोत्स्थेनसक्रुङ्क्ष्वेलोत्स्कुमपनिधायदभोनयत्नीर्यापउपनीयामीषोदृष्मानोनिहणायाद
वमेभ्यः पितृभ्यः स्वधासदभतेभ्यदतिप्रयमसोवेभ्यः कावेभ्यश्चेवमेवदतिणादक्षयगात्पितरोमादयधं यथाभा
गमित्सक्रोदङ्गावनेनासिनायावन्मन्येनतावदभिपर्यायावनेमानोनपदमीमदंतपितरोयथाभागमनंनमंताःपि
तरःसोमर्यीयादितिनादभीदृष्मा ॐ श्वदतिणानोपवहरेत२ यत्तापवीतीभवापउपस्पृशतेपवहरा
मावित्रीतमावेपि२मन्नेविभनपमस्मन्नेविभदः सुमनाःसमेधाददातेमिमनसोदेवनयेषांमध्येतिप्रवसा
नेषुसोमनसोबद्धपंदात्पवहयामहेनोनामंतत्रानतउपवहतादहगावउपवहता अजावयोयोग्रन्थस्पयो
सउपवहनोगदहेषुनदतिपञ्चाकालाग्नेरुपविशपन्नेपदिदहगावः प्रजायधमिहाश्वादहपूरुषादहो मदा
स्वदतिणेपिपञ्चानिषोदतित्यग्नेस्त्रणानिप्रतिहृयः सकृन्नमभिभाषेतगोषुगाम्पिस्नेउपदमय
पर्वनमासुगोषूपदृष्टयतामपर्वमस्यरेतस्युपेदनवदीर्यतितिसृषुसवोनधर्मुदृतयदीतिष्यमाणदर्शो
येन्वस्त्रात्रेयमरुन्यतोंधवमुदपात्रेयपयोदिणिपुरुषोदृष्टपते नैनानिपरास्तःपषपत्नीनिनाग्नदी।
त्तयेदीतिष्यमाणाः संवदेरंस्तदनः साधुकृत्यानानापाक्रेणेनायाग्निमन्त्रेयमत्रराचक्रमकतोस्म
ञ्च यशोपस्थिनमेवनस्तदितिनेषांरीतापभृतिपत्नीशालायांभोजनसंवेशनेस्नाना

कंचनाभिवादेरन्न

मपवसथ्यमभ्यग्न्योर्योसंधिवेलयोर्वोचयक्षेपूर्विवतणांनोवाचंभाषेरन्नेहेणसंभाषेरन्नाधिस्थउन्नेपेरन्नप
नोव्याहारयन्तीषणान्योनिष्क्रामेषुः श्रोत्रमदंदैवोद्वारकुर्वीरन्नवडवेदेषुनैदंनान्दर्शयेरन्नाडनस्त्रीषुनैर.
नानन्योग्नतः पश्येत्सवेषा ॐ सवनानांशास्त्रीयुः क्रोधात्तेवनेयेषेतानिवनानिरीतासरीवोपसत्सवावासम
नाडदयास्तसमयावभ्याश्रावणंवबहिर्वेदेषुसनेवनेयेषुः त्रनेषांवेदेना ॐ स्वयाणंकिंविदेयाद्दत्यन्नाडपद
र्वमिक्षर ॐ सवेवडहानिरीतानपूर्वेणवासंवेषांयहिन्नासवसतीवरीषुसंविशेयुर्लेषांचेत्कश्चिन्मेयादनीयो
ननिर्हन्नाहायेणनादितामिनेदहेषुरणेषुनोस्मासोणेनेयाग्नेनानिर्हन्तानिर्मेध्यनादितामिनमध्यमस्य
रोनिपर्यायस्यदेवोदास ॐ सोन्नषामस्यासौर्धसत्यनंवाभिनवस्यादनोयेदनिभगोयशरतिषाग्विपवतोयत्या
स ॐ स्यातामितिगोतमः इङ्गेचषिभिनवेपयशोभगरतिपेरेषुसकृदिवोयशः पराल्लात्रयोपेष्टाङ्गरतेरेषि
त्यपरंभगः पूर्वस्मिन्यत्तस्मियशउत्तरस्मिन्निपरमेतामाप्तमङ्गेवोंकशडासडीयेविपवनङ्गेवोंकमेवस्यादि
तिपानंनयः पंचमेयदद्यामेगेय ॐ संतनिस्यान्मानवास्त्वेवाम्ब ॐ स्यादिषोहयोपसमंतष्टस्यानेनयपष्ट
पूर्वस्मिन्यत्तस्मिंविपवनेयोभिनवालेषेनेतपवाहन्नाङ्गेविपुवतोभिनवालेषाप्रतितोमसहासूयेपः एष्ट्य
सवसाम्नोवदयाराससमोवेविपुचनर्णोमाहनोनोपयमानपेनेतयानंजप्यउन्नमरषोहयोयसमंतस्यानोमित

विपरीतेषतछोदित्यायनस्यविलवत्सर्मीयेवत्रिषभावरशोहयीयसमेतेरम्... योर्भावित्वाचार्यागंभाव
त्वाचार्यागंध षड्षेरथमनिवहेसुःपद्मात्योवंदक्षिणतोवोदंवंवहिर्वैरिरंयनरसल्लोनहदतोडङ्गभिमाहस्युरु
पवाजयमानावैरूपेणस्तवीभवुपवाजमानावावाचार्यायाजयमानवानः श्रावान्तिनित्वेनानंमनयेतेवैराजस्य
स्तोमउपाकरुनउपयंन्दक्षशकलेनिधायस्तोमवनस्योपतिरश्रीमराणिनिधायाभ्यात्मंप्रजननंकृत्वात्रिवृदग्नि
णमभिमंथेद्वायव्यंक्षेरोनप्रजायस्वैरूपेभंजागतमानुष्टुभंवैराजमितिगोतमश्चत्रभिरितिधानंजय्यस्त्रिभिरि
तिशांडिल्योरणाः संधानमात्रभ्योपनिधेनेनोमिनेनोमयिपेदितिमय्यमानेस्तोमंसुजातोतेस्तवीरन्नावयि
त्वायंनमानेपुनरूर्जानिवर्तस्वपुनरग्नइषायुषापुनर्नः पाह्यंहसः सहरय्यानिवर्तस्वानेमिन्द्रस्यधारया
विश्वप्स्याविश्वतस्परित्वन्नमंस्याभिन्नडयाक्षडंक्रोत्रालणेनस्वाहाकारेणत्रणामयः सावकाउपनिधाय म
हानाम्नीभिः स्तवीरन्योयः सामागंश्यात् सउदगोपजनयेद्वाचयित्वापजमानेनानिनयेरास्तावेः नाष्टष्ठमि
नात्वासोमोराजावनयामपोताउपतिष्ठतस्थाणोयशाक्कराश्वभायेस्वराजस्तेस्वर्यंतिनेवर्यंवनेक्कंस्तिषष्ठ
नंहरयस्योपनहिरेयंतिसमन्यायंनीतिवासस्वंवः प्रहिणोमीतिवासर्वंवाःस्त्रीवतोरक्काभ्योदेवंहक्क
दिविवंकामोथ्यासयदितिशांडिल्योरुपस्थकामः सभायां यशस्कामः श्मशानेभिचरन ।५। वार

वेनायमस्तोमेयेनः संवाशेयुर्दक्षिणतः कृत्वोत्तरतोवत्सान्सूर्येणसदःस हरन्यपश्चिमेनाग्नीधीयमरीचीः
रत्नेनपुरोचयित्वापजमानेणनामभिरनमंत्रयेतरथंकाम्यवदेन्यानहरेतेनप्रेषूनरिमयिवोराय त्रयेना
मिरयस्तिनपरिहृतंनघ्निनेनमेयमपहतोपहवंवोशोयतिसरथंभरतिवोभाभ्योवाः स्त्रिष्वरणकुंस्तो
मिनयेद्रास्तावश्चाणेदिष्टोयामिः षष्टहमिसंस्थितेवहवादिनःस्तुचेवाधीयीरन्नोत्तरस्याडुणकरणान्सपि
मधुभ्योस्तिनाभोनयेद्रहोनेघन्यनेरणवासर्पिषेवस्तीयसवनेसवेषेनस्यान्यनरस्मिंस्त्रहोतिग्राह्यागो
भवतेषुःस्तुताष्टषेनविभुवहृतयाश्चविटुपच्छरसाप्रूर्वचमसेभ्योन्यत्रवेनास्मिन्कालेयानादरेषुः सहध
मैः सर्वमष्टधाःस्याद्यमघनेवाभीवर्तस्तोमोयानाभिन्नविकाष्टषेषा संयेद्वाक्षणाक्षंमिनाकातेय
ष्टोक्षावाकेनसर्वत्रयस्पवमानेष्वना संर्वत्रेडकृतेब्राह्मणक्षंमिनोईविष्वतः शागत्रिरात्रादिस्व
स्तिवेराजेयमोक्तुर्यादिनरेषांषष्टष्टेषित्याचार्यमतिः सप्तमेहन्यग्नेरर्कीण्यडेडंचसोमसामसोमोक्तसूर्व
योर्मोक्तसोमसामनोगायत्रयोत्रयोभरद्वाजस्यर्कस्तिस्रर्घानिवासाकमश्वस्यानां संदानाव्यतिहरेत्यर्कस्त्रपर्को
वैपकर्वयोरकेनवमस्तोमोनिहामः पर्यासःसाम्नमिकस्त्रयेकेनसप्तहत्यासप्तसंगेयानित्रवेषष्टंचवासिष्ठ
मधास्तोमोवपश्चैशाग्नगोरामोशवंयशसः सप्तवन्तवेषुयेरात्रीमोनपरीचेनमसोकीर्त्यः सामराजेवाष्ट

तिष्णमुर्वीसाङ्ख्याङ्ख्यारिनेनवकीर्णिनिर्णिक्तान्निपुं ध्रुनियामसमानेनिंपुरुषस्यशिश्रप्रणेजनीनि
व्रसवार्यवमात्मनीयंयत्यासं सर्वेषांकर्मणिनिक्षिनेनदेवाभिगरस्तिहंयादवस्यच्छदः प्रहुवेन्नेनेनावः
तिष्णयाद्यथाभिमेनमिनंणवत्सवार्योक्षोरात्यस्मिनानीभीयंबर्हिर्देवेषुनिक्षितमिथुनोसंभवेतांयोवर्णीनभ
स्त्र गरुडपत्नेदीस्योनवानदरुणाम्पुरयिनाप्रदक्षिणमानीयंयपीपुदैमहाः रुद्रमीधिनिवरुत्यः पंचावराज्यीः पंचनंपरा
ज्यीः पंचवि ं शानिसोपनाम्नवोमस्तुक्रिपुरुंदरोनावभीपुरुन्नरोन्नरवाचोयाहारयेपुयोवतीरपिगछेपुः
स्तोषा ं म्रहिंकारमन्नभिगवप्रभरनयः कृनायथार्थं ं स्तुरास्तोमानांजिभ्यः सर्ववद्योषाः॥ आपंचवि ं
शेचनर्वि ं शस्तोन्नमेपुर्यायेपस्विचरायामावपेदिनिगोनमश्वावपस्थानरनियानंजप्यः प्रथमस्यावाप
स्थानरनिषंदित्यश्चनर्वि ं शेनवाल्नुनामथमामहिरुनात्वसप्रस्कन्यान्सयाकंयोनामनंनकुर्यादि
नि षंदित्यायनउन्नमाया ं स्तोशेयायामस्कन्नायोपारावुपावरेन्मरनियनेनभ्रेमोप्रनिष्टापयेराङ्गियमा
लोभदेपतिनोमेरारोदणीपेरवरुद्यनयेत्मशेयोः हायवीवनरमंयंतमिमिवनो पिहनोनोभरोमभिरित्य
धस्मीनाः शेषेणस्कवीरन्नदयनीयेतिरात्रेस ं स्थिनेवभ्यमभवपुरन्नयमजंनः पाणिभिस्कंपोवर
न्यस्यात्र पन्नीस्मान्यहनयासुद्रावयन्नानेत्रेनोरानयेरदेत्यगृहपतिः सोमोपनदूनेपरिदधीनवस्त्राणि

नेरेसुतणब्भनिसमापयेपुर्यनेनोगछेपुरन्येनपत्यावन्येपुरवंधवणाया ं स्नायांरदिणेवेद्यनेकेरम।
स्रणीवापयेरं नस्मिन्न ं स्थनेपोवउरेवावागनाएथमरवसानीयाभिरिष्टिभिरादिनाग्नयोयजेरन्नरह
पनिंपजमानमनादिनाग्नयउपासीरं स्नेहवन्येः स्यालीपाकंपर्यनेरन्निनियोनेन्नयः संवत्सरं संवसेपुः
दादशारात्रमरोरात्रोवायावद्वासनवपुर्यावद्वोमन्नपुः ध स्रथानोगवामयनविकल्पाः सर्वेस्तोमेनेकं
तिरात्रचनर्वि ं शनवाल्नुनानिरात्रावा यथास्थान ं स्यः शेषोन्तिरोमेनान्यागोमायुषीएष्टाभिन्नवो
रथारात्रमित्युपाहरेन्न संवत्सरप्रवदंः शेषाद्दनंचनानाहोभिर्वयंकल्पयामायद्येनद्वालणमनिरात्रे
मभयसामानंकुर्वंतोपागच्छानेसोदनद्वहतीषोस्मिमा ं स्त्रोदनस्यानेनानदमूर्वोद्वदनः सामत्व
स्त्रनर्वि ं शमरथंनरमेकरथंनरएकंवाद्वरनष्ट्रकमनिष्टोमस ं स्थचेत्रि ं शात्स्तोत्रियंषु ं
शानिएकानिषंषु ं शानिवाद्दोत्रकसामानि एकाननावाद्यावनावि ं शानिसवनीयानि ं शानिस्तो।
गनियन्यासंवात्सरणवत्रयास्त ं शावनंदनरुक्सोमभिप्लव ं स्वसाम्नश्चस्तोमेनेनयकेकल्पयति
तया सनाऽ ग्नायनिनः पवद्दविभक्तीनन्कल्पयतिद्विविधमभिप्लवमेकाएवत्यग्नियवतीवद्यन्या
संघतिपरोरथंनस्वाहनानिवाजपात्यान्यघतिपरोवाशनकल्पवमेपार्थयामवावाहनाना ं स्वयोन्यभी

दमसः षडहौ त्रिकडुकानभिसवेवोदधान्तोष्टादशाधिकाः पौर्णमासीप्रसवस्तेर्यगयनिकम्रादित्यस्यो
क्थ्यानिमाभिर्यथोक्तपवमानानामादिः पूर्वेद्युरभिसवेषडहमहरुक्थ्योक्त्वाग्निष्टोममन्नमेतदेका
त्रिकस्तोममस्रक्तेतिस्तुदिष्यवमानगायत्रंगायत्रियामाग्नेमहद्दत्यागोष्टावायारुचेतिगायत्रपार्श्वमार्भ
वःसवनविधेपशुकर्वैन्नन्नममभिसवयेवाहरहरुक्थानांषष्ठस्यानेसवनविधिः पशुप्रयमवाभिसवयेवाहरु
क्थानामासांतेसवनविधिः पशुःसवीन्यानेकेप्रयममभिसवयेवाहरुक्थ्यैः प्रहरोवासमस्यैरभिसवेष्ट
१६ ष्टयोः सान्नित्यानिकर्म्याभिसवयोःउन्नेतृणामन्यकादशंपूर्वयत्तस्यैदित्यानयोदशदीक्षाः कर्वीरंत
न्नरुषावाग्न्यासंवापूर्णानान्नपूर्णान्नपूर्णेनाहरहोक्तंकायनिनयकाष्टकादिणउपसर्गिणस्त
त्रस्तोमेकविंशमहरासीरंस्यवनविधेनवायज्ञायज्ञीयंबह्वृचाःक्रतादीदरत्रेवमविलोपोभ
वतीतिभवतीति ॥८॥ सर्वत्रब्रह्मादक्षिणतउदग्ग्रवः कर्याज्ञोमभ्यान्यत्याकयत्याइत्याचक्षते यकाग्नोय
त्ताः स्तेषाः शेष्यन्यत्रस्तोमपविशेद्धनेयथार्थः स्याद्धूलगवेचवतीक्रियमाणानवगाक्रन्नियोयमा
नानांदादक्षिणतःस्थित्वानिहितेषुपसदश्यानयेदेतत्यावतेन्नस्तोमाकयतेदक्षिणतोमिमितिवाप्र
तिरहणीयान्यस्यैवपशोर्दक्षिणपूर्णपात्रंस्यात्तोमाकस्तोमयोर्वीयद्योन्यादेकमीदृशसर्वधर्यु

संप्रेष्यमागमयेनहूर्वयावहारानारेशोत्रविशेदग्न्योर्यदक्षिणतोदाग्रपयवाग्रायणेनिर्वपेत्यत्रस्तोमपवि
शेन्निरुप्तयथार्थः स्यान्नहरहरिष्यन्तेवमवनद्धहरितिभिःप्राशयेयुःनेडानादायापविशेयुःनेडाविदंकं
तानीत्यथान्यान्कृत्वास्याद्धोघनदर्भान्तर्धायमानस्यारुणाःपत्नयोयथार्थः स्यात्सर्वाङ्गदक्षिणानग्न्या
यतनानिगत्वापयांसिनंमथ्नीतः स्युरुदक्षिणतोनिरुक्तःपरावसीतिदक्षिणात्रणीनिरस्यदावसोःसदनेसी
दसीत्युपविशेद्भवःस्वहरस्यनिवेशनंदमानघेमित्येतेनोपविशेद्यत्रयतिपत्रणीयमाने
यथतमन्नगक्रोन्नियीयमानस्यदक्षिणतःछिन्नानिहितेयत्रयोपविशेदत्रप्रयमभिसिष्यन्तीहितीयमि
तिपानेन्नयोनातेरयंतरंगायेद्यमदस्यक्रियमाणेहरहरितिसर्वाणिस्तवपमनमाप्रयोनमयास्यो
नेवारवेतीयायज्ञायज्ञियेदक्षिणतोमकायनःपूर्वेकल्पभृथाःसीतियानेनयाःमोयद्यत्रणिग्यात्तभा
रणीतिगायन्मय्यमानेनिनरत्येतयास्यनरइमउदितेस्तोयस्तेधूमरहवनीतिपत्नसितेदर्शिगार्ति
तिनिधीयमानेगवांवतेयदग्निमाडइतियाग्नियानिवेनमधर्वेक्षणाग्निगायन्यास्यक्षात्कर्मैकउक्था
नासामवेदनेतिश्रुतेर्यथाविहव्यसनंनायकयाशुभीयातिदान्तःचैकानशाङ्करीपत्नावाःसर्वस्याविथा
नाहरहस्तत्कर्मभिःकर्मयोगाश्चोक्तवत्तत्रागमहर्त्विजः यान्यतानिहवानष्याश्मपाषाणमधिकारान्नत्र

णाभवंत्येककपालान्तेषांयमधर्युराक्त्वरुपोपेत्रजापउपस्थेषुःशिवानःशंनमाभवसमरीकासरस्वति
मानेवोमसंदृशेदृत्यासीनेनरेषा ६ हूयमानदृतिधानेनयाग्निष्टेदितिशंदित्योदृतेतिष्टेनोजपेषुस्वांवरु
द्रमयस्मत्यवदेवंम्बकंयजामहेःश्रेयस्कर्यथानोवसोयसस्कधथानःपशुमतस्करद्यथानोव्यवसायया
द्वेषजनमग्निभेषजंनंगवेश्वायपुरुषायभेषजं ६ मशंमेषायमेष्यस्तभेषजंयथासदितियजमानस्यामान्याणेके
कमपूयमादायविप्रदक्षिणमग्नेपरीयुः तत्रब्रह्मापरीयंजुषेदितिशंनंजग्याग्निष्टेतिशंदित्यस्तुवंक
यजामहेसगंधिंपुष्टिवर्द्धनमर्वारुकमिवबन्धनान्मृत्योर्मुक्षीयमामृतात्दित्येवंपरीत्यादस्यपुत्रेषांत्र
ह्मैकंनिष्पित्वायस्यसस्यान्तस्योपयंकृत्वस्यैवदंतेषाणवालेभनत्येवमृतिपरीयुर्यत्रैनानध्वर्युरासजेत्र
शेषतिरेत्रेषनेरुद्रभागस्तेनावसेनयेमञ्जवनोनाहिकन्निवासाःपिनाकहस्तोवनतधन्वेमित्या
नमिनोरुपेषुःशंनोदेवीरित्यपउपस्पृशनयेदंपत्न्यावनेयुःवरुणप्रघासेष्वाख्यानंब्रह्मत्व ६ हविर्य
ज्ञेषुपशूनांएषाहुति ६ होष्यन्नुत्सीउपविशेदुतायोयथार्थ ६ स्यादथायाहुतायांयथार्थ ६ स्यादथा
त्वालेमार्जयित्वासर्वयशूनांयथार्थ ६ स्यात् ॥३॥ पुरोडाशेनचरिष्यन्नुत्सीउपविशेदाज्यंपुरोडाशा मा
लभ्यब्रह्मात्वाग्नयेप्राशिष्यतइत्यनुब्रूयेत्सर्वयशूनांपत्नीसंयाजानितिधानंजप्यः सवनीयस्यैवेतिगो

नमोनसवनीयस्यवनेतिशंदित्याहृदयशूलावभ्यंगस्यानेभवतिनमिन्द्रायस्रुचेधर्म्मोधान्नोराज ६
स्तनोवरुनोमंत्रयतेयोमाग्नावरुणेतिशंपामदेतनोवरुणोनोमंवस्मिन्नियानेग्नाउपोषधयःसंतदुमित्रि
यास्तस्मैसंनयोस्माद्दिप्यंववयंदिम्म इत्यभ्युक्षणप्रभृत्यनुद्रुत्यादित्यमुपतिष्ठेरन्प्रणाद्रनोहूयमानायामा
मित्वाद्रनायोयथार्थ ६ स्यात्कद्रोमा ६ स्त्रेजन्त्रुद्रासीनानेषा ६ होमात्सोत्रामणि ६ सरावंमंस्त्रावान्नमा
सीतनत्रदावर्नीग्नतिपणयेनित्यायोर्दक्षिणतयासीनदक्षिणमधिकुंभ्यामासक्तायांसरावेषांसिच्यमा
नेपूपनिष्टेरन्त्रेषिवन्मर्चिष्यग्नेविवनमंनरंवत्रनेनपुनीहिमेत्यभिमोर्यदस्यभक्तयेयुर्यस्मिन्नानसचेरास
रादधिसरस्वत्यसनोदिदिद्येणमंत ६ शुक्रमधुमंनमिंद ६ सोम ६ राजानमिदभक्तयामीतिभक्तयेयुरन्ना
नंचेद्दसानिशेषेनाभिषिंचेद्वरुणोद्भायांःनेरणग्नीगत्वाध्वर्युणाक्रः स ६ शानानिगायेत्सायंदायंसोभे
निधनात्सपर्यंतोयज्ञमानस्यसूद्यानमालभेरन्संवादित्वंतीत्येतेषांपूर्वः पूर्वः कामभवन्नंनियन्त ६ श्रवसश्रा
नेमंनित्यंविनित्येसत्यनित्यंनित्याइतिनवियस्यसंपद्यो विपद्ये सत्यपद्ये षष्ठ्याइतिवेशपसहेसोग मणा
कोकिलाचरकंसोत्रामणीचकाकित्या ६ सामगानंनेनरस्या ६ सन्नहविर्यतस ६ स्याःसन्नसामस ६ स्या
न्नासा ६ हविर्यतस ६ स्यानामन्याथयमग्निस्तोत्रंदर्शपूर्णमासौचानर्मास्यानिपशुवयः सौत्रामणिपाकय

तश्चत्थैप्तोर्यामश्चति ध सत्याषाढोब्रह्मणःशाकस्त्रह्मणायाऽउद्वेणसमानंकर्मेतराक्रमणेवेदःसंवत्सरिस्थाय
स्थानेदक्षिणात्रेतियहभद्राःस्तोमविमोचनाश्चार्धमत्यात्सामगानादनष्यात्रीक्षणीयानस्याऽसꣳस्थित्याया।
मासीनादीक्षणीयजमानस्तनयद्राध्युर्वाचंयमयेदग्ययथार्थऽस्यान्महावीरात्संभरिष्यन्तस्तोमयविशान्त्स
भृतेषुयथार्थऽस्यात्पणीयार्यꣳसꣳस्थितायांयथेतंनिक्रम्यपूर्वेणयतीशालांनिवेशाभिहोमात्पदस्परा
जक्रयणाग्निहुतमन्नेरणसोमवदनगत्वाग्नावैष्णवादभिहोमाद्दक्षिणेनयूपराजानंक्रयेणःसन्नवगत्वात्
स्तोमयविशाक्रीतेप्राङ्क्रामेत्पश्चिमेनैनꣳहत्वाराजानमादायुराहितंपूर्वेणपरियोषमानमनुगच्छेद्।
क्षिणेनचेद्धुतस्याऽन्नेरणचक्रीतेप्रत्यङ्क्रामेन्पूर्वेणैनꣳहत्वाराजानमादायुराहितंपश्चिमेनयरीत्वोप।
मानमनुगच्छेन्नामेवान्नेषामन्वावर्तेतनमाणस्यप्राविवर्तमानस्यदक्षिणोषाभवतीतिविमुक्तेचान्नेरणसोमव
दनेपत्नीशालांवदक्षिणेऽक्ष्मन्तिष्ठदीक्षितश्चरात्रावहरणात् ॥५॥प्रवेष्यमानꣳराजानमनुप्रविशेद्
व्वयंनग्निनासंवाधंचेत्तादक्षिणयापिहारात्रविशेऽन्नेरणहवनीयंपश्चिमेनवेदिꣳसंचरेतदीक्षितश्च
दानिष्यामिष्टिंनिर्वपेतेनांवेदनवहरेन्नतिनिर्वपेन्ब्राह्मणꣳराजन्निमस्यादिषपत्नश्चसानतस्याꣳसꣳ।
स्थितायानानन्नप्रमाण्यमवस्थायजपेयुर्दविरसिवेष्यानरमनाधृष्टमनाधृष्यदेवानामोजोनभिशस्त्यभिशा

ग्निपाश्चनभिशस्तेन्यमंनसासत्यमपगेयꣳसुवितेमाधास्त्यपउपस्पृशेधर्युणाक्षोराजानंविसंभयेत्रꣳहि
रण्यंनानड्वाभिमर्शयेयुरꣳसꣳसुष्टेदेवसोमाप्यायतामिड्यैकधनविदश्राजभ्यमिन्द्रःप्यायतामात्व।
मिन्द्रायप्यायस्वाप्याययास्मान्त्सखीन्त्सन्यासेधयास्मिन्नेदेवसोमसवनेदेवोमधूर्णेतिकाशमयेप्रस्तरंनि
कुर्वीरदक्षिणग्नावान्यार्णंस्कन्दासन्यानीवपेद्राशयेपेद्वामानिप्रेषेभगायग्नेस्पत्नवादिभ्योनमोदिवेन
मःपृथिव्याइत्यपसदिक्षिणतऽईडेनस्योनयेवाभिमर्शनंनिक्रवणेसन्यग्रयराङ्ङासीनास्तूष्णींदक्षिणांचः
स्रुवेणोपसद्योमेऽग्नेविधात्सꣳस्थेनेतिनस्याहꣳसꣳप्रवर्ग्यवतिपूर्वेस्रुमभीधिषत्त॥६॥गार्हपत्यंगत्वा
यजमानोयविशेद्दक्षिणेनाग्निमन्त्रेणवहिर्ब्रह्मविनोवर्मेत्यक्रेववाकेनतिष्ठन्नोवेत्तेत्यमधुमेऽश्यान्नꣳ
क्षियमाणयेनमनवस्त्रेयेहिस्थाग्नाश्चर्दक्षिणधक्सर्वोस्वानयाडिहसाहाकृतस्यधर्मस्यमयोःपिबतम
श्विनेत्याग्नाविनउपविशन्नेदक्षिणाचर्मणानमहोवमहर्दिवाभिरक्षतमिभिस्तंगायत्रेणनोग्नावाहयेदी
भ्यामितिक्षत्रेयजमानंवाचयेदपातामश्विनाचर्मणानमहोवमहर्दिवाभिरक्षतमिभिस्तंगायत्रेणनोग्नावाहयेदी
चर्मणोयस्पभक्तायन्मधुक्षरन्तमिन्दवमेग्नावश्यामनेदेवत्रमेनमस्तेस्तमामाहिꣳसीतिनिसत्रेवेत्पाद्यज
मानाउपक्रयधमित्येवोपद्धानमेवꣳसदाप्रवर्ग्योपसदःकर्यान्महावेदेस्तंवयन्नदक्षिणंस्तयज्ञोपविशे

दिक्षिणेनेत्वाग्नेयस्यार्थं ६ स्याद्उत्तरेवेदिनिविस्यन्तत्सौऽपविशेत्सुत्रायोयस्यार्थं ६ स्यादग्निचित्यायो
शरीरत्वणीयायाः सविशान्तोमान्तोष्यन्तयज्ञघोपविशेत्पुत्रनेष्ट्याम्नित्कामाक्रियमाणमनगच्छन्न
स्या ६ संभियमाणयामासित्वासंभितायोयस्यार्थं ६ स्यात्३॥ आहवनीयंचेष्यन्यज्ञघोपविशेत्रस्मि
न्संविनउल्यामसंदीनेस्त्रीशेषकाश्रपण ६ क्रियमाणअनगच्छेन्नियोयमानानोदक्षिणतः स्थित्वानि
हितास्वउपस्पृशनयेत्तंप्रत्याव्रजेदग्निविक्रयन्तस्रुवोघर्यंचवस्यन्तत्सौमपविशेत्रैः सार्ङ्प्रत्या
व्रज्यविनीयमाणीयमाना अनगच्छेन्नियोयमानानोदक्षिणतः स्थित्वानिहितास्वउपस्पृशनयेत्तंप्रत्या
न्नोयज्ञघोपविशेल्लोकंपृणासूपदीयमानासुब्राह्मणंनत्रसमादिषयथार्थं ६ स्यादितिशाडिल्पश्रा
सीनेवेतिधानंजप्यव ६ सदाचितिपुकुर्यान्नविनकमाणिकारिष्यन्त्सावान्नमाशीनसम्वाडासंदी ६
क्रियमाणंअनगच्छेत्परिषिच्यमानेषुउपस्पृशनेः सार्ङ्प्रत्याव्रज्याग्नेप्रणीयमानमनगच्छेदप्रति
रथंजप ६ स्वस्त्रीमनग्निचित्यावेन्नियोयमानस्यदक्षिणतःस्थित्वानिहितेदक्षिणाद्वेदिवेदियज्ञघो
पविशेद्विर्हीनेप्रवर्त्यमानेअनगच्छेत्परिवार्यमाणयोः नत्रेवगत्वासीनोक्तिनायामोऽवर्यीयथा
र्थं ६ स्याद्यथार्थं ६ स्यात ८॥ अग्नीषोमीयेपशावन्तर्वेदिमाक्रामन्नेत्रेणपश्चिमेनोत्तरवेदिमदङ्ति

दक्षिणेनचेद्वृनःस्याद्उत्तरेणचेद्यथेतमग्निपरीत्यादायानुगच्छे

कस्याक्रमणयज्ञपेत्रात्वानसमीपरीतिश्चेद्वसीमनइंवेदराक्रमणंकीवाराजायेनानिरुनः स्यात्रेनगत्वात्सौ
मपविशेदाज्ञानं ६ हरेत्सुक्रःपूर्वेणगार्हपत्यमेकस्मात्रिप्रायनात्रसंपरीत्यादायानुगच्छेद्रथेनचेद्वहत्वाव्रजितस्या
दत्यनराजानेनेनप्रस्थापयीयादितीतेवचनाणगतिकत्वाद्वहतोप्यासीनानीधीयमाद्रत्यमानयोरितिथा
नेजप्यस्त्रिष्टदितिशाडिल्पउत्तरेणाग्नीधीय ६ राजानमासीनमिवक्रियमाणमनगच्छेत्पविशेत्पुरुविर्हीनेपवि।
मेनगत्वासीनेतिगोतमः पूर्वेणगार्हपत्यंडिल्पायनोदक्षिणतोबादरायणोः पुरस्तात्रत्यग्नीधीयवपायां ६
हुतायांयथेतमरङ्तिकमस्यवात्वालेमानंयेनेवमेवापरराजन्यासुपविष्टपूपवेशानेमानंनेव ९ सवनीयवपा
यां ६ हुतायांपुरोडाशेनवरिष्यन्तत्सौऽपविशेदितिनश्वेत्सवोवरान्यत्रेभनवसनोवेपुपरिक्रियमाणम
दक्षिणेत्रकर्मतिष्ठेदरीदितिनश्वेदासीनापरिहरेत्सादीधीय ६ राजान ६ क्रियमानमनगच्छेन्नियोयमानस्य
दक्षिणतःस्थित्वानिहितेयथार्थं ६ स्याद्दीदितिनश्वेन्नवेवसंविशादपरराजन्यानिग्रहीष्यतः पूर्वेणगार्हपत्यंचपश्चि
मेनवायत्तेपविशेदाहुरुक्रमप्रसंपरीत्यानगच्छेदूर्वेणवेद्दनंस्यात्पश्चिमेनवेपयेतमग्निपरी
त्यानगच्छत्यवेक्षितेपूर्वविशेदाज्येवप्रहीष्यमाणेप्रत्यविशादितिशाडिल्योधर्मेणेकोवाचयेकरात्रौ
यंप्रातरनवाक्सम्प्रयमायाग्नावपरिधानीयायामावाप ६ श्वेतयोमयादीक्षादाग्नेयदिष्यवमानाडविर्हीने
चेद्वहेत्रगतः स्याद्दपा ६ श्वेतयोमोहोष्यन्त्सदङ्क्रमनिक्षेदरीदितिनश्वेदासीनापरिहरेत्सर्पन्त्स्वारभन

नस्पत्नोशासमानेकर्मशाणपवेशानाशाल्वेशाणानासेनोपयमनेषोपविशत्यत्नोतारंप्रति ॥१५॥ रश्मिरसीत्येता
वनुवाकोत्नोमभागस्तेः इत्यगानपूर्वं ६ त्नोशाणपनमत्रयेतत्नत्नत्नाणानाः घृशाल्लोत्युक्त ६ इंघ्रयमाद्यात्रिय
र्यायाघत्रस्यादमसेवेनितजिन्वेतितत्नत्नाणात्विन्द्रस्तनाहहस्पतयेत्नत्नत्येकैकस्यातः पूर्वेषाचमभेवः स्वह
हस्पतिब्रह्मादमानषोमित्येतहाधिकंकुर्यारोकारवायशाम्नाय ६ संधरनमंत्रयेतत्रेधविभजेदितियानेत्ना।
षोवसकोमिवसपिरसिवसश्रीरसिवसकायत्वावसष्टयेत्वोवेषश्रियेत्नावसकोमिवसपिरसिन्वेवेषश्रिय,
सिन्वसविन्द्रस्यत्नाहहस्पतयेत्नत्नतेतिस्तनदेवेन सविशाघस्तूताइत्यनमंत्रयेतमानसेवाजयेयेचहहरानन्यं
लोतरणिर्मात्नोशाणपूर्वेणनहिहडेः पेरनवानेनिकामनात्मानसवदकाहानिरिक्तसामान्यात्सर्वोतमंत्रेणन
वानक्तमाद्यघत्नोत्रेत्नष्येतसहैवत्नोमभागेनस्तनेवहिष्यवमानेननत्रेवगतासीतवषाया ६ इतायामानेषि
त्वाधिस्पानउपस्थायोक्त ६ सदस्युपवेशनं ॥ स्तनशास्त्रयोवीचेयक्षेदनुच्यमानेचसर्वत्रवषट्कृतेविस्तनेव
भ्यादहेस्थानप्राद्यत्नयोघमहर्गणेषेन ६ सहानिषेषेणप्रशाल्लावाचेयमयनिरानान ६ रक्षेतिवाहृतइ
भयंकुर्यारावसनोवरीणंपरिहरणान्नत्नत्नेपर्यायेणकुर्यरहीनेवत्नत्नेवानपेपेटहुस्त्नोत्रमनमंत्रस
दस्पत्नाशासनउपवेशयतिः कोमसूर्वेणगार्हपत्यीय ६ स्थूणानिखातार्हदिणेनमानीनायमंतर्वेदीतिशांडित्य
स्तस्मोऽद्वर ६ सप्तदशार ६ रथचक्रंनतिमक्त ६ स्थानरभावेयंकिंवरथचक्रंनसिन्वाहआरण्याहवस्यह

---

६ सवितःप्रसवेसत्यसवसेहहस्पतेर्वीतिनोवाजंजिनोवर्षिष्ठमधिनाक ६ रुहेयमिंद्रंरथेषाजिंपाकत्सावि
र्यारतिगायेरकारमहीयारोत्नत्नाजनस्यानेषत्याछत्यहातरमग्मंनितिगंतेषुयथायीतनमाधावत्सास्ते
षुवासर्वत्रवायथायीतंपरिवर्तेयन्नायेत्परिवर्यगायेद्रीवावपरिवर्तेयेहायनोवान्यःपरिवर्तेयेदृदृवरोदः।
मन्येतविलोःक्रमोसिविलोःक्रांतमसिविलोविक्रांतमसीत्यभिदधातिमाहत्यसदाप्रक्षिोत्रत्नासीनोहिरण्यंम
धुचनानाघ्रतिगरद्रीयाहतंपेयंवदतिएंवमसंब्राह्मणायमधुरयोतिरधीतहिरण्यंविष्टपंकरोत्सर्वभंद
त्वमसंभदतयेत्रेघ्रतिगरद्रीणायातरतिस्यविरोगोतमः कस्त्वादशतिसत्वादशतिकस्मैत्वादशतितस्मैत्वादश
तिकस्त्वाकेभक्तयामीतिभक्तयेहागदवीमोमस्यत्रप्यतिनिवास्यप्यतिनिवा ५ ॥ इतिनाध्यायनमत्रेपंचमः प्र
पाठकः ॥ संततिवोद्यमानमेकैकस्या ६ सर्व ६ स्तोमसंभवात्रयावान्यतिस्वविकंदः समंततीतियद्वाहि
ष्टीयवत्रिषवावेषेकर्चवत्रवेदर्शनात्सामत्रावस्तोमसंस्थानात्रिरसावार्यीः स्थतेयंयान्यतिसामतिस
नानात्रसंततिसंततंगायतीतिवाहैकर्वषवोदृतेकल्पप्रमाणंयेत्रचेदर्शन ६ स्तोमीयायाः ६ सामसमाप्ति
स्तासर्वीसप्रस्तावास्तुत्यायप्रगाथयर्माभ्यांनोत्रयोवावार्यीः स्थतेः संततंगायतीतिचभक्तितोपदर्शनो
त्रस्तोमरावावर्तिपत्रस्तावः पर्यायाहिषुवासर्वत्रघ्रयमायामितिधानंजघनिधनभक्ताः प्रतिसरवत्यो

ला स्व
१२

यस्लाया धानेऽन्नप्येऽन्नप्रथमायाऽ शांडिल्यऽउन्नेऽन्नस्लोशेयुर्विष्टावमत्वेषेवाप्रस्लावेविष्टावेषुचैकिपवित्रहृत्स्लो
मेचपरिवर्त्तिनीविधानमन्नरसयोःस्लोशंययोर्ऊर्ध्वऽस्लोप्रतिपत्तिर्हियदस्यानामप्रस्लावेकऊर्ध्वोप्रस्लावेहृद
स्योशांडिल्यःकऊर्ध्वावप्रस्लावेनयास्युमेकऊर्ध्वोस्युर्विरोगेनमोहृदयायाधानेऽन्नयः॥१॥प्रथमाभिर्विष्ट
तिभिःस्लोमविधानमनादेशेनाःपथ्याःसर्वाभिप्रायाश्चयथाविधंवाविदध्यादितीयांत्वहनःपथ्यामेके।
विष्टावाद्याऽऽहारशिरःसंधिसंनतिश्चानयपंनाऽवर्षुकल्पिनिवास्तमिषोर्व्यन्यामभिषुभ्णतयाः
पूर्वयेनस्यग्निष्टोमसाम्निसत्रेषुदशरात्रेसर्वाःप्रयुंजीतामिचरणायाऽइतीतिशांडिल्यःशांडिल्यायनंऊ
ल्यायिनोभस्त्रोबोभौयाधानेऽन्नप्यस्लामेवपथ्यामिर्देवत्रसामगिविदध्यादपथ्याभिरितरासामसामान्नसतापवा
दिनःस्तनःप्रयुंजीतनतथाऊर्वंत्रागायिकानिपरिवर्तिन्याप्रथमस्येतिशांडिल्यःसकृत्सर्वाःसमाप्यपथ्य
यैवतनऽईमिनिधानेऽन्नप्योःसमासतेषिदेवत्रसामपथ्यैयैवतथाऊर्वंऊल्यायिनीचेन्नयुंजीतप्रथमस्या
द्वोहिनीयंषडहतयाविदध्यात्षष्ठस्याहऽउन्नमन्नऽमयात्रयस्त्रिंऽशस्यविष्टुत्याविदध्याऽऊक्थाःप्रयो
गोत्रासणेनचतन्नत्रीन्वारि ऽशोसवनसमीयंतीपूर्वाःप्रयोगस्लोत्रसमीयंत्युन्नरस्लथाऊर्ध्वादहर्भिर्ज्यि
ष्ठामन्यशऽष्टाचत्वारिऽशस्यान्नरथोमगवश्रणस्यवाज्यंविदध्यान्नवत्रवाहोत्कसामानिमध्यमेमध्यमे

१८

सा ३

वामदेवेनुदितीयचतुर्थेषोन्नरेवाऽदशरात्रेषुसत्रेषुपथ्यापवेतिगौतमःसर्वाऽतिधानेऽन्नप्योः।२।ऽचसक्ताना
मादित्यहोमनविधिरनादेशेत्वोन्नमायोप्तिलोमोमध्यमायाऽ सेवानसेकविंकस्यवदिष्यवमानमङ्गिघनऽ
यमेकर्चऽ शांडिल्यःस्लोशेयंगौतमधानेऽन्नप्योन्नमोन्नरोवदिष्यवमानेवान्तर्मासोषुतथासाहस्रोनमेसर्वःसा
त्रेवत्सवावामदेव्यःपत्नायतीयारण्येगेयऽहऽसर्वाणिऽचकरणमन्नरसयोःपवमानयोरन्येषांवाविप्रतिषेधपक
मेकर्चंकुर्वन्प्रथमायामादिनःऊर्ध्वाहोतस्यामेवर्चोनेकत्वेनानास्लोशेयासचनर्णेप्रथमायांहविनरोनोन्नर
योर्मध्यंदिनेचेदेकोहोहृदत्यामेवर्चोन्यतरस्याऽसंभवेयुरनधानावेहूयोरन्यतरंगायत्र्योधानेऽन्नप्योऽभोहृद।
त्याऽशांडिल्यःसाधारणोचेदेकोधास्यायामेवोनतोहोनस्यावादित्यशस्त्रोशशाकर्णस्तु प्रातिषवस्यास्तुतेत।
चतरोनानास्लोशेयुसहारशहृदत्याऽसामत्वचंगर्भवेचेदेकोनर्षभिदिप्रभरान्कऊर्ध्वभत्यानेनर्यंगा
सिकऊर्ध्वोस्त्वेकर्चत्वमन्यावानेन त्वामदेव्येनत्वेविश्वजिल्लिंप्यतायत्रीयंचभतीनिचत्रीणिसंभवंति
स्लोमेत्यऽसर्वंचत्वेदितीयंचरात्रेगेयंतद्भावेयदित्यात्सर्वमेकर्चस्यानेषनापशुमान्यानित्वेपऊर्ध्वा
यत्रंत्रिणाधानेमध्यंदिनेमध्येनियनमेऽसाभवेनादिष्टत्वेकर्चान्येनेनोहेशेनकल्पेयत्कऊर्ध्वंत्रमध्यंदिन
एकर्चंस्लस्यामन्यशोन्नमोन्यस्लोमास्सर्वयोर्न्नीयस्लोमयोरागर्भवेगायत्रमेकर्चंधानेऽन्नप्यस्त्वेचमरुता ऽस्लो

भवंतीति

भेदविपर्यंत ६ शार्दिल्यश्चतर्च्चानामावर्तिघेत्यामङ्गरेङ्गतीया ६ सर्वस्वारः स्वस्तास्त्रोः प्रवासुचेतीतिहितीया
६ सुपर्वमिङ्गरित्यविवासिष्ठशुनककाक्षुसंकृतिवध्यश्वानांनावनयानांनाराश ६ सीमुनेषा ६ समवायत
भूयसांकल्पाग्रहपतिंवानसचिणेतभवंतीति ध वईमानेषुलोमेषुप्रथमस्यपर्यायस्यचयमान्तचभा
गानस्यास्त्रिर्वचनंमध्यमाद्यायस्यानमन्त्रमायरिवरायपरिवरान्तचभागद्वायस्यानमितिमध्यमस्रावायस्या
नेपरिचरान्तचभागेत्युत्रमथनेविष्टावास्तरभावेस्तवमागस्यानेषुपर्यायाणांपर्यायास्पर्ययावैकः पर्यो
यानेकिनिपर्यायविधनेनथात्रिकविष्टावास्तिहनत्रोद्यत्या ६ समेषुसमः प्रयोगः स्तोमीयाणांएकैका
धिशायेषुद्यधिकाद्वेद्यधिशायेषुतेविषमायुग्मायुक्तोद्युत्रीभावेणावर्तनेऽयुत्रपंकिप्रभृतयोयुग्मस्युत्र
रीभावेणभयेषा ६ समवैषम्येकिप्रभृतयएकाधिशायाद्विकप्रभृतयोद्यधिशायाः समास्त्रिकप्रभृ
योविषमाः समपर्यायेवर्तनेयावभिनोनंतरोसमोनयोपर्यायास्त ६ हरेत्सर्वस्येकमेकाधिशायेषुद्वोद्यधि
शायेषूभयान्यद्यानिद्युग्मायुग्मयोवानत्रयुग्मानामेकाधिशायानामयुग्मः पूर्वोयपर्यायोऽत्तरोद्यधिशायानां
विपर्ययोयुग्मायुग्मानामयुग्मस्तयथास्थानेपर्यायान्कुर्यान्नोविरोधः॥५॥ यदवसानः पूर्वःपर्यायस्तत्प्रभृति
रुत्तरस्तन्नामान्नाम्नाऽभ्यंकुर्यात् ब्रह्मायननीयोचतथापर्यायरोहमसंभवत्सर्वेषुसमान्समाभव

द्विकप्रभृतयो

कर्यान्पर्यायस्तत्ववरोहंतवर्त्तयेद्विरायननीयोचत्रयमायाः प्रयोगेभ्यश्चेद्ब्रह्मायननीयामध्यमायाः स्तत्रायन
नीयोत्तमायाद्विरायननीयादशरात्रिकेभ्यः पर्यायकल्पोपर्य्यपर्यायानेवस ६ हरेत्पर्ववर्तिन्यास्त्रिहनानादश
पदत्र्यपोनादिष्टानामेकिन्यावर्तिस्थानगतेनिः परस्ताद्विकार ६ शार्दिल्यस्त्रिकेचत्रयमयास्तोमपूरणंतत्रेव
धानंनेत्रयः सकृच्चैकिनिद्विकारंनातिस ६ हारःपंचिति पंचदशपर्यायैः षष्ठगनपूर्व ६ रात्रिपर्यायान्विद्धा
त्संनेधितायामिति भारितायननत्रविष्टावाः पर्यायस्यानेषुस्युः षष्ठकचस्तोमीयासपर्यायादशरात्रिके
भ्यकयाज्याय; स्तनस्यान्पर्वस्यान्नमेपर्यायमावपेद्ब्रह्मायननीयोऽस्कंदंतगोतमत्रन्वारि ६ शेषानंनेत्रय्य
नेरेषु॥९॥ दर्शनिचनकोमध्येपर्वनिर्नोर्मर्यावभिनउद्यत्यावोद्यतीपर्यायर्योब्रह्मायननीयांकुर्वन्त्रयमा
यांचनपंकंकुर्याद्दशेत्तचभागास्थानेषुद्विकाविष्टावास्त्रयोदशत्रयोवि ६ शयोः पंचवि ६ शेचमध्यमः प
र्यायोज्यायानेकज्यायः सकनीयानेककनीयः स्तनयेकोनवि ६ शैकवि ६ शयोरूढपर्यायावानेषांत्रयमे
युग्मायुक्तम ६ हार ६ शार्दिल्यायनोदितीयशार्दिल्यऽभयोर्नातिस ६ हारंधानंनेत्रय्याः शार्दिल्यश्चपंचवि ६ शे
ऽहादश ६ मत्रदशपर्ववयेदितिगोतमोन्यायविहितःस्यादितिधानंनेत्रय्यएकोनवि ६ शेपरिवर्तिनीपर्यो
यावभिनत्तयोदशीमध्यनस्मिंत्रयमायास्त्रिर्वचनंतथात्रमायाः पंचदशपर्यायावभिनत्तवीमध्यत्रिकविष्ट

त्रिषुवृद्धब्रायन
नीया

वर्तियानंजन्यः शांडिल्यायनलाट्यानिस ६ दार्वहारि ६ पोतिसोविष्णुनीः कुर्यादितिगौतमलाट्यायर्यायद्धति
प्रयोगोचनश्चत्वारि ६ पोनद्यात्मानाः वयहभीनिप्रथमयैवेतिशांडिल्यः ।।१। चतस्रोमध्यश्चतस्पर्यायास्तत्र च
तस्के दोप्रथमायांपर्यायेस्यांतार्यरत्नायनीयांकुर्यान्मध्यमायांतत्रायतनीयांचेन्नयाष्टिनिहिकास्कृत
स्पपर्यायाः पूर्वयोःपूर्वउत्तरयोरुत्तरयोर्वेविहितावपरावितिशांडिल्यः पूर्वयोर्हितीयः षष्यकस्तीयांस्ति
नरश्मिधानंजन्योहादशाध्यायानौप्रथमोत्तमोमध्यमौहिकौपूर्वयोः पूर्वउत्तरयोः उत्तरः षोडशोचत्वारोहा
दशपर्यायेषोमध्यमौसहशोचत्वि ष·शोचत्वारः षट्कःपर्यायाहिकविष्टावः षष्यकस्तत्रेषुपर्यायास्युः याः
हयोर्हयोर्वाव्यत्यासंयत्तायतीयर्त्वोत्रथमः प्रथमायत्तायतीयप्रथमाया ६ साकमश्वर्तपरमध्य
मयोश्चहितीयः पूर्वयोश्चमध्यमयोर्हीवर्णात्तनैरश्चोत्तमायांचत्वतीयः पूर्वेषांवोत्तमासतैरश्चर्त्वोत्त्य
उपोत्तमोवाहिकविष्टावोश्चमेयेऽष्टादशादितरेपंचदशपर्यायोपूर्वविकवि ६ शाख्योत्तरावितिवोत्तरावि
तिवा ८ ॥ छंदोदैवतसामांतयोगात्याख्यास्तुवतेयथाषोडशीमतोतिरात्रस्यज्योतिष्टोमस्यक्षोत्तमेनष्टुभो
त्यार्षविछंदसस्तत्रत्वनाद्यहवृत्यासस्तवतेसास्तोत्रदेवताऽत्रथायमपवादनिष्णमन ६ स्वारणिहाहका
रस्वारपदानस्वारणिनेभ्योन्यान्यऽवाद्रिधनेभ्यश्चनियनवेतिसर्वेषांतत्यसंनिपातेनाभिवाद्यान्यत्रतंतन्त्र ९८

र्यादनादेशेदशरात्राद्याऽहिकान्यष्टमनवमयोश्चेनान्यहीनतंत्राणिस्योनियज्ञयोश्चैकाहिकेकल्पसमायाण्
क्रमाभिनिष्पत्तसमवयंतिनदार्शीस्तंत्रयथाभिचरणीयेषुभूयिष्ठंतंत्रलक्षणमत्रयोःसवनमतीयोगाय।
यविनिशेषविहहिर्मध्यंदिनीयात्वावार्यागंदिरात्रप्रभृतिषडहीनेष्टहीनेषुषाकषडहेभ्यउत्तमसत्रसमे।
काहिकमितिराणीयनौप्रत्रासर्वाण्यहीनिकानीतिवेयात्रपर्यायोऽहीनैकादशसमासंतत्रासमकायनः ।।९ ॥
श्रवसानेप्रस्तावानलक्षणमविभागानांचतस्रः पूर्वेवावंतीयेतयावाजभृतिकार्ष्मश्रवसाग्निगसऽह
पाल्लंचपदेवाग्निगप्रभृतीना ६ स्तोभांतत्रभीषावयोरभ्यस्तोत्तरस्यवाग्वाग्नेराऽकारश्चावनेषोऽपात
योनानदस्यनयागोष्टगसंज्ञपयोःयश्चराजांदेवोरास ६ षष्ठि ६ शदत्तरस्यभस्यैवनस्यसर्वेषांस्तोकारे।
णहीयादानेप्रथमात्तस्तोपंतयानंजणोस्तोप ६ शांडिल्यःस्वरादिपुनमेवस्वरस्तोकारीकुर्यात्सागंतमा
कारंव्यंजनादिषुसर्वत्रत्वेवागंतरध्यष्टग्रस्तमयस्तमविलंबितमनेनस्कृतमरिप्रतिष्टितमदंताभ्यांतिन
६ शदमत्रायंनस्कायेदितिधानंजणः पत्यत्तपोतदिप्रविरंत्यस्तोदात्तस्कृष्टाकृष्टीनांयेनस ६ स्तेत्रस्तु
र्यान्मर्त्वतस्तीयमाऽमात्रोतोयेनपदादिः पतिदारस्थान ६ सर्वत्रयदानिर्देशोवोत्तमेपदेसंख्याविशेषेवात
राधिकारोऽनः पतिदार ६ स्तोभाग्यतिरर्त्वाख्यानऽर्द्धर्चार्चिकायवेनानष्टादशपदोत्तमानांचत्वार्यत्रयोर्द्ध

श्यस्तस्मिन्त्साय्यमन्नायदोतमविशेषेणोपोन्नमान्यदान्यतीयान॥२० यस्यन्यायेनारे पोसोमेथस्यौर्णायवयो
र्ईघभस्यपावमानस्यनिधनस्यमार्गीयवस्येतेषान्यपरिष्टात्प्रतिहारस्योद्गातास्तोभंस्यान्यायप्रतिहाराणामि
दासंदारास्वस्त्रक्रौडस्यवार्षादस्यास्कौन्मानांगोरोगिरस्यसामोभ्यासवनस्यक्रौंचस्यानिमीयामस्येतेषांपर
स्तात्प्रतिहारसामर्द्विनमार्षभस्यशाकलेवाजदावर्यःसार॥ सौमित्रेपदनिधनेकाण्वरोहिनकलीयेयौक्ताश्वसौपर्णा॥
नामन्नरेयौयाजयेनौथसमाक्षारणिधनेकाण्वेयौक्तस्यचेतिरश्चीनविधनमायास्यमित्रस्यचर्षणेवैश्वदेवस्यनरा॥ सर्फ॥
प्रमर्॥ दिष्टीयंदीर्घपौष्कलमाधीगवेहरदाश्रेय॥ शावाश्वशैशोकेनेषांदैप्रस्तात्स्तोभोयौक्ताश्वयोः सर्वस्यशावाश्व
शैशोकयोः पदांतोस्तोभस्यशावाश्वसौकारादिस्तनीयचतुर्थीभ्योपार्श्विकारादिशोविशीयेहिंकारादिर्वापंचम॥
षष्ठाभ्यां॥ शौक्रनार्मेयेद्विप्रतिहारेप्रथमनवमाभ्या॥ शौक्रस्यपरोनक्षत्रभिः सर्वोनार्मेयस्यचत्रभिरेवमप्रमेरुत्तरपकप्र॥
तिहारस्योत्तरेणाभासेवैरूपयोर्गायत्रीसाम्नोःपरांतोहाभ्योभासेचतुर्भिरुत्तरस्यस्तनीयेनपदेनयज्ञायज्ञीयनिधनेमोहविवेश्यायंती
यवरुणसामहैगतोजसोदशतेषांसर्वयोःसर्वेपदेहैवप्रनरुक्तस्यहैगतेपदोन॥ पोन्नमस्यपरस्यपरादिरंजसोविशोविशीयप्रभृती
नीवानवानामन्नमस्यपदस्यादेहेहाकारेणोविशोविशीयेत्यायंतीयवरुणसाम्नोरभ्यासादिर्वामदेव्य॥ स्तार॥ साकमश्वेषप॥ ष्टो
हैनिधनकाम॥ सन्नामहौयंकालीयनेत्यावनेगायत्रीसामोशनंनिधनवदेवमवादेतेषांपंचमषष्ठविकल्पेतेनायेन १२ इतिलाट्यायनसूत्रेषष्ठः प्रपाठकः ॥ ॥ ॥

लि

पूर्वैःसौम्यदंमाधुच्छंदसमोदल॥ सौश्रवसमन्नस्यार्चतरसयभोरैवतः कौत्समौद्गलमानीषादीयक्रौशमो॥
कोनिधन॥ स्तार॥ सामरानंमारुतमौद्गलमास्तार॥ सप्तासप्तेतेषांपरस्तात्प्रतिहारौस॥ हिनमार्षभ
॥ शाकलेवाजदावर्यःसार॥ सौमित्रेपदनिधनेकाण्वरोहिनकलीयेयौक्ताश्वसौपर्णानामन्नरेयौयाजये
नौथसमाक्षारणिधनेकाण्वेयौक्तस्यचेतिरश्चीनविधनमायास्यमित्रस्यचर्षणेवैश्वदेवस्यनरा॥ सर्फ॥
प्रमर्॥ दिष्टीयंदीर्घपौष्कलमाधीगवेहरदाश्रेय॥ शावाश्वशैशोकेनेषांदैप्रस्तात्स्तोभोयौक्ताश्वयोः सर्वस्यशावाश्व
शैशोकयोः पदांतोस्तोभस्यशावाश्वसौकारादिस्तनीयचतुर्थीभ्योपार्श्विकारादिशोविशीयेहिंकारादिर्वापंचम॥
षष्ठाभ्यां॥ शौक्रनार्मेयेद्विप्रतिहारेप्रथमनवमाभ्या॥ शौक्रस्यपरोनक्षत्रभिः सर्वोनार्मेयस्यचत्रभिरेवमप्रमेरुत्तरपकप्र॥
तिहारस्योत्तरेणाभासेवैरूपयोर्गायत्रीसाम्नोःपरांतोहाभ्योभासेचतुर्भिरुत्तरस्यस्तनीयेनपदेनयज्ञायज्ञीयनिधनेमोहविवेश्यायंती
यवरुणसामहैगतोजसोदशतेषांसर्वयोःसर्वेपदेहैवप्रनरुक्तस्यहैगतेपदोन॥ पोन्नमस्यपरस्यपरादिरंजसोविशोविशीयप्रभृती
नीवानवानामन्नमस्यपदस्यादेहेहाकारेणोविशोविशीयेत्यायंतीयवरुणसाम्नोरभ्यासादिर्वामदेव्य॥ स्तार॥ साकमश्वेषप॥ ष्टो
हैनिधनकाम॥ सन्नामहौयंकालीयनेत्यावनेगायत्रीसामोशनंनिधनवदेवमवादेतेषांपंचमषष्ठविकल्पेतेनायेन १२ इतिलाट्यायनसूत्रेषष्ठः प्रपाठकः ॥ ॥ ॥

रात्तनिवेसहवोवयायोरुमङ्गेगाश्रृंगहारायणकौल्मलबर्हिष्वेवनस्वानांवापदोन्तोह्राभ्यांपूर्वयोश्चतुर्भिः
रुत्तरयोः पुरस्तात्स्तोभः कौल्मलबर्हिषस २ समवारवंतीयेपूर्वस्मिन्पृ॰स्तोयंत्रैगणिपदानेकाग्निश्चवसत्रेतं॰
पञ्चंतोरश्चवसमन्त्रा॰पृ॰ मुखमद्य॰ शपत्रः शार्क्करेतेषामष्टोपञ्चतोस्त्रश्चवसयोरहीनिपदानेषुद्वयस्यवक
ऊषसनस्यगायत्रीषट्चत्वारियोरुषाहृदनीषनदंवर्तदनीनामितिदशमध्यमस्यपदस्याभ्यासः शार्क्करेत्याभ्यो
वावायोरभिक्रदः सारंकावमौदायमौशनशपावास्त्रेष्टभेभ्रौष्टनागत॰पृ॰ सोमसामकार्ज्जयणा॰पृ॰ सरंपयो
निधनमृषभः शाक्करोयणवायत्येनेषामपोन्नमंपदंपुरस्तात्स्तोभाउन्नमानोत्रयाणामप्रतिहाराष्टमास्तो॰
त्रीषायणवायत्योः पंचानोवादिनउन्नमेपदेचत्वारिवोवानसंपोरुहन्मनमद्य॰ शीर्षमाकारणिधनेनाष्टौ
सामनेषामन्नमंपदंप्रागभ्यासादभ्यासेवाचत्वार्यूनस्योः २ शाक्करसामसमेधातिथंवारवंतीयमन्नरसाभीशवे
सिमानोनिषेधास्त्रिणिधनेनाष्टौसामायास्पदार्द्धिनमाथर्वणा॰पृ॰ स्वन्यपेटनमत्रेस्त्रिणिधनमन्त्येधनिषे
धोवेट॰पृ॰ साकमश्वेदेवैश्चवसंदाशस्त्यंग्रामेगेयः षष्ठेनस्तोतिहिप्रतिहाराणिमध्यमयोः पदयोः शाक्करा
सामसमेधातिथयोः पदोनोह्राभ्यांवनभिर्वैकारायेनोस्तोभोवारवंतीयसमभिर्वैकप्रतिहारंप्रागीहाहायाश्वका
रहिर्वैकेनपदोनोन्यायोवापूर्वयोश्चवारवंतीयसहिपदासमसमाना॰पृ॰स्तानेवचत्वारिहेवन्तसंहिपदकमित्ये॰

MEMORIAL

कपदायामन्त्रयोः पदयोरुन्नेयोर्हेहेनपस्तामाभीशवप्रभृतीनांचत्वारिवासिमानोनिषेधास्त्वाष्टीसाम्न
पुरस्तात्स्तोभावाथर्वणास्तन्त्रंतीनांचत्वार्यूनोवादाशस्त्येपूर्वेवोन्नेयेकप्रतिहारेतृतीयपंचमाभ्यांपदाभ्या
॰पृ॰ एषेनेवतर्यवपयोर्वापदयोर्हेपदयोर्हे ४ एषकस्तोत्रीयासप्रतिहाराः संतनिनस्त्रयस्त्रयऊधः सुमदाना
स्त्रीनोनयास्त्रराश्वनित्यवत्सानीषंरायोर्हेहिसर्वेषा॰पृ॰ शाक्करोन्नमेषुमदानाग्नीना॰पृ॰ षष्ठमध्यासेष
मध्यमंवचन॰पृ॰ स्तोभिकेपरीषेषुप्रतिहारान्केचासपरीषाणिनामाप्रथमहिनीयेपदेहिपदास्त्रीणिशा
कोरात्रिधानवैत्यऊधस्तल्लाक्षंपरुषस्त्रीणिर्ष्टिकाराण्यभ्यासेनिपदासमनमानद्व्यभ्यासाहिपदासप्रस्तावः
शाक्करप्रथमेषुद्व्यभ्यासपरीयेषुचभासेनोक्तंपदानोयत्तापत्नीयेदेवस्यानेवैरूपेणारण्येयोः षष्ठेनः पार्षुरथ
मध्यिरथंतरेनेषामन्त्रेषुपदेषुहेहेपूर्वयोश्चत्वारिचत्वार्युत्तरयोरुभयतः स्तोभाः पार्षुरथमस्यदेवतापदंदे
वतापदमितिवैरूपेनिधनानिप्राकशिंशुमत्यास्तोभेः प्रतिहारैकादशमैरेदेवोदासेसमनमाष्टमाभ्यामभ्या
सैरेकऊभस्यनवमदशमाभ्यांवैश्वमनसस्यनयाहस्तिरुक्ताभ्यांतनस्यसप्तपूर्वाणितिषसर्वेषुपदेषुएष
कपदानिभन्नेरन्त्यपेनादनादेशेषेयमन्नानानानिविभागपन्याघेनस्तुवेषुपदायपदायस्तोभेयोयः पदे
शेषान्नयानपदं॰पृ॰ स्तुवेषु ५ ऊर्ङ्नेनप्रथमान्पदान्तेनकृतिनः प्राङ्नतुर्थान्पदास्तोभैः प्रतिहारेनिधनानिष

दात्पथाय सदृशः श्लोभोनायधोनानिश्लोभविभागपानिनत्रत्नीयायैवपदायप्रतिहर्त्ताश्लोभेऽपायवेनश्लो
भापकहृषमदवनासत्रवर्षभस्पशाकरणनासानानाश्लोभेभ्यदेभ्योभायत्रीसामस्तविभागेपष्ठमेव्यावर्ग०१
शिष्टोप्रतिहारेदितिधानेनयः सर्वेणैवपदेनेतिशांडिल्यायनास्तिरुक्तोश्लोभोक्तक्रियेषवतर्हीप्रस्तावनिध
नेभ्योमहादिवाकीर्त्यप्रास्ताविकेदवनेविपरिहरेत्तस्मात्श्लोभविभागः प्रथमायैवान्नगानायप्रस्तो
तापस्तपादात्मनेवेनरणपनगानात्मङ्गानेवङ्गपात्रेयोनिधनेषेनमनूपेयानामन्नमानिवाचीणपनगानानि
प्रत्याहत्यैनैः सहात्मपदेभ्यः श्लोभथर्मणानसं०हरेषुर्यानिपुरस्तादात्मनस्तानिसङ्कन्श्लोत्रादेथान्
हुंनानिसङ्कन्श्लोत्रानेपर्यायादिपर्यायोनयोर्वाभास्तनिधनेदशमस्यपदस्योपायसङ्गानेवङ्गपात्मवीणि
राज्ञनेत्रैरुक्तानिपूंवङ्कन्लोङ्गुस्तस्थानपदं०श्लोभापदेनप्रस्तावस्तनीयेनपदेनपुरस्तात्श्लोभेनप्रतिहा
रोविभागपेवानत्रदेवनाभ्योयद्यदनंतरंपूर्वपदंतेनसहैनाङ्गुर्वङ्गश्लोभेन्यददेवनमित्येकेयधोनेवा १ नि
धनानिपदानिपदस्तोभेषुनयेदास्तेभ्योनानास्तोभेभ्यस्त्रिभ्यः प्रथमेभ्यः प्रस्तोतात्रिभ्यपवसप्तमप्रभृतिभ्यः
प्रतिहर्त्तोईपदंनिधनमिङावेनेषुसर्वमत्रवेनेषुचतुर्थप्रथमः पादस्तुतरागेणवानिधनानिनयो
त्तनोद्वितीयोत्तमोवाद्वैधंवतरत्तरथंतरागवविभागपवाष्टमैः श्लोमैः प्रथमस्यनवमैर्मध्यमयोर्दशमैरु

त्तमस्यनवमैर्वैर्लदस्योत्तमेनगानेयद्विभागानीतरागेणप्रथमेवाविभागेनत्रोत्तमस्यश्लोभस्यमध्यमेनवचने
नैकादशदेवतमसप्तमैः श्लोभैर्भङ्गप्रेयसोः पंचमेत्रयदिद्विप्रतिहारेपंचादशः श्लोभविभागेधर्मा
विधर्माणोद्विपदाकांवानयोर्दशमेनश्लोभेनप्रतिहारः षष्ठेनचयदिद्विप्रतिहारेपदानेशीणिसोदविंशेपदा
दौसामध्यमेवचनं० सर्वेनिधनेसोदविंशेविभागेवामध्यममेववचनेपुरस्तात्श्लोभंवैरात्तस्यतस्यपदो
नां० स्तनश्रुतस्यैषस्त्रिवीनघानार्थिकस्यवात्मप्रसमधिस्तविभागानामत्रमेपदेप्राणपानात्मङ्ग
व्यावर्गवत्सप्तमवायधावामदेव्यकोशेदूर्वेणव्यावर्गेणप्रतिहारेदितिधानेनयः उत्तरेणतिशांडिल्यायनः
प्रतिहारेकमेवगीनेप्रतिहारेवैवंदसेषष्ठपदादीनोर्द्वेप्रतिहारादेकारेणादशीनेतिधानेनयः ७
प्रत्येवेनसरागेणतप्रत्यृङ्गीयाप्यवाकालेयप्रनेका भ्र५५ रिणायधावान्नसमयो भ्र५४ वाप्रेकारेण
प्रत्येवेनसरागेणमादशीनेतिगौतमोयधास्वाय०१ शंडिल्यरहकाश्रुतयकौरगीनेवनिध नेसर्व०१
हौयीसंवह्यदर्शदेवनाभ्यारण्येगेयेषुगान्तेनः सामनिधनानिवाचैत्तस्तोभानानेनरः पुरस्ताद्रहदः कृष्णो
वाकारः स्तौतेवार्विकंवावृद्धेएवंयोनयाणोयधोरवन्यस्तोषीसामयोधानयेदार्द्धचुनमाधवाणमोधो
गवमिरवहामदेव्यनेभ्योयेनिगदेत्तत्प्रनेनरमार्विकंनेनसस्तोषेपुरानदेशेषुरीयेषार्विकंप्रस्तावाक्रोवेष

सिस्रा२१हवद्वामदेवेपरावि६कागोनिधेधेवोभौत्रिणिधनेनाष्टीसाम्युपग्रहादीनीलोदनगानत्नीय१६का
रेविकल्पग्रानीषादीयेचमधेनिधनेपौरुमीढेमधेनिधनेनाष्टा२९ ६सदोविशीयाकेपेषेषवेकारादिमि
ङ्ग्०९सर्व३वेपस्लानिग्रनीचीनेडानिडकारेत्नन्यासगोनम३ईनिधानेनय्यकारोनेवैवोयाय९०संग्रगाये०
नित्रुन्नापवेनःकृत्स्नेडोपेनाभविष्यतीतिग्रत्यङ्गौनस्लावलेयोनयोद्गानाभवति ८ ग्रगाथेषुहृद्रङ्ग्येन
रयोर्यन्नाग्नीयस्यवानादेशेकऊभावुनेनयोद्गीदरः ग्रस्लावः सर्वत्रत्वेषुनवत्तरस९०संगेनग्रथमायान्न
त्रममद्वरंमध्यमायाग्रथममेवमेवापरेद्वितीयोन्नमयोः ग्रस्लावग्रतिहारनिधनानामद्वरपरिमाण९०
सर्वत्रयथायोनिविकीर्येडेच्छंदसेषुनादेशेयर्ग्वर्चिकमदाज्ञानदानेनहृगूढमधयस्सामिकेनत्सामोढं
यथायोक्तलक्षणोन्नरयोर्यथा २३ विदे १ समा २३ म्नी १ दितिधानेनय्यस्तहृगूढेयथाविदे २३४५ समग्ना
नी २३४५ दितिशोडिल्यस्तत्सामोढमूनादेशेषुपदेशदशेषयि९०शोडिल्यायणेस्त्रिणिधनस्यानूपे २३४
गोमानोगोभिरा ३१३वा २३ ग्रा३४५ त्ता३सामोहू २३४ ग्याभिरा ३१३वा २३ ग्रा२३४५ त्ता३स्तदद्वरंमधानेनयथिं
धानेनय्यग्रान्वपे २३४ गोमानोगोभिरा ३१३वा २३त्ता २३४५ः सोमोहू २३४ ग्याभिरा ३१३वा २३ त्ता २३४५स्त
त्पदमधानयोनक्रमात्तेषुग्रदितीयंपदंहैथेवृहद्यथर्वभस्शाक्वरस्यवनरत्तरशाक्वनीयंयथासंकृतिनो ३०

हृदनीषशाक्वरंचनरत्तरंचयोनौयान्यभ्यासेनान्यच्छंदःसयथेनेयथागोरावितोदलेकोन्नेत्रैकऊभवेका
नसेनदापेनेषगोनमसादीगवावनभ्यासेमशकोगागर्गीभ्यासेमशकोगागर्गीभ्यासे ४ ऊपास्यानेषन्यानि
निधनानिस्तराणादेशेनयास्तराणिस्तरिशाणादेशेध्यर्डीत्यथर्डीपानामौत्पत्तिकः सः स्वःकाशीनेदेवोदा
समत्तानयोग्रस्वः एषेवहृर्वेत्तन२३तिगोनमधानेनय्यावौपगवयोरथामथावाकामेननानाभिवर्णयेषु
वामथाग्न्यग्नाग्नानस्सोमसाग्नइंद्र३वदस्व९०२स्गणा२३४५स्यं३वदस्व९०२स्गणा२३४५वज्रिन्त्सवज्री
२३४५ निंद्र३वदस्व९०२स्गणा२३४५ः स्यं३वदस्व९०२स्गणावज्रिन्त्सवज्री२३४५ निनिवेंद्र३वदस्व९०२स्गणाः
स्यं३वदस्व९०२स्गणा२३४५वज्रिन्त्सवज्री२३४५ निनिवेंद्र३वदस्व९०२स्गणाः स्यं३वदस्व९०२स्गणावज्रि
न्त्सवज्री२३४५ निनिवाकानेयशेत्रयोविकल्पादयिन्वे२३हू९०दयिन्वे२हू९०दयिन्वेवहू९०२३४५
पवमेवोन्नरस्मिंनिधनेगात्रस्यपदेनग्रस्लावः सर्वत्राग्नाहत्वेगानिधानेनय्यस्तथापुराणोनारेनस्यनिदर्श
नार्थंगानेयाग्नीषुपासेगायतानरो३मितिधानेनय्यउपासेगायतानरो ३ इतिशोडिल्यउपासेगायता
नरा३इत्येकेशेषमङ्गानामनमानस्वभक्तिमोकारेनयास्वरेवावागायेत्यावमानयेदावा २ इत्यकावृदभि
देवा९०३या३त्यपरात्रा २ त्ता३त्यपरार्द्धावावर्गावचनदोविनिधानेनय्योमध्यमायामाहुर्विद्वांसोभाक्तर्यो

ज्ञावचनर्षिविनिगोतमोभिदेवा॰ इया ११२ इति १० ज्यायसिछेदसिप्रथमायामाहत्मावयेउत्तमेपदे५
षिष्टाष्टाक्षरमितियानेनजयऊर्द्ध५ रेतस्यायाह्यक्षरे५षीष्टादिकारेछूयाडुंश्रा २ इतिन५ रेतस्यायोप्रति
हूर्तामनसाध्यायेनपरास्विनिगोतमः परास्वेवेतियानेनजयशोडिल्यैस्थंतरवर्मीयोवत्सार्यस्तराणिभिरोभे
ज्ञाभा३तिशोडिल्योभभ३तियानेनजयस्तुत्तरंवाभिरोभेत्यथम५ स्यत्तरंलभमितिहे २ इतिहिंकारोडादश
स्तराणिभिरोभेदनष्टभिसर्वत्रवनारीतिशांडिल्योयथर्वेवोनेहयान्ताइताईवा३ ३ इत्याकारंत्वावार्या१
लेदीर्घमवस्वरेदितियानेनजयः स्तोइतो३श्रा३४५ स्तानोवा३तिगोतमः स्तानोश्रा३त्यकेकाम्यानांनियमानां
किंविधिकीर्घेनत्रमस्यद्यत्तरस्यानेऊर्यादितिगोतमोभिदेवा५ ३ यदत्ता १ ३तिवासर्वमस्व५ समाप्ता
विकारणासर्वगीतेतियानेनजयस्तान्याकारस्यानेषुसुनियमनेनहिवोयंते ऽकृतलक्षणावोदनाद्यौत्पति
कः स्वराणिकृतस्वरंतनियमनेनसप्तवोयंतेवर्णविकारोयथारथंतरस्यगायत्रस्तानिसर्वत्रसुरनारभोत्या१
त्तिताद्यायत्रस्यवदिष्य वमान३त्येकेनहिविकारानानिक्रामंतियथारेतस्यारथंतरवर्त्तीपुराचसामांनाव
दिष्यवमानसंयोगास्तनेषोनकामसंयोगाः ५ गीतिविकारोगायत्रस्य५ः स्तोत्रीयान३त्यपोर्ज्यानिष्टोमा
स्याप्यवनान्यरेतस्यायास्तिरुद्रस्तानीतिब्राह्मणंभवतियाइमानायेदावा३ इगायत्रत्रगानस्याहेप्रस्तरे ३७

सशायनीव्यतिपंचनतीतिब्राह्मणंभवतिमथमस्यवयदस्योत्तमस्यत्रमस्यवप्रथममाथर्वणोग्रथिग्रादेव
पवैदेवायदा ११२ विष्टुत्रगात्रोवलवादेवोरथेवगायतीतिब्राह्मणंभवतिग्रा३ज्ञा३नो३यशसर्वाना३ई५
राजा३नो३यथा ११२ उत्तमाहैहेप्रस्तरेषोनयतीतिब्राह्मणंभवतियेऊर्द्ध५ हिंकारातेनिर्हयादितिगोत
मः सथा३तियानेनजयोनगान्यगानस्यसप्तानिवत्सार्यस्तराणिनिर्क्रीडयंतिवगायत्याहादशभोक्षरेभ्यइति
ब्राह्मणंभवतिपरिस्रोभा३ नायाकृपा३रेमाः सक्रा३रगावा ११२ उत्तमाहैवत्सार्यस्तराणिषोनयतीति
ब्राह्मणंभवतिहेप्रस्तार्हिंकारान्तेषांपरिस्रादितिगोतमः सोमाः सक्रा३तियानेनजयोनष्टत्रगातोनिनर्दंति
वगायतीतिब्राह्मणंभवत्यावानेवान्यक्रमी ११२ न्त्सीदेतोवा ११२ नवा ११२ निरुक्तोवानिरुक्तोवगायती
तिब्राह्मणंभवति १२ समस्तब्राह्मणंपुरोमन्य३तिगोतमस्त्रिष्टुगन्यार्त्तस्तराणिनिरादेत्येतस्यापवेति
यानेनजयशांडिल्योनस्याहिनीयेपदेनिर्हयाज्ञतीयेवात्तरेपंचमयष्टेपंक्तिरुत्तरानस्याहेहे प्रस्तरेउदासंगा
यत्यायज्ञोत्तरेभ्यइतिब्राह्मणंभवतिसंज्ञारमानोदायिवाकावा३तियानेनजयः कवा३ ३तिशांडिल्यः सादि
तेरेतस्यायानियन५ समितिगायत्र्याः समितित्रिष्टुभ३ इतिजगत्यावागित्यनष्टभस्तेषामक्षोन्यायः का
मेः सामोनैर्नत्तहैवस्त्रिष्वमानात्सप्तगतीगायत्रीत्रिष्टवनष्टभावितिषष्ठगात्रप्रथमासगायेत्रस्तराणांय

यान्यगानंगायत्रीत्रिष्टुभोर्व्यतिक्रमेधानंज्यायोगायत्रीमैत्रावरुणस्याज्यप्रथमायाँ२ होनरितराग्नादित्स
त्यराणाँ२ होनराज्यगानंत्रिष्टभउन्नरोगायत्रीगीतानस्यापवर्हिनीयायास्यजनष्टभोगायेदितिधानंज्यायोग
येदितिधानंज्यः १२ ३निलोदपायनराजेत्यनमः प्रपाठकः उदगयनपूर्वपक्षपूर्णाहुसंनिपातेयज्ञकालो
नादेशेसंख्यामात्रेचदक्षिणागवोदक्षिणमिनिज्ञानरूपंप्रतीयात्प्रथमायोपूर्वपक्षसदीक्षेनैकाहेभ्योदक्षि
वानदक्षयोगंनेषामेकादीक्षानादेशंतिस्त्रश्चतस्रोपरिमितावातिस्त्र३पसदोज्योतिष्टोमस्योक्थानामन्नरे
सोभरनामेधेप्रतिरात्र३उत्कोनरनराणीतिगौतमोह्नतिग्रहणादतियोगमिनरेधांधानंज्यायोविशेषान्ना
तिरात्राणाप्यतिरात्र३तिशंडिल्यस्तल्पचोदनादाष्टादँ२ष्टयोर्विकल्पःस्यातकामानच्छंदोयोगान।
तिरात्रस्यमंन्थेनसौभरनामेधप्रमाणाहुतिस्तनष्टभाँ२ राज्ञपायेनविधनेदृष्टनेवान्यत्रराज्ञपायोनामे
धेयशब्दाभिलपस्यपंचाहेनस्यानष्टभःस्तोत्रीयस्याइत्कोनेषवेच्छंदसोतिरात्रेषडहत्रिविभागात्स्तनंत्रस्त्रयो।
तिष्टोमस्यसमाँ२स्याविकल्पाग्निष्टोमसंख्यानातिरात्रिमितिनस्यानतिरात्रस्यद्वादशाँ२ पानेदक्षिणागो
र्गुणवोग्निविष्णवेदभिनिज्ञोयमाभ्योयजमानःपूर्वपराभ्यांयजनेनेतिधानंज्योगपदितिशंडिल्योभि
नितोदक्षिणेदेवयजनँ२स्यादिषनिनउनरेनेत्यतिपत्नीशालास्योनानतिनोयज्ञोनवैदिकमोथयद्दि

वंयेकेनदभिनितःपूर्वेपूर्वकर्मसंतिष्ठेनविष्णवितउनरेनयोःएषकःसद्दसेदक्षिणाःकामंन्ययिसाभ्योय
जेनसद्दस्वमभिनितिदक्षिणाःप्रानाप्यसद्दस्वाँ२ सर्ववेदसेवाविष्णवितिति १ नस्यावभृथाइदेत्यरोहिणीव
त्सछवीपरिधायधर्मान्कुर्यान्नउक्ताब्राह्मणोनाः२णेनिस्तोवसतीत्रइवेवसेत्रइवेराभावेषडहेवरशा
लोनिवनेषःवनिवेशनोवतीतियज्ञवास्याँ२ स्यानेननीवेनवास्याभावेधान्यपशोर्निवापनेरुनावाने
नीवेत्रभयतःस्तादग्निर्भवतीतिवैणवीकल्पायीतिशंडिल्योयाकाचेतिधानंज्योनिषदेषनिस्तोवसा
नीतिपार्श्वतोनियदग्नमस्यवसेनेयोकाममाणंपशुनीतनेवाः२ एषामाकेमार्गमितिनतनेतिस्तोवसतो।
तिरात्रन्यवेषुर्नोब्राह्मणाःसमानजनरतिशंडिल्योविवाह्योजनःसगोत्रःसमानजनरतिधानंज्यः
प्रतीवेशोजनपदोजनोयत्रवसेत्तसमानजनरतिशंडिल्यायनपनेधर्माःसर्ववेदसदक्षिणानाँ२ सर्वयो
त्रवत्सर्वेषमावास्यायोदीक्षितोव्रतमावधीतसांवत्सरिकेभ्योन्यत्रेतिगौतमःसद्दसत्राभिः पडहानि।
संवत्सरादधिकानिक्रतुभिरिष्टयः समाप्येवासंवत्सरेरात्रिसत्रेषुराज्ञानेकोणीयर्यथाज्ञातिनप्रथमेपचदशरात्रेदी
क्षेरंस्तर्वत्रवायथाज्ञोत्यत्रचदर्पनमितिधानंजप्योनपनेचेदपीतिशंडिल्यस्तिस्रउपसदोव्रतसेकादिकसगोतमो
यनषडहादशवातत्रब्रह्मणोसरथंशतेचदशतथाग्निचिन्वतेधर्यवेष्टेनचस्तवानायोज्ञेनब्राह्मणाँ२ सतेरो

ना·ब्रा ३५ त्रेसर्वेभ्यःसदस्त्र ँ सर्ववेदसदक्षिणोवेतरह्योदित्य ँ सर्वेसारस्वाःष्टयकुमहस्रदक्षिणाः २ साद्यःक्रीणयस्माणोम
हाराजेःप्रातराहुति ँ हुत्वाचत्तीनर्वि ँ साद्यःक्रोमइतिप्रगएवप्रदिणायादितियानेजणोदीताप्रभृतिसद्यःसर्वेक्रयः
प्रथमहितीययोः ष्टयेनस्यैकविंशोनाः षड्साद्यःक्राइतिशोविंहतिरुर्वगवेदिरितिप्रथमेयवोर्वगपक्षास्ट्रीदार्वगवा
ननएवसमत्कर्नेलक्ष्यउत्तरवेदिकर्षुःलवेवालीश्योभवतीतिलोगलेखाएवः स्याकलापीचषालभागानीतायोचैवववेला
योंत्रीदिवेलायोवायजेनतथाम्पपात्रान्तस्त्राभिक्रमेयुर्दीम्पपात्रउत्तरवेदिस्थान्तत्रषालभागात्रिवत्सःसोदइति वदुत्रिवर्षो
स्यज्ञानपदीत्रिवत्सइतियोवातिस्रोथयेत्रिवर्षोवैवस्यात्सोच ँ होतारंवरेष्यरुदेवमज्ञातारंप्रथंचमधर्युदक्षिणाग्रेणा
पुरस्तादाहवनीयस्यस्त्रेभ्यःसोमंप्रहृत्युरस्थरथेर्यात्रातऽकाब्राह्मणेनाधानश्चक्रुर्पेरवर्त्रिजइतिशोदित्योग्या ँ स्त्रब्राह्म
णा ँ स्त्रानधनऊ ँ तेभ्यःसोमंप्रहृत्युरसौसद्यःक्रियायजनेतदहंप्रब्रवीमीदायविशेभोदेवेभोब्राह्मणेभ्यःसोमेभ्यः
सोमपेभ्यइतिमस्तीरहनयोरथाभवंतीतिसद्योइथेनस्तीरणाहतयः श्रर्णास्त्रस्तोयेनवनीतमदियास्तेनोवातदाजेपिस्त
नेपुरश्चःस्वेतपतस्यदक्षिणातमश्चाजेदद्याकिंचित्तेतरेभ्यः ३ एतेनैवोक्तोव्याख्यातस्त्रस्याषष्टकविंशोदक्षिणानाम
स्त्रीवैवेकराजीणोद्वादीनोवक्षीस्तेगिरस्त्रप्रादित्रेभ्यःस्वःसस्यामितिद्याहतस्त्रक्रयप्रभृस्त्रनरमहःस्यादितिगोतमस्त्र ँ
सद्यःपरिक्रीयेतिद्यादित्यानाहनेतरानपरेद्युःक्रयणाद्वावक्रीरित्याख्योपवसथोतेसर्वमहःस्यादितियानेजणःस्वःसमा ३५

मितिद्याहेतिश्वःक्रयंप्राब्रवंनित्यभविष्यत ँ सद्यःपरिक्रीयेतिचप्रथमस्यसद्यस्तोदर्शयतिद्वादीनस्त्रानधनस्तेगि
रस्त्रोक्षीण ँ स्त्रस्मादवक्रीरित्याख्यातस्यषष्टकशतनमोदक्षिणानामस्त्रीवैवेनेनोक्तोविंशतिस्त्रिंशोदक्षिणीण
स्त्रद्वीनइतिशोदित्योदेस्तंप्रथममहःक्रयप्रभृस्तपवसथोनेदितीय ँ सोमसमंमंतस्यदक्षिणायानानियथोन्या
हेदयानस्मिन्जनपदेयास्यभिप्रायंतमानिस्त्रःसर्ववेदसनिर्मादित्यादितियानेजणोविमित ँ शयनमारोहणाम
हानसेदासनिष्ठनोथास्यपस्त ँ सीरंयेनूरितियेनूरिति ४ प्रातीनानोयोथानोपवसनूचानानस्तिजोवहणीनस्तेप
नस्याहंतामेवेतिशोदित्योभिवातास्यास्त्रनभिवातास्त्रस्त्रास्तामाजेमंथयेयुस्त्रस्तेवाहस्तावावदुस्त्रानाताःस्त्रस्ता
ँ स्तेदेवयजनेकर्षुयदाविदादित्योदित्त ँ शवनभेश्रथिषवणेइतियेनयानेनमस्तेनिर्वहेयुस्तस्तनभेश्रथिष
वणफलकेकर्षुरचषालोरुपःस्यात्रोलोहितोलोषालोहितवासस्तोनिर्वीताऋत्विजःपवेरपुरोपातपरुषाऋजव
न्वानःपवमानेरध्वरंकरोतीतिवहत्यामेकर्चाना ँ स्थानेसादेकंतहिवाहंताना ँ स्थानमेवेचन्त्रेभवत्यवि
प्रतिषेधोनेतरेषामत्रकल्पयेदित्यपरमेवमस्मीयानिकारस्त्रत्रपंचमंवार्हतमाहरेत्तोमवशेनतत्पारुमहर ँ स्पा
ङ्गास्त्रुयवय ँ दास्मिन्ब्राह्मणेदर्शयतिष्टष्टेषुरथंतरस्योत्तरयोर्हविषेस्त्रानामित्याचार्यापव ँ स्त्रपराओभवंतीति
कल्पभाविनिगोतमोनाहनिमेतत्तोमस्यदर्शयतीतिसर्वब्राह्मस्त्रामकर्वेलोनस्यर्त्वकर्षुरहनिदीनस्मिन्स्थानेपाव।

मानीनांनविद्यतेनवनवदक्षिणाऽतिनवर्गोमयोस्माद्दद्याद्काणाखोरुकदवंशानांतासामपिदक्षिणावेलायांलोहि
तंजनयेद्वेकविंकेसद्यःसर्वेकुर्यादेकदीक्षास्मुपसत्कृतिगोतमस्यसगोयत्रपार्श्वमार्भवोयारुचेतिपरोनित्यामितिशो
दिल्यस्यासस्तेयोवसतामितेतांमयेकुर्यात्याचीमनप्रदिशंयातिचेकितदित्येतस्यामद्वंशीयंकुर्यादङ्गुल्यगा
यत्रपार्श्वमितिलामकायनस्विकंवदिष्यवमानंस्यादितियानेजमपःपंचीमर्थेदिनःसम्पाभेवएकोनीतराणीतिप
वमानाश्चहोत्रयामाणिचत्रिकाण्येकोनीतराणीतिचतुरुत्तरसंपन्नोदेहेत्रिकंपंचिनीप्रत्यवरोहेणतस्यषड्षष्टं
शतंदक्षिणाः ५ ब्राह्मस्तोमेर्यदमाणाःस्युरग्नीनाधायसोपकरणानिचेष्ट्वाएषामथयनेभिक्रोतिनमःस्या
दभिनेनेनसातदभावेपिभोगलाभेनतस्मादेतेदीक्षेरन्भक्षांश्चाभक्षयेयुर्येकेचब्राह्माःसंपादयेयुस्तेप्रथमे
नयजेरन्ब्राह्मणेनेतरेऽक्षाःस्याविगदपेतप्रजननायेतेशमनीचामेद्वायंनिरुक्तंनियनमंपेषुरितीदेतियोतानेनि
यनेनाङ्गसंस्पर्शनिषेधोयथाग्नायमेवोपेयुरुत्सीदंचप्रतोदश्चेत्सुत्सीदंपतिर्यङ्दंभवति ब्राह्मणोयत्रक्षेणानिष्ठणा
त्याःप्रक्षेयमानायेतिसज्याकोशेविपथश्चफलकास्तीर्णंरतिप्राचरयोनास्तीर्णेविपथःकंप्रमिम्राभ्यामघाघा
तराभ्योयुक्तःस्यादितिशंदित्योयाभ्योकाभ्योचाघाभ्यामघातराभ्योवेतियानेजमपःक्रुसशंवासदंतिक्रुसंकडमि
श्रमितिशंदित्यःशुक्रंक्रुसदशमितिगोतमःक्रुसमितिवमसदंतियानेजमोयाचविकोदाभ्यामविभ्यामेकैकः

कीतस्यानयोःपार्श्वशंदितेक्रुसवलसेश्रजिनेस्यातांवलसमितिसेनाख्यारजतोनिष्क्रुसहरूपतेरितेतत्सर्वंहरूप
निगदरेत्रयस्त्रिंशतंचदक्षिणास्त्रिंशतमितिशंदित्योवलकोतानिदामतल्पाणीतरेषामित्याविकानिलोहित
प्रवाणानिवसनानिस्पर्शमत्रपाणीतिदामदशानिसर्दशाख्यातघमितिहेहेदामनीरितिहेहेपकैकस्यवसनस्य
दशेस्यातंहेहेउपानहावितिक्रुसाःकस्मिंश्चितिशंदित्योयाःकाश्चितियानेजमपःदिक्षिताग्निनानीतिस्वाभ्या
मनिनाभ्योचाख्यातानितत्रेतरेषामेकैकस्यारत्रयस्त्रिंशंचत्रयस्त्रिंशंशताहरूपतिमभिसमा
यंतीतिद्यारतेत्रयस्त्रिंशंचशतंऋस्त्रिंशाभ्योदयर्ब्बीसेभ्योब्राह्मयथानियेब्राह्मचर्यायाश्चविरतास्तर्ब्रह्मवंधवेवामाग
धदेशीयायस्मापतदृदतिनस्मिनेदमजानायेतीतिद्यारब्राह्मस्तोमेरिष्टोहेविद्यहस्त्रिंशंसमातिष्टेयुस्तेषांतत
कर्मभंजीतायिचैनान्कामंयाजयेदिति ६ ग्रथिष्टुत्सनद्दामघानामजानामितियथोत्साहंदद्याद्यायादिरण्यस्य
कंचिदर्घमर्हत्योनप्राप्तयात्सत्रिणांप्रथमेनयजेततस्यचतुर्गवंधरयोदक्षिणातेषामेकःस्यादःस्यंब्राह्मणाः
सराजानः पुरस्कुर्वीरन्बृहस्पतिसवेनयजेततस्यप्रातःसवनेसंनेषुनाराशंस्येकादशदक्षिणाद्यादिशे
त्सिग्भ्योनाथाकुर्यादश्वरादशमर्थदिनीताभयीरपाकरोत्येकादशत्रीयसवनेनाग्नेवैश्वदेवायाश्वेडनायाम
पाकुर्यात्सप्तदशैकादशकादशशतानिस्युःसरस्वतीवानिस्यस्वोमर्थदिनेयपनेपुरस्कुर्वीरन्बृहस्पति

तऋङ्मैत्रेषुवर्तयेत्स्यपतिरितिचैनेनप्राचतीरंछोनेनेषुप्राप्नोतोदीतोपसदस्त्रसेकादिकः ३ सर्वस्तोमेणयत्पमा
णोदीक्षाप्रभृतिप्रयतेतयथासोमेरहनिप्रेयामितिप्राणभक्षं सर्वत्रभक्षान्भक्षयेन्नानपोभ्यवहारयेत्कर्तवाचवेचये
त्सोममद्रिःसंश्रस्यमार्जालीयसदेशेनिनयेपुराग्नेर्वेपवमानेस्तूयमानेऽहर्वर्यादक्षिणाप्राङ्नोनिषद्येतऋक्सामे
नमुपस्तीर्यदक्षिणाशिरस्कंदेवसंगच्छतेनदेवश्रियंगच्छत्येतेमरुतेयजमानंश्रविर्भिःसहर्जीषंपात्रेप्राहवनी
येप्रहृत्यप्रवत्रेषुरितिशोडश्यःसमापयेयुःशेषमितियानेजघ्यःसमापयेयुश्चेदितिशोडश्यायनोनेदिष्ठीनतऋक्सा
मिनेप्रतिप्रस्थायाजमानेऽहर्यादक्षंश्चभक्षयेदतिनोयाजमानेऽहर्युः सर्वस्तोमोभक्षोऽहरुरितिर्धानंजघ्यःसंस्थि
तेहविःसंस्थादित्वेतीत्यासंस्थंगानिसमाहरेयुःसंस्थादिणोतीतिप्रदानंतेयुःसंस्थानंतदस्तिरितिनदक्षिणाःसंस्थाशिष्टोतीति
विधेयेषुस्तुत्वैतमवभृथंश्रदक्षासोमोपनहनेनप्रदाद्यान्वेषवपायांश्रदक्षायोदतिणेवेद्यंतेकेशश्मश्रुणस्वा
पयेपरत्नवंधेशेषंश्रसमाप्यमध्येदेवयजनस्यवितोचिनुयुःपश्चाद्गार्हपत्यमुपदधुःपरस्तादाहवनीयंपश्चिमेनगा
र्हपत्येदक्षिणतप्राग्ग्रीवमीयंपरिहरेयुस्तेदक्षिणाशिरस्केवितावादियंपश्चिमेन[illegible]तेनयत्तपाभैःकल्पयेद्धिरसिक
पालानियुंज्यात्सोमोमथानेचवमसंललाटेशाशिग्रीवेणनासिकयोःस्रुवावासेदिरण्यमवधायावस्तरणिकागोर्म
खेवपयाप्रदाय नत्राग्निरोहरहवणीतिरक्षीदक्षिणेपाणोजहूंश्रसव्यउपभृतेनथाहक्षाखरसिभुवामुदरेपात्रीम ३७

क्ष्म

पस्थेऽक्षलाजिनमंतरेणसप्रोक्षम्याहषडुपलेयज्ञनादेत्तामोदक्षिणस्योरुस्थदक्षिणतउत्तानंलवमस्यमसंतेपाद
योःशूर्पंश्रसर्वाण्यमानानिषदाज्यवेनिरुक्तासर्वेभ्योऽग्निभ्यउलपराजीरुक्षणायर्यथाग्निनाग्नयःसमवेक्षंतीत्याह
वनीयाङ्गेत्यथमेयाहुरुलोकमेषतीतिविद्याद्गार्हपत्यादेवलोकंदक्षिणाग्नेःपितृलोकंऋक्षेषुयत्तपात्रेषुभिः क्षं
दोगःपरिगायेनाकेसपर्णमितिध्रुवमुदिनेनेषस्तेध्रुवक्षावतीतिप्रज्वलितेनेमंमहमाश्रसीतेनयोरन्यतरेणवा
वाहत्सर्वाहिताग्नीनांजीवेद्वेद्यनेनोदवसानीययाभोजनेननतऋङ्मूर्धेऽङ्गीतिजिनीविवेदेवेतियानेजघ्यस्तस्य
कृतानेदक्षिणाफाल्गुन्यांपौर्णमास्यांचातर्मास्यान्यारभेतोक्तेकालांतरंब्राह्मणेनयज्ञनीयेहनिवैश्वदेवेश्वना
सीर्येस्थानामनरंचवारुणप्राघासिकेपर्वण्युत्तमेश्रसाकमेधानांद्वादशश्रशतंश्रश्वनासीर्यस्यदक्षिणाःपंचाश
दितरेषामक्षामेकैकस्मैकैकस्य ८ उपहवेदेवतानामधेयानिपरोडाशपुरःसस्थानासप्रयदमसस्थानमग्नेदेव
शहंश्रसर्वत्रवर्मयेयुर्हीतादेवोमहीमित्रस्येनेहोनायत्तेमहीयत्तसेनिद्यावापृथिवीतिसोममादिशदक्षिणाद्रा
ह्मणेनेतरेभ्यश्चकिंचिदग्राहयेत्तस्माद्दशदीक्षोपसदऽतिनिस्तऽउपसदोधृतवतोभवतीतियथोक्तादीक्षा
सप्राग्नीयाऽतरेणोत्तरेणकोऽतोपेतीतिदथपसत्संज्ञपतिपर्वभिः प्रतिलोमैःप्राग्नीयादितिधानेजघ्यएकोदश्या
दथक्रूपर्वभिःसर्वोदेशाश्रसमसामिताःस्युस्तेरन्तोमैरितिशोडश्चिदितिःप्रतिलोमैरितिशोडश्यक्षुतमुक्त्वा

प्रसर्पेतीतिप्रस्पेनः सोमभक्षणेऽग्नेरवसर्पणानि यूपरियेभूमिरसावादित्यश्चितयोदेवताश्चमसेरिज्येरंशस्तोतव
ऽस्तमेशान्नेऽग्नुतिशंसिस्तोकिकारेणतनाशंसानांऽसोमचमसोदक्षिणेत्यभिषुतस्यस्थानस्मिन्चमसप्रा-
माणेतमध्वर्दिनेसवनमावीयैःसहोन्नेयेषुर्नेऽग्नुश्चास्यऽस्तोदेयऽतिदिष्टाब्राह्मणेनेऽस्तिणावेलायांऽर्वेणाऽहवनीय
मनिर्हरंतोवेदेऽस्तिणेनसदोऽहविर्धानानिहारयिताऽर्वयाद्वारासदः प्रवेशयेयुःसंऽस्थितेऽस्मिन्भ्यःकिंविदधात ९
ऽआदिष्टादक्षिणाब्राह्मणेनऽहणाशंस्येनावेक्षतेविंऽशतिशतमानानीतियत्रस्याद्यतविंऽशतिमानानोतावेक्षतेवि
ंऽशतिशतानिदद्याद्धकोद्रोतरितिनिष्कोनामालंकारस्तंदद्यात्स्वब्रह्मनितिहिरण्मयीस्याद्देऽपस्तोमेमयोडग्नेनप
यसासोमेमिश्रंकुर्युःप्रातःसवनेऽस्तेनमध्यंदिनेदभ्रातृव्यसवनेनसद्दादशंऽशतंदक्षिणाःसहस्रंवायथाऽहणाः
पंचशारदीयेपशवआलभ्येतेतीव्रसनिसोमानिपवित्रेयाजयेदितियद्दृष्टापापीयांस्यात्सोमानिपवित्रऽतिशंसिस्तो
यःसोमंपीत्वाच्छर्दयेतविरेचयेतवेतियानेनज्यस्तुभद्राहृताचमसानवजित्रेषुरुत्तावाकःस्तोत्रेणास्तुताभद्रयेषुभ
द्रयेनऽऋतिजश्चमसानवजित्रेतितानत्तावाकसस्तोत्रेभद्रयेतीतिहास्तैवंऽसर्वेषुसवनेष्वभ्यभिसोमाग्नेनयेतीति
यानवजित्रेषुस्तोत्रेषवाभ्यनयेयुःशतमाशिरेऽहरंतीतियेनशतंदोहयित्वा त्रेयंविभज्यसोमेमिश्रंकुर्यंर्यथोवेऽपस्तोमे
नस्यतदेवयेनशतंदक्षिणास्तावेऽपवदक्षिणाऽतिहाह ९ यंब्राह्मणाराजानश्चपुरस्कुर्वीरन्सवाजपेयेनयजेतन

३८

स्यपौर्णमास्यांदीक्षित्वाऽयोदशदीक्षांऽसःसमदशवामावास्यायांदीक्षित्वामासमितिगोतमःसंवत्सरमितिपाराशर्यः ष
ड्डपसत्कश्चसाग्निचित्यःस्यादितिपार्श्विकोत्सोमान् ज्योतिष्टोमतंत्रेकल्पयित्वातेर्ज्योतिष्टोमादिभिस्तद्यवेतेःसंवत्सरंऽ
वपतेऽथयजेतऽयोदशेऽर्वपतेवाजपेयेनेष्ट्वैतैरेवाहभैरपरंऽसंवत्सरंतेयथोक्तादक्षिणाःसराजसूयविधेन
यजेतेतित्तामकायनस्त्रिंशत्संवत्सरोभ्यारोहिणीयस्यस्थानेस्याद्वाजपेयोभिषेचनीयस्यपंचदशत्रिवृत्केशवपनीय
स्युष्टित्रयस्तोर्ज्योतिष्टोमोऽहरस्तमिसवेनेवपुरस्ताऽपरिष्टाच्चपरियजेतेतियथनेजयोमासमात्रेपुरस्ताज्ज्योतिष्टोमेन
नयोपरिष्टादतिशंसिस्यायनःप्रसवरोहणीयेनेवानतोयजेतनेतरेषांकेनचिदितिगोतमःसदस्समदशःस्थऽ
तिजोहणीतनस्यदक्षिणास्तीनिष्कसयहस्तियानगवोऽष्टशतानांचाश्वानांऽसमदशैकैकस्यजातस्यसहस्राणिग
वांऽशतानिवासमदशैवैवगावस्तेऽकुरुवाजपेयस्याचक्षतेतेताःसममस्मिभ्योविभजेत्तेएतोवामध्यतःकाम्येभ्यो
येनरथेनाजिंधावेन्नमज्ञात्रेदद्यादासंदीवत्सास्तरणंयामभिषिक्तश्चारोहेदस्तचर्मसहकमंऽशेत्रेयस्मिन्नासीनोभि
षिंचेन्नवसनमयीरशनाश्चधर्यवेतिरिणेपस्थानेमधुनःऽर्णोब्रह्मणेकंऽसस्थातेवादित्रिणेपत्नीभ्यामधुमिश्रान् ९१
नसत्रतानित्तत्रहनिंवर्तयेत्सप्तदशरोहणाभिवादनेजचमब्रह्मणाऽसमानशयनामितिवर्तयेदवाजपेययाजिभि
र्यथावयंवाजपेययाजिभिः प्रसवरोहणीयेनेष्ट्वैनानिव्रतानिचरेदितित्तामकायनस्तस्यविकल्पःप्राकृतत्वा

वाजपेयएकिप्रभृतीन्युन्नरात्सदृशं त्रयस्त्रिंशेनात्स्तोमान्कल्पयेत्समश्नोतीकर्षी साचत्तेनतस्तोपास्तेगायतेनि
वरिष्यमानेब्रह्मसामैवएषतेनेष्टास्वर्गंलोकमाक्रमेतेतिथानेनज्योतिष्टोमोनिराग्नेयोऽग्निकोनिराग्नेयोवा षो
डशिमाँश्चस्तस्यहरत्समदशंश्लोत्रंश्स्तोमंश्सामंचदशस्तोमंश्सास्यग्निष्टोमोवातस्याभीवर्तोब्रह्मसामाज्यभियज्ञाय
ज्ञीयमनुकल्पयेद्धरत्यग्निष्टोमसामपंचविंशंशंष्टष्टोमाच्छावाकसामवाचनविंशंशमिनरंतेनस्वेवचनस्त्रिंशं
शानिष्टष्टाग्निष्टोमसामचसमदशमितरंनेनेषोकञ्चनवाजपेयइतिगौतमोयजमानश्चैभिर्नवाजपेयदक्षिणादद्या
दितिदद्यादिति १२ इतितांसायनसत्रेषष्ठमःप्रपाठकः ८ राजाराजसूयेनयजेतफाल्गुनीपूर्णमास्यांदीक्षेत
भ्योरोहिणीयायज्योतिष्टोमायतस्मैकादीक्षादशंशंतदक्षिणाः संवत्सरादूर्ध्वमभिषेचनीयेनयजेततस्मिन्नेवका
लेतस्यतथैवदीक्षादेरितिगौतमस्तथासत्यभ्योरोहिणीयस्यापिहैकाभ्योरोहिणीयस्यतिस्रोभिषेचनीयस्येतिशांडि
ल्यएकयोदशंवापरपक्षस्यदीक्षेतततस्यदक्षिणादाश्विंशंशतंमध्यतःप्राकारिभ्यःसहस्राणिदद्यादेकैकस्मैवोदशप्र
स्तोतृभ्यावरुणप्रतिपस्थात्रेब्राह्मणाच्छंसिभ्यांग्नीद्धेभ्योष्टौप्रतिहर्तृपोतृनेष्टृब्रह्मणाच्छावाकेभ्यस्त्रयोविंशत्यव
रिप्लवब्राह्मणपत्नीभ्योनेतृप्रावस्तूद्गातृसुब्रह्मण्याभ्यांपादिक्योःबलानसक्तांस्तांस्तविनावदेयुस्तांनिनीयादक्षिणावेलायामिष्ट
ञ्चैभ्योसेभ्यांश्चस्तएवप्रत्यादीयुर्विजयस्वराजनितितेषांविनसक्तांयमनिग्नेदद्याद्दशपेयेनयजमिभ्यस्त्र। ३५

तीयंश्शोषंनेभ्यएवप्रसक्तेभ्योद्राजानेभ्योपिदद्याद्राजन्यायेस्यस्तनकर्ईमनभिषेकायेनेष्टानसाक्षादवभृथमभ्य
वेयात् कृसविषाणंकृस्यानिनपादेवावदद्याद्दागदीभ्यामितउपानद्भ्योनेतकार्ष्मण्यांप्रस्थाद्वयेनत् १ तदीतिन
एवदशारेतनोदशपेयेनयजेतस्यब्राह्मणेदशदशचमसंसमभियंतीतिसुब्रह्मण्यचतुर्थोऽह्नश्चमसंभक्षयेयुः
षट्चान्यएवमितरेषामेकैकंयावतादशपूर्यैरन्यजमानचमसादन्याँश्चैदशमात्रंदशापित्तिन्यावाप्रसा
र्येयुरादशमात्रुरुषादितियाद्दयद्ब्राह्मणीमधिगच्छेयुर्ब्राह्मणेवाभ्यासेदशमंपरयेयुरस्मैनमवयतःस्थेयश्चवि
ग्भिःसहयिष्यन्नपतिष्ठेरन्यद्दानरितिस्वप्नेतेसेवरिष्यवमानश्चैरिरणएवजेविपक्षंप्रतिमंचेद्राजावउपविष्टा
यजमानश्चेदकीर्दादशपक्षंरांयास्यन्नावरिष्यवमानेनयजमानायैवोदकीप्रसक्तेनेतरयाप्रतिमक्ष
यासर्वमहःकृतानाश्चसएवहरेतप्रकाशंवभूर्द्धीतितिसोवर्णोधर्योईतिणतस्याद्राजनःप्रतिप्रस्थातःसवनोवा
मः पोतरितिकार्षमश्चस्याद्दरासीनेष्टरितितोमीस्याद्ब्राह्मणोनेवेतरावित्तातास्तस्यावभृथाद्देयसंवत्सरंदेवव्रता
नित्यरेडम्बरीतानासवमानोयावेनंदेनानिक्रेनयेतनवोक्षमणिषापयेतनकेशान्वैयाग्रेचर्मणापनरोम्न्य
गोरसंविशेदहरहःसमिधमाद्दयान्नग्रामंप्रविशेन्नास्यब्राह्मणाश्रेष्ठावापयेरन्नन्यानोचनकेशाश्चश्मश्रुनेनेजनी
देनोनप्रसवणानिब्राह्मस्तास्तयथाभिप्रेतंयेचनानडुत्सः २ संवत्सरादूर्ध्वंकेशवपनीयायदीक्षेतयस्मिन्कालेभिषेच

नीयेनयजेतनस्पोर्णमास्यामतिरात्रेदशपेयेष्ट्वाथाऽन्नरःश्वर्वपत्तस्मिन्नेवकेशवपनीयेनयजेतेतिथानेनस्यः पोर्ण
मास्योचैवातिरात्रस्तस्यसप्तदशेदक्षिणास्तस्योदवसानीययेष्टानिष्टापोर्णमासेनयुष्टिहिरण्मयदीक्षेतामावास्यायांश्वर्व
मरुद्भिर्निचेक्षिकीर्षन्पोर्णमास्यामितिचेत्श्वर्वपत्पवदीक्षेतोभयोर्विचारयोर्यजनीयऽन्नरमरुत्स्वष्टकायामन्नरमितिनामि
✓ स्तप्रथमाक्षिस्तोयष्टकाऽग्याचक्षतऽभेवाश्वर्वपत्तेस्यातांयप्वसमानपक्षेपुणपक्षनीस्यातांतयोरेक्कार्यमितिस्याहेति
श्वर्वेणादक्षिणास्यात्यातास्तस्मिन्नेवश्वर्वपक्षेदक्षत्रेस्यक्षतिनायजेतावकाशस्त्रेस्यादविद्यमानेपूऽन्नरःश्वर्वपत्तस्मिंस्तो।
भ्योहरणीयेनस्यात्यातस्तयोःश्यक्षरस्तेदक्षिणाऽतिगोतमयानेनजयोद्वेचसहस्रेकेशवनीयेनयाबुष्टेचनार्यमिषे
चनीयेगोतमःपंचयानेनजयोनिसंत्सबलानोत्तातीनांविन्ते ३ राजेकविंशतिवर्गास्योत्साद्यादेद्वेणात्सवमेणप
रस्ताऽपरिष्टाच्चपरियजेतविरात्रिदशवर्गास्योत्साद्यादाग्नेयेनतपश्चनाप्परस्ताऽपरिष्टाच्चपरियजेतवैश्वदेवेनो
पशदेतस्यचतुर्विंशऽशऽशतेदक्षिणाःश्वर्वेवयस्याचावचाभाजयित्वोपनीयवातेभ्यःसमावर्त्स्यन्नःस्तोमेनयजेत।
तमद्दादशभिश्चनादक्षिणाऽतिथानेनजयःपुनःसऽस्कृतोरथःपुनरुत्सृतऽशामलेपुनर्योगःपुनर्वत्सऽतिशोडिस्स
पतेषांयद्योत्साद्यादाद्यतष्टोमयोरेकखराणांश्वर्वस्मिन्द्योत्साद्यादुभयेषामन्तरस्मिन्दद्दिदलभिद्यामविप्रयोगे
णायजेतनाऽभौसमापवर्गोस्यातांवमेतेचाईमासप्नावंतरेणस्यान्मासोवासंवत्सरोवातयोःश्यक्षचतुर्विंशति ४.

वर्गान्द्योत्साद्यादात्यक्षचतुर्थजावश्वरथावपचितोरुभयतःकाऽस्सकवचौशतार्द्धःस्वरश्चाःशतक्रियोवारा
जेताभ्यांयजेतेतिथानेनस्योयःकश्चापचितिकामऽतिशोडिस्पेकादिकेनस्तुतेनोक्तऽपायोनेस्तोमयोस्तयोःश्यक्ष
चतारिथाश्चापचितानिदक्षिणाःषड्वानिश्वर्वस्यचतुर्गवाश्चतस्रस्पर्धमाणोद्दादशाऽशतंदक्षिणाःसहस्रंवर्षमेविद्य
✓ मानेष्वकतिपयाग्रष्टभाःस्युःसोऽग्नेरेवस्तनाऽवेशऽपयेविशःस्वराजानःपरस्कुर्वीरंस्तोमोऽवेनयजेतसहस्रदक्षि
णेनस्यात्यातोयुतेनस्यदक्षिणाःसलायोभ्रातरोवायेसंपादयेयुस्तेमरुत्स्तोमेनयजेताऽस्तस्यदक्षिणायथारूपाः
पंचशारदीयेपशवश्चात्रभ्यंतेनेषांयद्योत्साद्यंदद्युर्येषांकेषांचेतिथासंजयःकुलदक्षिणाऽन्नाय्योःकुलायःसहस्रा।
मिऽस्तोमेनराजसूयेहिनोयजेयानामिन्द्राग्नीःस्तोमेनगायत्रीसंपन्नादक्षिणाब्राह्मणोदद्याज्जगतीसंपन्नाराजाका।
मेनश्यग्नेयानांनयोरेवमेवदक्षिणाविष्णवाभ्यांपशुकामोयजेताभिचरन्त्सोमसामाथर्वणेवेत्याथर्वणंपशु
कामयतेकुर्यात्स्तोमसामाभिचरन्नोह्यतौसंपन्नादक्षिणाःपशुकामस्यैषणाभिचरतोवाख्यातौमंदऽशवन्नोच
राजानऽमंदऽशोनाभिचरेज्जनपदंवन्नेणराजानमभिचरत्यत्यामेतौप्रथेनीतस्तोनिष्टोमेनैवांतनोयजेतशो
त्यर्थःशोत्यर्थः ४ पौर्णमासीदीक्षामासापवर्गाग्रहीनाश्चतोद्दादशोपसदःषडितिथानेनजयएकत्रिंशेऽहनिय
स्तुचंत्रिंशोवाऽस्यात्मुच्यंदीक्षापतिक्रामःसर्वेतिरात्राग्रहीनाहिरात्रमभृतयश्चाहर्गणाश्चषमेयादमेसह।

सदक्षिणाः प्राक्चत्वराद्ग्नेभ्यस्तत्प्रभृतीनामभयसः सत्याभ्युद्ययेनताः समर्ध्यसर्वेषदः सविमानेदद्यात्समानपपलाद्यन
मेहनिभृयिशप्रयुतमेकादशरात्रेदद्यान्नवनवश्वर्वेषदः सशतानिसहस्रमनमेः मोर्यामिक्षुताभागर्भाः कल्पेनरथं
नरंवाश्वेनस्यस्थानेवार्हतेवाजनिहूरद्वारवंतीयेऽनेरष्टेकालेयस्तर्वावारवंतीयेतस्यस्थानेश्वर्वं ध्यसमंतस्यचका
लेयंपार्थस्योशनंतपवगर्भाः श्वेष्वेवेश्वजिताग्नाग्नाग्नेषुगर्भान्कुर्यादिनियानंजयः षष्टिकास्वल्वास्वेषयथैवा
र्षेयकल्पेनक्रतमितिशोविहतिर्मीनिष्टोमेवातिरात्रेतिरिक्तलोकाणादद्यात्सोऽग्निमतीतिशंतिल्यस्तपवगर्भाः श्वेष
षयस्तायतीयंचश्वरङ्गर्भं ५ त्रिरात्राणांप्रथमेहनिषडहकारिभ्योदद्याद्वावस्तनेचतुर्दोगेभ्यऽनमेमध्यमेऽनेरभ्यः श
नमेकैकस्मैमध्यतःकारिभ्योदद्यात्षंवाशतमर्हिनीभ्यस्तनीयिनीनांविंशतिंपोत्रेनथानेष्टेर्विंशतमितराभ्यामा
ग्नीध्रायचपादिनीनांनवोनेत्रेदशेतराभ्यामन्वहंतेनेत्रेसमंदद्याद्दशसदस्यायप्रथमेहनिसप्तनतिर्हिनीयेविंशतिं
तृतीयेदशदशार्धेयप्रवादिभ्योयऽक्षावालणोनानूचानोश्वर्योरक्षोरनन्वचानऽनमेदशशतंशिष्येनेनाऋत्वि
ग्भ्योदद्यात्सर्पकेभ्योवासहस्रतमींमध्यमेहनिब्रह्मणाग्नीध्रायचमुक्तंकृष्णं शंरोहितमित्यस्यानूपाणिदशक।
लाब्रह्मणेपेचाग्नीध्रायैकामनेसपाक्रंवीतनानमन्यागवानिक्रीयदक्षिणेत्सा कार्णगोनामानिजघ्नागोघ्नपिरूजेन।
ग्नेतिष्टोमविधिरनेनरात्रानाहादशरूपस्यस्थानलिंगदर्शनाच्चयथाश्वेषानेनरात्रानाचारीनेकाहादीनानाप्रकर

णावनचोदितानामानेनर्यात्रेवंयोनस्यायोपरक्षनंपेययोर्लिंगग्रहणंवान्यार्थेनयथाषष्टेहनिशक्करीणां ९ शेष
विधेःपुनरग्नानेनस्मिंस्तनेत्रेहीनरात्रिःस्यादविशेषेणाग्नीनेषुचोद्यतेप्राकृतीनेवस्यादधिकृत्याग्नानादविशेषचोद
नाशेषेयथाचतुरवनमेतेनोक्तमोंकारस्यप्रत्याग्नानेवाचारंधनेरसमञ्चयस्तनानार्थत्वात्स्तावशंसयार्थादिवाशक्रीया
देरोंकारोवाक्रपूर्वमेवंयथार्थप्रत्यासत्तिरुभयावाजसनेयविधेराचारात्रैकल्पोमेषवेदत्रिरात्रेचषडःस्तोमाग्निःस्यानयासं
पिरुभयं ध्यदाविकोरणावर्तनेपराक्रंचत्रिरुतोमसंयेनोपपद्यतेत्रिरात्रेणेतिनविशेषचोदनाद्यत्पेताचोदे
शेनविधनेयथाषोडशंप्रथमंध्यरात्रिषामेमर्थोक्तःसंधावावापोभ्यामोवाब्राह्मणमात्रदोहानामग्निमपनिधायस्त
वनरनिहोनपिंस्पिंधायेषुःप्रथमेहनियंमथंदिनस्यानयेषुःप्रातःसवनऽनरयोरक्षोःस्तोत्रवेलायामेनंप्रत्रलयेषु
स्तमत्रमंत्रयेतग्निरसिवैश्वानरोनमस्तेस्तमामाहिध्यंसीरिति ७ सहस्रपोषकामःशक्वरीहोमंक्रुर्वीतनात्रिरात्रया
जीनिशंरिस्यस्त्रिरात्रोवापतोप्रदापयतीतिह्यादयःकाम्यसहस्रपोषकामस्तनिधानेनयोवसंतेप्रथमायोश्वर्यपत्स्य
केशमश्रूणिवापयित्वाहतंवसनंपरिधायानेनहिंतेस्थेरिलेदशरात्रीरयःशयीतनमेतीरंपिवनित्याभ्यादितो।
स्याग्निरावसथेस्तोनेनमसःसद्दःप्रेषक्रतोत्रप्रविशेदत्यग्नारीचस्यादहरगमीदादशपाऽपशुबंधपरिसमाप्याग्निप
रिस्तीर्यौदुंबरंध्मःस्यात्कस्रुवोचनयाचमसलस्याहथिमधुसर्पिरितिस्रुवेणस्रुचिशुल्लीयाज्यनर्तृहीतमष्टहीतं।

वानन्नदद्याच्चवलिप्तमद्रोसौतिस्वाहाकारेणैनान्त्रा ँ स्त्रुचियःशेषःस्यात्तेनचमसमाप्नोतियाप्नोतियात्सर्वस्तुकस्त्रुचौचमसे
चनिदध्यात्तेनैवानप्रहरेदितिशौरिस्त्यायनःप्राहोदङ्गाशामानिष्क्रम्ययत्रग्राम्यस्यपशोर्नोपाश्नन्यात्तदरण्येपरोत्यदर्भस्तंबमा
लभ्यशवलिशवलीतिभिःपामकंठेनक्रोशेद्यदिपलुनोगर्दभादापतिवाशेपतसमस्त्रुकर्मेतिविद्यादेवमातुतीयं ँ सेवत्स
रात्पाप्तमप्रतिवाश्यमानेक्रवीतप्रथमतश्चेत्तत्वागर्दभोवापतिवाशेपतनपश्चनामाशास्तीतिविद्यादातुतीयेवापतिवाश्य
मानेशोतिर्वोमदेव्य ँ शोतिर्वोमदेवं ८ राजाश्वमेधेनःयजेतततस्योपायोयथामत्राव्रतेगोतमीयमुपसदत्तस्यासीनिक्रो
दीतिनाश्वमत्तस्तेत्तेनक्तमंदत्तमदोरूपंयोजवेनसंपेनत्तमनावर्तयेतोदिग्भ्यःसंवत्सर ँ रतिनाराजऋषेवभीर्यश्री
ष्ठउपक्रमेतेतियानेनयोवसेनतरतिशौरित्यश्वेवैशाखयोरन्यतरस्यसमाप्तमष्टमोवामध्यतःकारिणऋत्विजोब्रह्मौद
नेभोजयित्वातेभ्यःदृथक्सहस्राणिदद्याद्योस्यामिष्टोवितनायां ँ सर्व ँ स्थितायांवाश्वमत्तस्तेनतेनयेवाहुतारस्तेयुस्ति
स्रःदृष्टयःसाविष्टोभवंतिनासुस ँ स्थितासुदक्षिणानग्राहवनीयसदिरण्मयेकूर्चेप्राङ्मुखआसीनोयजमानः संवत्स
मदरदहोतः पारिप्लवमाचक्षाणस्यशुणयादिरण्यकशिपुनिब्रह्मोद्गाताचोदङ्मुखोशानस ँ होत्रेदद्याद्ब्रह्माध्वर्यवेसदह।
संवाहोत्रेशतमध्वर्यवेकिंचित्तेतराभ्योनस्यदेवव्रतानियथाराजसूयेसंवत्सरादूर्ध्वमश्वेवधारीतेतनदहरेतामन्निजग्रा
सनानियथास ँ हरेर ँ स्तसदादशदीक्षादक्षोपसदःसर्वेषामक्रोवहिर्वेदिष्वमोनेःस्तवीरन्मथमेहन्यग्न्यधेवा

लयिमालभ्यवहिष्वमान ँ सर्पेयुःसर्पन्तयजमानउद्गातारंब्रूयाद्उद्गातरुपवाहणेशतेनवनिक्रेणचाशोमउद्गासती
त्यश्वमालावमाक्रमयवदर्वोदर्शयेयुस्तोयदाभिक्रंदेदथयजमानउद्गातारंब्रूयाउद्गातरुपवाहूयेशतेनचैवनिक्रेण
चत्तमेवमउद्गासतीत्यदंचमषमक्रमयाल्लावउपविशेदुद्गातात्रतेनस्तयारभिवाजीविश्वरूपइत्येतासुरिरण्यकशि
पुप्रासीनोवहिष्वमानेनस्तुतासप्रवतउद्रेत ९ यापत्नीनांप्रियतमायजमानस्यसावावातारजपुत्रपवित्रापरिह
क्रीसंत्तमेषपत्नपुरोडाशमिमेथितेब्रह्मावावातामभिमेथेहरंतीमेनामद्भ्यतारिरोभार ँ हरंतिवायास्मध्यमेनतशीते
वातेपनेतिवेतिनिदिशेद्यतमस्यारजमानोदरितरोत्तचर्यःस्यस्तास्तेप्रत्यभिमेथेयुरुर्ईमेनमद्भ्यतारिरोभार ँ हरंति
वायास्मध्यमेनतशीतेवातेपनेतिवेतिनिदिशेयुरुद्गातापरिहरंतीमभिमेथेयदस्याग्नाद्रोद्याप्नुवन्त्स्तमपानस्मन्
क्रीयदस्यापनतोगोशफेशकृत्वाविवेतिनिदिशेद्यतमस्याःस्तनप्रामणीनोदरितरोत्तचर्यःस्यस्तास्तेप्रत्यभिमेथेयु।
र्यदेवासोत्तलामर्ंप्रम ँ दृष्टिनमानिषितितिनिदिशेयुःस ँ देदिशतेनार्द्रतस्यादिभवोयथेत्यउपसृष्टवाम
देवंगीत्वातस्यौत्तनयेषुःसाहाकृतिभिश्चरितेष्वेणसदउपविशेद्ब्रह्मोयंवरेषुहोत्राध्वर्यणचोक्तेब्रह्माएत्वेउद्गा।
तारंएत्वामित्रावितर्यंदेवसवितर्यज्ञंप्रसुवयज्ञपतिंभगायदिव्योगंधर्वःकेतपूःकेतंनःपुनातुवाचस्पतिर्वाजिनंनो
दधातुस्वदिष्टयेषुविष्पदेषुहव्येषुविसंभुवनमाविवेशेतितंप्रतिद्रुवा
दपितेषुविष्पदेषुहव्येषुविसंभुवनमाविवेशसयःपर्यभूथिवीयामनेमामेकेनांगेनदि

वोग्रस्पृक्षमित्यङ्गानाष्टौहोतृकाणांकिं चैस्तिदेतत्पुरुषग्राविवेशकाग्नेतत्पुरुषेग्रर्पिताग्नेतद्वरुत्वतिहामरेत्वाकिं चैस्तिन्नस्तेप्रतिवोचाग्नेरितिनेप्रतिब्रूयात्सचस्वेतत्पुरुषग्राविवेशतामेतत्पुरुषेग्रर्पिताग्नेतत्साम्नप्रतिमन्त्रानोग्नस्मिन मायायाभवस्यनरोमदितिसर्वेयजमानेष्टेष्वृष्टाममस्तापरमंतेष्ठियाःष्टाममोयत्रभवनस्यनाभिः ष्टाममस्याहस्रो ग्रस्यस्पोतःष्टाममोवाचःपरमंव्योमेतिनाग्नतिब्रूयादियंवेदिःपरोग्रंतःष्ठियाग्नयंयज्ञोभवनस्यनाभिरयं चैस्रोमोग्र स्रोग्रस्यस्पोतोब्रह्मायंवाचःपरमंव्योमेतिनस्पदतिणाःसहस्रंप्रथमेहनिदद्यान्नथोनमेमथमेहन्येकजनपदेयज्ञाल। णानोविन्नंचैस्यानष्टद्याद्विजितस्यामथेयजेत ९ प्राचीं चैस्रोत्रेदिशंदद्याद्दक्षिणांब्रह्मणोधर्यंवेप्रतीचीमृदीचीमृद्धा त्रेयदयस्त्रेत्राच्चपुरुषेभ्यश्चेत्युभयोर्विचारयोर्यावद्वाचूर्नंनोभयष्टाममस्पष्टाचत्वारिंशंतेवामथमतःकारिभ्यःसह स्राणिदद्यादेकैकस्मैचतर्विंशतिमर्द्रिनीभ्योद्वादशवृतीयिनीभ्यःषड्पादिनीभ्योवराऽर्द्धापनाःकामंतभूयसीर्द्। द्यान्नस्विकल्पाप्तानेवपंचदशस्तोमान्याहानिकल्पयेत्सपंतंतकोषमेयोर्दमासमसंचारयित्रैतेनयजेतज्योतिष्टोमो वेतनस्यानिराजस्तनीयमहःस्यानेनमासंगोर्वानेनवीनार्युवानेनषड्राक्तनस्यवैतेषामस्तोकिंचिदतीयमहःस्याद्विश्व। जिदभिजिद्विश्वजिन्नाग्नोर्यामाणावाविराजाणमेवतेषांचैस्तोमचोदनेवस्यायथाचतष्टोमसर्वस्तोमयोस्त्रिराजेषुचतंत्रविलो पोनविद्यतेसतंत्रास्त्रेवस्युःकृतलताणाहिपरस्तात्तोयंतेप्रत्यस्तविकाग्रास्तोमचोदनास्तुतष्टोमसर्वःस्तोमयोर्वचनाग्नेत्र। ४३

विलोपोयथाज्ञामिकल्पःसर्वःस्यात् ९ त्रयोदशामपरपक्षस्यदीक्षेतज्ञामदग्नायतस्यविंशंनिर्दीक्षादशोपसदस्त्र योपसत्स्वष्टयश्चोमानधर्यूर्ज्जइत्यनुरोजाशांचैस्तत्रकाण्डालोनसमानदेवतोपूर्वाक्तापराक्तयोरग्नेर्वैश्वानरमित्येतत्प्रभृत यएषांचैहोमास्तस्यावभृथादेतस्मादशरात्रिमिश्रिमिर्यजेतनातोनेतएवप्रतिलोमाःपरोडाशावसिष्टस्यजनित्रेभवतइति सचैसर्पंस्यचनर्थैरनिहरत्यनष्टुभोःष्टयगन्नपूर्वमनकल्पयेच्चनर्थंचैरिजनित्रस्यानेतयोर्विकल्पःस्यादार्षेयकल्पेन पंचशारदीयेषुवर्षेयेर्यजेतसमम्यामष्टमोवाचयुनीपदेषुवत्सतरीरेवालभेरन्दशमेविरूपेषुस्तेषोयावंतोग्नेयमापरो ऽचैस्तावतोस्यानयज्ञक्रतानपिरूपेषुस्तथारूपाचैस्तावदर्वाग्वसुषाचैशरदिकार्तिकेमासियजेतनसंवत्सरदशोपसद स्तनीयेषडहेपंचमस्याक्नःप्रत्यवरोहीणपूर्वानिस्तरिसावार्णाग्नभ्यासंगोदाग्नयथादेवानांपंचरात्रेणविकारितस्तत्रप्रय वरोदृतिगोतमस्तयस्त्रिंशत्सेवस्परितिसमराज्ञाणांप्रथमस्यानिराग्रपकविंशाग्नभ्यानिस्तर्योतिष्टोमप्रदेशा त्स्योतिष्टोमप्रदेशात् ९२ इतिलाट्यायनसूत्रेनवमःप्रपाठकः दीक्षाक्रयप्रसवोन्नानिसर्वसत्रेषूर्वपदाग्रपपाद येष्वेषामेकस्मान्नपपत्तौक्रयोपरपक्षेस्यात्सवश्चयदिहविष्टानमेवपूर्वपक्षेस्यानेषोदशदीक्षात्रयोपसदोना देशेसोवत्सरिकेभ्योर्द्दीक्षाणांयाथाकामीप्रथमेपंचदशरात्रपकोनविंशतिर्दीक्षाःतिथानेनत्र्यपकाष्टकाम दाग्रतमसाकास्यानिराग्रःतिदाहेत्यष्टादशेतिगोतमःपौर्णमास्यनिराग्रःतिदाहेतिजानिकस्तोवाषोडशरात्रप्रभृतौ।

निवि॑ꣳशद्राज्ञोऽन्नाद्यस्यै दशदीक्षाणामेकोनपञ्चाशद्राज्ञाणि च हादशाक्षरप्रभृतीनि सप्तराज्ञाणि नेतयजेताप्तरीनभूतेनाहीनलिं
गानि द्यस्मिन्नाह्नाणे दर्शयति यद्येकदीक्षणं प्रथमेऽहन्त्सादारंब्रह्मसामकुर्वेनौथसस्पर्द्धकुर्यान्नस्तोशिरमेकादशिण्य
नस्थानेस्तोनौथसंवनानाचारस्तस्मिन्द्वादशाहीनानामनेकादशिणिथनानिचात्रभूयिष्ठानिसामानितत्रपौष्कलेकुर्याज्ज्योतिष्टोम
प्रायाणिद्यत्रसामानि १ शक्करीषुषोऽशिनास्तवीतेतिगौरीवित्तमहानाम्नीष्वस्याऽक्षोरनारितत्रकरणेमहानाम्नस्तो।
वषोऽशिसामस्तर्नदोनास्तत्सामापद्यतेपिरूपस्तोत्रीयेष्वपरोक्षाणिकुर्वेनैतासुनिसवत्साःकरोतिकृताभ्येनस्तिस्या
नेवद्यत्सविराड्यत्पुष्पवगौरीवित्तमेवस्यात्सारपायाणिहिषोऽशिसामानिशक्करीणोकाम्यानिनिधनानीडास्थानेषुस्व
रित्याचार्यास्तद्हिभूयिष्ठमृषयेवेतिगौतमथानंजयावत्रदिनिधनवादंवदत्यथकारस्थानऽतिशौविह्नस्तिरेवमस्मीयान्वि
कारोनियमात्सर्वेषुनिधनस्थानेषुतिकौत्सऽनमयास्तोत्रीययासंयुक्तंपुरीषमानेनर्यादितियानेनयाःशक्करीभिःस्तुते
स्यवर्म्मपुरीषेणेत्याहतस्मादसंयुक्तंश्स्यात्सर्यायोनेस्यात्स्तोत्रेनेवापंचमेऽहनिरायोवानीयंब्रह्मसामकुर्वंश्स्तुतस्या
नेकुर्यायत्कल्पन्नेनोपपन्नेवार्हदिरेकुर्यादरणेपेगेयश्रिस्तुतेरस्पंचसमानेचाहनिरूष्टपार्ष्ण्यंमेकुर्वन्वार्हदिरस्पर्द्धकु
र्यादहामसंचाराय २ दशमस्याक्षोनेगमेकेमानसंवत्सरेवदिष्यन्तीसंयानन्नादस्तोत्रस्थानश्रंद्याग्निष्टोमावभिनऽतिचा
हावयवेनचास्यसर्गेवदत्यंगेनस्यादधिकृत्याग्नानादस्तोत्रस्थानमिनेकस्तोत्रस्यापिसानेत्रेनवियतेग्निष्टोमावभिनऽति

वारमात्रंयद्यायऽस्तोयज्ञक्रतोरनेनरायेत्यतिराऽस्यगवामयनेनचसर्गावयवादधिकृत्याग्नानमनेगश्स्याद्यथार
थनरंज्योतिष्टोमस्यातिराऽत्रयोःषोऽशिण्यनादिष्टप्रतिषिद्धेवाक्रियमाणेयऽविराऽपपद्येतकुर्यादेनेनत्रेत्याचार्यादा
दशारेरिक्रियतेनगवामयनेनत्रतयोपपद्यतेकारणंतसंपदहरहोद्याविराऽसंपन्नाःकारणंचाऽर्वस्विधेर्नविद्यते
यायाकामोत्रतिराऽस्यप्रकृतोनस्यादिहापिनथैवस्यानियमार्थोत्रविधिप्रतिषेधोऽर्वस्मिंश्स्तुयोदशरात्रेस्थूलाक्षुद्रो
माःसोमसामादेशाश्चोरीवित्तस्यचानादेशाऽवामयनस्यायेनऽष्टोवष्ठिनोरितयाप्रवर्त्तनेदशरात्रवत्तयतिरेकाभ्यंते
दोमनाह्नऽसमाधेःप्रत्नवच्चायवरिष्यवमानंपरेणदोनदस्यप्रत्नाऽत्रऽस्याऽऽऽऽंवदशमार्थमत्यवष्टेनेनाऽहयो
गाऽसंवत्सरेऽस्याऽविसर्जनथेवाभिसवानामभ्यासऽतिगौतमस्तयस्त्रिंश्शद्राज्ञेनिऽहनिमनरेषांदर्शयतीमप्र
रे ३ आऽहन्नानोपंचाहानांप्रथमस्यपंचाहस्यप्रथमस्याक्षोमानवादिर्ऽहनीतन्नामिस्यात्संतनिनावैकृतन्नाऽहनिऽहनिः
पंचाहेषभिसवोनप्रसन्नेनाम्नष्टस्तोमपंचाहानेकेनादेशेप्रकृतिप्रत्ययादिषनिरूक्तवायोनानाब्रह्मसामनाम्न
ष्टानःद्वष्टस्यास्तोपवचनाज्ज्योतिर्गौरायुरित्यनादेशाविहनापयेतिविहनोयेतीनिचाऽसमाप्तेनेभिसवपंचाहापवेति
गौतमोधिकृतोरिससंत्रेषभवतीतरथाऽऽऽऽभ्यासम्नास्यमाकृतस्यापिकृतःपंचाहस्यज्योतिर्गौरायुर्गौरायुःपंचाहः
सहितीयःसप्तमीयऽतिचपरंब्राह्मणमेवप्रत्नावार्कमंभवाप्रतिपंचाहंयथालोकंऽहऽहऽर्थंतराग्नेरंजनाभ्यंजना।

सगार्हपत्यऽपसन्तन्वन्तीꣳ विकाणयेऽपुरेवसꣳभि भिर्यासक्तानिन्द्राग्नाणेनतेःसुत्यासूपाकरणवेलायाꣳस वनानोऽर्वेणाहविर्द्धानेभ्यासीनाभ्याजीरेनभ्यंजीरꣳ श्रभक्ताग्नीध्रीयऽएतेनिगोतमऽक्तमात्रऽर्वेब्राह्मणेनाहरहरेतत्कु र्युरितिधानेनज्यशोदिस्योसर्वस्तोमऽएतेनिगोतमःऽष्टाऽहꣳसेके ५ संवत्सरसम्मितासप्रथमेदाशरात्रिकेप्रायणीयꣳ स्यादिसेकेत्रिऽहेवकार्यमितिदाहेतिशायणीयेनचोदयितानस्तोमविकारेऽपुक्तातिदाशरात्रिकाणांचावयंवप्रयो। गोनविद्यतन्त्राऽहनेभिसवेशाक्करवर्णꣳस्यादित्याचार्याःसांवत्सरिकस्याऽहयस्यान्त्रयहायेतिचतुर्थस्तभिसवोऽस्तमस्तेनस हापेयायथाऽष्टोनजनिऽत्रꣳसंतनिऽर्वप्रयुक्तमाऽहतिसाधुनाऽर्वांवेतस्याऽपरिष्टाद्यभिसवानांस्तोपस्थानेऽर्वस्मिंस्तमि तस्यऽस्तादाऽहनानामेतेनोक्तमेकषष्टिरात्रेशतरात्रेभिप्रयायमभिषुणवंसभिक्रोमेसमानत्राभिषुणवंतिप्रतिष्ठित्याऽतिस विकल्पःस्याद्योनःसत्रपर्ययासारस्तनेषुयत्रत्कुचसमानदेशेवायथान्येषांमयोनएवचक्रीवंतिसदोहविर्द्धानानिका रयिताहःसꣳस्थास्यवक्राणिविपरिवर्तयेयुरित्याचार्यास्तऽभिप्रयानऽरूपमप्रयाणाच्चसमानत्राभिषवोऽहरहरेतत्कुर्य रितिधानेनज्यशोदिस्यावभिसवेषेवेतिगोतमस्त्रिकऽद्विकेषित्येकऽत्रुत्कालादीत्याब्राह्मणेनगवामयनसवेशाखयो। ष्टोनविकल्पेनेवेतीपरेणाषाढ्यषष्ठोवादीतिवासप्तदशादीताऽर्वोरनेतेनोक्तमनादेशेसांवत्सरिकाणांꣳसांव त्सरिकाणां ५ पंचसमास्त्वार्हताःप्रगाथाश्चाप्तनऽत्यभीवर्तस्तोशीयावत्सासमभत्सप्तसहिपकरणेऽयंतेःसोम्यः ४५

ऽ०

प्रगाथऽतिचनानाप्रगाथस्तोदर्शयतिचतुःशतमेदावार्हताःप्रगाथादशतयीषनेषोऽहरहरथंतरकालेयस्तोशीयाऽहऋ तम्यान्यत्रस्थानाःशतमेकेचनर्विꣳशेऽकुर्यादितरानभिसवेषेकोनविꣳशत्यातोवार्हतास्तचास्तेषामेकैकंतृतीयेत रतीयेतरनिकुर्यात्कृतादोतस्मिंस्थानश्चार्षेयकल्पेनपंचमसमासस्तोतमेभिसवेपंचमेऽहनिसतोऽहरहतीःकुर्यात्प्रगाथाप्र। भवानेषामेषऽछंदसीसंयुग्भेतच्चमितिषष्टमासिगायत्रीपादमेकैकमभ्यसितामपरिशान्कुर्यादिष्टावात्रपपतिर्द्वयथासातो वार्हतशेषोऽशेनान्कृत्वासंयोगऽतिगोतमोऽहरहतीतयाप्येवमामनतीतिचतुरुत्तरैरेवछंदोभिरेतच्चमितिगायत्रीचतुर्वि ꣳशेऽकुर्यादसिहंप्रथमश्चाभिसविकेऽष्टभंहितीयेऽहरहतीरितरेऽहरेतत्पंचमादऋःसनोऽहरहतीःप्रभवंतिहिप्रगाथास्तत्रप ऽहतीकृत्वाषष्टेवात्रिष्टुभाषष्ठंमासमभियुंजंतीतनऽतीयेसरस्वत्यभिनवसातोवार्हतशेषोदोचप्रगाथोनान्कृत्वापरिमंपे यंतेषांवोनमस्यस्थानेतनऽर्ङत्रिष्टुभेतिगोतमः ९ हरहरयाचेवत्रिष्टुभांचेतच्चमितित्रिष्टुभंचतुर्विꣳशेऽकुर्यादृहरहतो प्रथमश्चाभिसविकल्पेषविपर्यासःसर्वस्मिंनयनएतानिमहानानानिचतुरुत्तरप्रयोगोऽहरहतीत्रिष्टुभोऽविपर्यासः षष्टएवमासिस्यादितिशौविऽहतिःसꣳशरऽवयावपछंदसामितिहितस्मिंत्रेयाविदधातिसर्वत्रेवेत्याचार्याश्चतुरु त्तरणीदात्रऽर्वेप्रयुंजानोऽहरहतीमध्यमानतित्रिष्टुभाषष्टंमासमितिचाऽहरहतीतयाऽहरहरात्मन्यासोनोपपद्यतेसा। प्राप्ताऽहरहतीश्चरणमितिशौविऽहतित्रिष्टुभेतियथाभूयसोवादोतीणाश्चाहरहरथंतर

कालेयस्तोत्रीयाभ्यामेतस्मिन्नुक्थ्येऽहरहरुक्थ्यस्तोत्रीयेभीवर्तः स्यात्सामतस्मिन्
त्रर्चेतरस्तोत्रीयंकुर्यात्कृतादितत्रास्यारर्चेतरस्यैवंयाचत्तत्रप्राचार्यावित्र्यंशतिशतंवपिप्रगाथानधीयतेतेभ्यएवप्रयु
ञ्जीतसप्तशोडशिनःशतेनत्रतथैवसतोबृहतीःकुर्याद्वडेत्रपंचमादक्रःशोविंशद्वैःपुनर्विपर्यासोमायेनाकृतक्रिया।
दिविधानेकृताःपुनर्बृहद्रथंतरकालेयस्तोत्रीयाः । विर्ंशतिशतसप्तशोडशिवियतेतेषाऽसप्तभिःसातोवार्हतैश्चतुर्भि।
र्व्यत्यस्यैत्रयस्त्रिंशत्सप्तभंतीत्सहरचतर्विंशेशक्वर्यांश्चतमेचत्सरसाम्नीमाचार्यामभीवर्तप्रकरणेदिश्रूयंतेसोत्राप्यभीव
र्तेश्रूयंतरेणतेनावार्षेयकल्पेनकृतंषट्प्रगाथमिहापिनथैवस्यातेषांयत्रसमप्रयोगेतृतीयेतृतीयेतन्निसतोबृहत्यउ
पपद्येरन्कुर्यादेनात्सत्रायणपद्यमानासप्रगाथाएवस्युरनाचारोदिषड्वैस्यत्रतृतीयादक्रःसतोबृहतीनाऽसयथैवपुरा।
स्तादभीवर्तस्तोत्रीयंकुर्यानचोपरिष्टाद्दिरभ्यासेतोत्रत्सामानिनिधनवंसेवर्ंश्यार्षेयकल्पेनकृतमतिरात्रचतर्विंश
शाभ्यांसप्तषष्टोमासःसर्वस्मिन्सत्रसित्रतातिरात्राभ्यांप्रथमउत्तरस्मिन्देतानिसामानिनच्यवंतइतिगोरीवितस्रोत
रयोर्निहवएषवाऽऽस्यानाऽसर्वत्रगवामयनेनारभ्यद्व्यवनेविदथातीत्येकेत्ववेमविधित्सार्षेयकल्पेनकृतोगोरीवि
तश्रुवावाक्योर्निहवस्तत्रात्रत्रणेनतथासतिच्यवनंस्यात् ८ सर्वेसप्तर्विगोमहाव्रतेनस्तवीरंनिसृजतेरविकारएवस्या
दभ्रुतिभूतादासेऽवाप्तेतसर्वशस्तोमेषवसप्तस्तवीरंनितिकर्मसमवायात्सोर्वापर्यतोदनादत्रपूर्वंस्तवनंस्यानि ५६

स्रभिरुत्तानात्मनऽहीयेतिचात्मनात्रत्यस्तवनंदर्शयतिनानादेशस्तवनंह्येतेगानामेवस्याऽऽप्तेतवसर्वेणोऽऽयेरितिह्याऽऽ
तस्यदेशान्विटयातिरविर्हानेशिरसास्तवासंश्रव्याःप्रयेचपशुस्तोदस्तिणेनथिस्यामरीस्पक्षान्मेत्रावरुणस्यथिस्यसोपवि
श्येतिचयेशिरसास्तवनेनैषामेवैतैरःस्तवनंदर्शयतीत्येतदग्निष्टोमसामकार्यमित्यग्नेनवश्चवोवयंसेतासोऽर्वाञ्चंनिसृज
स्याहृशादरेश्वार्विकाग्नगानामेवंतरचैभवतियथासानिसामानिषड्वैचसर्वस्मिंनिसाचार्याग्नईचैषुनगानामेवमसंश्लो
थतरोगीतान्नोद्वादशर्चंस्तिशोरित्यस्तसामपगवाग्नेयोस्तचावाहरेदातेग्नेग्निंतमयंसेवस्तुनगानानिचतर्चमेवानुगानं।
स्तचेस्तादितिवार्षगणोऽहरिनिधनवादंवदतिव्रतमितिभवति स्तरितिभवतिशक्वनरतिभवतीतिभक्तयज्ञकल्पेनानामा
मवद्भेनामेकेधीयतेधीयते ९ छंदोमदशरात्रयोरेशमसप्तयस्त्रिंशमग्निष्टोमसामस्यादित्येकेत्रिकंसार्पराज्ञंदशम
प्रदेशाद्यामभूयसोवादश्चतर्विंशमित्यक्तसामानिनप्रदिशंतेदशमात्सर्वंद्वादशविकल्पचोयतेचतर्विंशः प्रयत्त
विकारश्चयथाभूयसोवादाद्वालणादिरितेचस्तोमेकल्पप्रदेशाश्चक्तसाम्नोभवतित्रिंशिनःसप्तमासोत्सर्वत्रसंचत्तीर
न्कोऽपायिनेचत्तावित्यंतिकाग्नस्तापस्त्रिनेचदैत्तोपसदोऽहतिवानवतोरथनेदावेकोनोमासोसत्रयुस्त्रिहतावितिगोतम
स्तयस्त्रिंशावितिधानंनयऽभोवात्रिंशिनोस्तानांयथेनद्वालणेनथासतएकंसंदीतित्रापंचदशदीक्षाःक्रंवीरंसंचद
शानांदशमस्याहद्यंष्टोतास्तद्वानिस्तुतिसाचार्यःसोऽश्वपणायार्त्विनिहतेनानर्मेधमित्यवचनानतिहतिर्नस्यायथासेधा

ꣳसाꣳवचनंचकारणंनामेंधस्यनघोऽशीऽपनेचाभीत्यणमघोऽशिकेषुतस्यायनविचाराष्टोनैकेकोमासोवर्त्तनेयेकेष्ट
ष्वल्लोमेनेतिशांडिल्योभिसंवष्टष्वाभ्यामितिशौचिवृतिःष्टष्वाऊकैकेनेतिशांडिल्यायनधानंजयोज्योतिष्टोमेनेतिनामका
यनस्तस्यधेनरंष्टेहरहरुक्थस्यासंयद्येवार्धकसेनोक्तमितिरौरकलंभिः ९ पौर्णमासीप्रभृतयोः दीक्षाः कौंडपायिनस्यत
स्योपसदेनऽपवसथकर्मऋत्वानिराजन्येषुरितिशांडिल्यएवꣳरिष्टदातेऽनिस्तनऊर्ङ्शातराऽत्यपक्रमाःस्यायमाऽतिसꣳ
स्थाएकोनत्रिꣳशतमहाप्यग्निहोत्रंजहदर्थमासमेवेतिगौतमःसत्यानोनपुरस्ताऽपवसथकर्मस्यादतिराजस्येवंचष्टातेऽनिर
त्रवायश्चरविर्यतेःसत्यानामश्रवणादतिराजोनस्यादितिधानंजयःप्रत्यंताद्यासेषुचोदयंतेऽविदधात्यपसदंतएवोपवसथ
कर्मस्यादष्टादशभ्योवोर्द्धꣳषोनासीर्येभ्योराज्ञानंक्रीणीयुरेवमनंतरꣳसत्याभ्योभवतीतिदीक्षोपसदोव्यवायोमायऽति
शांडिल्यायनस्तेमासिसोमंक्रीणंतीतिचानंतरंदीक्षाभ्यःऋषंदर्शयत्युपवसथकर्मैवानंतरꣳसत्याभ्यःस्यादाग्नीध्रीयादंगारा
न्मार्जालीयꣳस्रुवाष्टथक्स्थालीपाकोद्धुपयित्वापित्र्यंत्वाक्रव्यादंꣳसंतोदक्षिणानिप्रणयेयुःपैत्र्यसिकायामोहवनीया
दक्षिणतोवरुणप्रघासेषुतस्मिन्कुर्युर्यदक्षिणाहवनीयेकृत्यमपवसथकर्मचेत्कृतꣳस्याद्यापप्रकृत्यकृतेग्निहोत्रमासेदी
क्षितोनस्याधर्युर्नदर्यादत्वारात्रानरेसर्वावीꣳषेवेष्टयनेष्टपावघेषुः ९ अग्निहोत्रोपस्थानेविसृक्रमाःसमिष्टयजूꣳषी
तिनक्रियेरंनवमथसंगच्छेतिशांडिल्यःसमियस्यादथर्यास्तत्रपुरस्ताऽक्राःसर्वेक्रियेतेतियानंजयोमासेदर्शपूर्णमासाभ्या ४७

मित्यामावास्येनपूर्वपक्षमितरेपौर्णमासेनामावास्येपित्र्यंत्रक्रुद्धुत्वानस्यादितिगौतमोनस्क्रुत्वनस्यादितिशांडिल्यो
ऽरत्नःस्यादितियानंजयोमासꣳसाकमेधेषितिष्टकमेधीयेनेष्टानेदेवशेषꣳसꣳस्थापयेयुरेवंविꣳशत्क्रत्वऽपेता
भवंतीतिश्यावाश्वपर्वगर्ल्लेषांप्रकृतौपंचदशक्रत्वपवाभ्यस्येयुःसमासोग्निहोत्रंदशहोतेतिदशहोतारंनामाधर्यवोग्निहो
त्रोपस्थानमधीयतेऽग्निजनेरभिप्रेतावषट्कारिणोधेरत्सरुकैश्चमसैर्भक्षयेयुःक्रंऽपतिरूपेहौत्रासमासाऽक्रोत्राल
णोनस्यादासनाऽपसंचारंत्रलेतरेहोत्रेकुर्यानयोऽत्यप्रस्तोतागवाश्वीयश्चशूद्रपतिःशूद्रपतिःसब्रह्मणएःसब्रह्मणएऽस
समासेनयोर्दर्शयति १२ एतेनोक्तस्तापश्चित्तस्यदीक्षादिक्षस्यायनविचाराज्योतिष्टोमोतिराजःषोऽशिमानरहरहःस्या
दितियानंजयश्चवागेज्योतिष्टोमाश्चभिजिदेषपंचारःषट्सुमासेषुभ्यस्तेमहाव्रतंविश्वजानयेतपवमासाऽहनावि
श्वजिच्चभिजित्स्यानेतस्मरुषस्यनागायणस्यायनमभिजिदहरहरुक्तदन्नेर्ज्योतिष्टोमोवाग्नेयंतरष्टोऽहरहरष्टरुद्रस्यत्र
यासंऽहरहरेतेनरेष्टेनदिक्षाप्रारुभयसामाब्रह्मप्रजापतेर्वायोर्वैरूपष्टोव्रतंवादित्यस्यवैराजष्टोविश्वजिदा
पꣳप्राक्रमीष्टोगवाꣳरेवतीष्टःप्रजापतेर्वामदेव्यष्टोविश्वेषांदेवानाꣳस्वरष्टःसूर्यस्यदिवाकीर्त्यष्टोमहाꣳद्र
स्यमहाव्रतष्टोज्योतिष्टोमेनत्रीणिपशुनागणितस्यायनमरेष्टेहरहरुक्थस्यासंयद्येवार्धकसेनोक्तमितिरौरकलंभिः १३
ग्निहोमाल्लक्षनऽक्षाःपरऽतिनवचनादतिरात्रानस्यादितिशांडिल्यःतरःसत्रस्यायऽतिधानंजयोतिरा

त्रावभिनःस्यानोमयेविष्ववान्त्रहरत्रष्टोरथेनरमर्थंदिनः पंचदशःसमदशपंकैकस्मिन्नेवेतस्मंवत्सरवर्गेस्याद्दनमहनमेवासं
वत्सरेष्टयग्वासंवत्सरेष्वनेषोयथाक्षोमंविष्ववंतःसरथेनरष्टेःहरद्रत्नसामाविहता पंस्याद्दरत्रष्टोरथेनरमर्थंदिनःपरेष
यजनीयेहनिप्रसवःस्यात्सर्वपदेयग्विष्ववत्काःसमाईमासानिवर्तिष्वपरपक्षेविषमेषुसहस्रसाय्येसहानिराज्ञाभ्यां सह
स्रमहानीत्याचार्यःसहस्रसाय्यमितिब्राह्मणेनेतेणेतिशोचिद्दिःसहस्रमहानीयंतेरणेतिराज्ञावाहतस्यायनविकल्पस्तिक
इकाम्रतःषष्टंशतमभिसवानंदशराज्ञोब्रतमितिदशराज्ञोब्रतमिति ५८ दत्तिणोतीरेसरस्वत्याविनशनस्यदीतेरंत्सार
स्वतायष्ठेपतस्थेतिगोतमोमाचास्यायामतिराज्ञःस्यादेवं संस्थानमामावास्येप्रयुज्यतेसमस्तोवादीत्तिमामावास्यायाय
जनीयेहन्यतिराज्ञस्यादितियानेजयःसमाथयउनराभ्यां संस्थानेचैवामावास्येप्रयुज्यतेऽर्वपत्तोदामावास्यस्था
नमितिपुराणेःसायंदोहंदोहयेरंत्संस्थितेतिराज्ञेप्रातर्दोहंतेनसोनायेनयजेरंत्सोनायेनेष्ट्वाधर्युःशम्योपरासतीत्याह
वनीयंयंतेनतिष्ठन्त्सुखोनियमिष्टिसंस्थासप्रासेनडकंब्राह्मणेनचक्रीवतावतयापिपत्नीशालास्थाऽमिनेवता।
नियद्यादेशंवर्तेरंत्समश्नेऽमिभागःस्यादत्रर्वेविष्णमेवेदःपांसंस्त्रेरंपुलयोनरवेदेर्यिस्थेभ्यश्चतोनिविष्पयद्यायतनंनिव
पेपुरुत्वत्वलवुभोष्टपरतिष्टवुभःस्यात्प्रकृष्यरतिनेश्वर्वकर्षपेरवानयतेतउपोप्यवेसनिधानस्तिष्टेत्याहसभिःपर्यग्नोपु
रवानत्वनेतीत्यधिषवणफलकयोरथस्याऽपरवानामश्वप्रासेषांप्रतिवेधस्तिष्टेपुरेवैनांनयन्तेषुः ५९ नेषोपोर्णमास्योगो ५८

ष्टोमःस्तोमोभवतीतियजनीयेहनिस्यादित्याचार्यःसंस्थितेगोष्टोमेपोर्णमासमितिहिसंस्था नोनाहिदधातिनेतमा
श्रयमाणंनेतमपत्नीयमाणमितिचब्रूत्स्वयत्नाभिधानेपर्वणीत्वेवस्यानेषांपोर्णमास्यानेषांममावास्यायामितिहिप्रत्य
क्षेणविदधातिकर्मानेतर्यमाश्रेतसंस्थास्यादर्शपूर्णमासयोस्तेतमाश्रयमाणंनेतमपत्नीयमाणमितिचयद्यभ्यस्तोवा
दःसंस्थितेगोष्टोमेतदहरेवपोर्णमासेनहविषेष्टोयुंजीरन्नितियानेजयोयजमानास्तत्रेवतांरात्रिंवसेयुरितिगोतम
उयुंजीरंनेवेतिशांडिल्यःसोमूर्तेनयजेरंनेतेनायुर्वाक्षानस्तत्रयानेजयेनामावास्यायांसायंदोहंदोहयेरंस्वराज्ञावा
वाकात्मानंदीक्षमतिविरमेवंरुग्यंसोनायेतिहेदितिशांडिल्यायनश्चरयोरेवास्यतत्रंकुरुतिकौंडपायिनेभोजनमक
मिष्टयनेष्टदर्शपूर्णमासयर्मोश्चवेदप्रमाणंस्त्रेवपर्वसमः ५९ इषेहस्याग्नयेयोनश्रीयामिहिंनिर्वपेत्परिस्रोदकास्प
दपत्रदकायामितियानेजयःशतेगोमुखमष्टजंतीतिवत्सतरीशतेगर्भिणीषुतप्यत्रगव्यमभय संस्थानत्रदेयुः
पंगवैत्सासोभेनीरंत्सर्पिषाचतासुसहस्रसंपन्नासुसर्वपदेगामतिराज्ञेकृत्वादेवनाऽतिष्टेषुर्यदासर्वस्यानिंनीयेत
तितासामेवाधिकारःप्रकरणभूतत्वात्रविष्णतिराज्ञोमूलेष्टरपतावायुःप्राङ्भोक्तादेतयोरापरोरुतिष्टेषुरप्यपरा
पतेनसकृच्छ्रेनसरस्वतीमवभृथमभ्यवेयुर्वैवयजनभूतादोषोभवत्यविद्यमानेसरस्वत्यपोहारंपार्श्वतस्तयदासंतंप्रास्य
वणमागछंत्यधोछानमितितथाप्रासेषुर्यथेनंसर्वपदेप्रागछेयुरितिगोतमोयदेनान्किंचिदछानमागछेदितियानेजयः

प्राणीयमेवातिरात्रमपेक्षोत्तिष्ठेषुरितिसत्रेप्रास्तवणमागम्यपरस्तादतिरात्रस्याग्नयेकामायेष्टिःस्यादितिश्रोत्रियस्यउपरिष्टादिति
यानेनयज्ञस्यामषोचषुरुषौचयेनकेयज्ञोपकरणशेषꣳ श्रोत्रियपरिवेषणायान्यस्मैदद्युःस्वामिनोहिसर्वमत्रेष्टेतेषांप्रतिग्रहणनवि
द्यतइकोवभ्रयोब्राह्मणेनाहुष्टशमनीयमेतत् ७ एतेनैवोत्तरेष्वाख्यातेनत्रायेकामायेष्टिरयोनर्यायाचस्तुवतोमोस्यानामि
ष्टिरेवाग्नयेकामायोपरिष्टाच्चेदतिरात्रस्येतिश्रोत्रियस्यःपर्वणिपिंडकृतीश्वर्यस्याग्निहोत्रीदर्शपूर्णमासाहिताग्नयेनत्वार्हतेश्वर्यपत्नऽउपेवद
शेरात्र्यैनत्वार्हतेअपरपक्षऽतिरात्रेनपत्न्योःसंचारयेत्सर्वत्रैवत्रिरुत्तमंचेवदशेत्रयस्त्रꣳस्यात्तंनयोर्यस्मिंनन्नुपेतेपर्वा
गच्छेन्नोत्तरंपक्षमुपक्रमेतेतेनोक्तमन्नरस्यत्रिकऽकेपूदार्षद्वतंतोरयोर्व्रतानितिष्टेदिवासीतनक्तꣳ हविरुच्छिष्टोभोज्योस्यादयः
संवेशएषाꣳसाप्तपत्नजणाशीनस्त्रियमपेयाद्यद्याप्रकृत्याहिताग्निर्वर्त्तयेतदार्षद्वतेसंवत्सरंब्राह्मणस्यागारेतिरात्रि
श्चाचार्यस्यवानेतेयवानामामीःसरस्वत्यैतेषामेकोव्यर्णस्तस्मिंस्संवत्सरमग्निमिंधीतयेकाग्नेःपरिचर्यानयाग्निहोत्रमेवतन्नक
स्वरस्त्वेदाहिताग्निः ८ संवत्सरादूर्द्धंपरीणामस्थालीक्रतुरेतेनस्यामेष्टीनाधाययद्यकालमन्वारंभणीययेष्ट्याप्रस्त्रेयेने
तिशांडिल्योदर्शपूर्णमासाभ्यांयजेतेतियानेनयःस्यायंप्रातरग्नीपदंदग्ध्वापरस्तात्त्वेदाहिताग्निःसरस्वतीदधद्योःसंभेदेप्रा
प्तेयेनाष्टाकपालेनयष्टमपक्रमेतेतत्रशमप्रासनंयद्यासारस्वतेषुतत्रप्रक्रमान्प्रक्रामेत्कामंमनेकामिष्टिमेकैकेनाक्रास
ꣳस्यापयेद्दधदादत्तिणेनतीरेणोत्तानस्यःप्रभवमर्मभ्योपेनयेष्टाग्निस्तावदग्नेप्रतियमनामवभृथमभ्यवेयायत्रक्व ४५

चननोहरेयमनास्यानत्रेतयेष्टासयꣳसामगायन्नवभृथमभ्यवेयादगायन्वाप्रव्रजिष्यतोयनमिदंमयऽतिधानेनयज्ञस्ये
वमत्रयेभ्यस्त्रिरोभवतीतिनग्नामेपुनरेयादितीवत्सर्गेलोकमाक्रमतेयावर्ततेश्रेयान्भवतीतिवोदकोनर्डीनाहायथासरजसर
ति ९ संवत्सरमरण्यहल्लोरेणयजेतषष्ठोवैत्रीपतस्यपंचम्यामितिगौतमोव्रतोपायनीयमोदनमश्नीतकेशश्मश्रूणिवा
पयित्वाहतंवसनंपरिधायपरिसमूह्याग्नीन्परिस्तीर्यप्रणीताःप्रणीयमेवत्तामावपेदंडेपाणौकृत्वापश्चाद्गार्हपत्यस्योपवि
श्यसव्यंकृष्णाजिनेप्रतिष्ठेजेतत्तस्योपस्थिमेनवाहवनीयेदत्तिणतिकृत्वेतत्कुर्यात्तस्यतिस्रःइष्टयःइर्वाक्तृपकाइष्टयऊचम
ꣳदित्यापराक्तयोत्तास्वष्टयगत्रयर्वꣳ हवीꣳषियाम्यकानिब्राह्मणेनैकोवेवस्यात्तस्योतानिसर्वाणिस्युःसंवत्सरादूर्द्धम
वभृथमभ्यवेयात्रत्तासामगानंयद्यार्ष्टमिन्नभयोत्तवभृथाइदंयत्सरस्वतीरिष्टायनेतेनेष्टासोमेनयजेतयावेतिवारवी।
ꣳषिपरस्तात्तावद्विर्वापस्रुभिस्तरेवपेःसर्पसंगवामयनꣳस्तोमसꣳस्याविकृतꣳस्यादिसेकेषंडकृषंडवभिगणप
गणविनिदारेतिप्रत्यक्तविहितंतार्षेयकल्पेनतत्रमानेनवियतेभिगणपगणावेवोपोत्तमेहनिस्यातांपौर्णमासीप्रसवं
त्रिसंवत्सरेतस्यायाकामोदीक्षाणꣳषष्ठिनिशांडिल्यःप्रथमोतमौसंवत्सरौयतिरेरिसेकेभिसवस्तोमएष्टादेशो
रात्र्यरतियद्याम्नायमेवोपेयुरमावास्याप्रभवेसहस्रसंवत्सरेसहस्रसंवत्सरे २ इतिलाट्यायनसूत्रेदशमःप्रपाठकःसमाप्तः
इतिलाट्यायनसूत्रंसमाप्तं शुभमस्तु ॥ ॥ ॥ ॥

Digitized with financial assistance from the Government of Maharashtra on 11 June, 2017

ला.सू.
५०

ओंश्रीविक्रमादित्यसंवत् १९२६ हेवनामसंवत्सरे आश्विनमासे वलक्षद्वितीयायां स्वात्यां गुरुवासरे लिखितमि
देलाद्यायनसूत्रेकाश्मीरे सूर्याभिधानेन भूसुरेणेतिभद्रमोम् ॥

ओंगुरुनिकरकरालोपेतयास्वेच्छयावाकमलनयनकांतांचिंतयानेतयावा करणकलितकामाद्याधिनाद्याधिनावा क
रकृतमपराधंतन्नमर्हन्तिसंतः । संपोष्योसदपत्यवत्यरकराद्दृश्यंचसत्क्षेत्रवत्संशोध्यंव्रणिनोगवत्प्रतिदिनंवीक्ष्यंचसन्मित्र
वत वक्ष्यंवथावदशक्यंनावलुविस्मर्यंहरेर्नामवनेवंसीदतिपुल्लकेकिलकदाणेतद्गुणोवचः । स्तानेष्वात्मीयदोषप्रमिते
रमितधीलालितायाकदभ्यार्हनिंकर्तमीहेमुद्गरपिकलितावितमुद्रिप्रसूते त्यक्त्वेनिद्रासिनेनाप्यनिशमविदितेनाद्यदो
षेणतेनेत्यादेपेणादयतिप्रमदमिनियतःसासतोकामयेत्रः ॥ श्रीशारदाप्रीयताम्

५०